

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

TEIJA SALOMAA

Kokemuksia sosiokulttuurisesta toiminnasta

VANHUSTYÖN KOULUTUSOHJELMA
2020

Tekijän nimi Salomaa, Teija	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä tammikuu 2021
	Sivumäärä 58	Julkaisun kieli Suomi
Julkaisun nimi Kokemuksia sosiokulttuurisesta toiminnasta		
Tutkinto-ohjelma Vanhustyön tutkinto-ohjelma		
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia ja kehittää Länsi-Pirkanmaan seniorikeskuksessa Jyllin Kodilla toteutettavaa Kioski Herkku -toimintaa. Tutkimus toteutettiin Länsi-Pirkanmaan seniorikeskus Jyllin Kodille. Konkreettisesti toteutettu Kioski Herkku -toiminta oli kioskitoimintaa, jota toteutettiin tehostetun palveluasumisen ympäristössä sote-alan ammattilaisten ja asukkaiden kanssa yhdessä.</p> <p>Tutkimuksellinen lähestymistapa oli laadullinen ja siinä oli konstruktivistisen tutkimuksen piirteitä. Opinnäytetyön fokuksessa oli selvittää yhteisön kokemus toiminnasta. Tutkimuskysymyksinä toimivat, luoko toiminta osallisuutta, kohentaako toiminta hoitotyön laatua, luoko toiminta toimintaympäristöön ja -toimintakulttuuriin hyvinvointia. Aineisto kerättiin kyselytutkimuksena organisaation kolmelta asiantuntijaryhmältä kesän 2020 aikana. Aineiston analysoinnissa käytettiin sisällönanalyysimenetelmää.</p> <p>Asiantuntijaryhmät arvioivat toiminnan luoneen yhteisöön osallisuutta, kohentaneen hoitotyön laatua, luoneen toimintaympäristöön- ja toimintakulttuuriin hyvinvointia. Toiminta koettiin yhteisössä tärkeäksi ja sen koettiin luoneen toimintaympäristöön osallistumismahdollisuuksia, joilla oli positiivinen vaikutus asiakkaan sosiaaliseen toimintakykyyn. Tulos osoittaa sen, että kun työyhteisössä pääsee innostus irti, jää tilaa luovuudelle, syntyy uusia ideoita ja luodaan uusia sosiaalisia innovaatioita.</p> <p>Toiminnan kehittämistyössä kiinnitettiin huomiota seuraaviin nostoihin: 1) Pidetään asiakas toiminnan keskiössä: 2) Kehitetään toiminnan tiedottamista: 3) Luodaan toiminnalle perinteitä: 4) Pidetään toiminta elossa. Tämän kehittämistyön myötä nousee asiakas enenevässä määrin toiminnan keskiöön ja hänen mielipiteensä kuuluu palvelun toteutuksessa. Jatkotutkimuksena voisi tutkia kuinka kehitystyö on edennyt ja miten se näkyy hoitotyön laadussa. Tuloksia voidaan käyttää vanhustyön kehittämisessä.</p>		
<u>Asiasanat</u> osallisuus, laatu, toimintaympäristö, toimintakulttuuri, psykososiaalinen työ		

Author Salomaa, Teija	Type of Publication Bachelor's thesis	Date January 2021
	Number of pages 58	Language of publication: Finnish
Title of publication Experiences on Sociocultural Activities		
Subject Bachelor of Elderly Care		
<p>The purpose of the following thesis was to study and develop the Kioski Herkku project implemented at Jyllin Kodit, a home for the aged located in the Western side of the Pirkanmaa region in Finland. The study was conducted on behalf of the institution. The project offered kiosk-themed activities for the elderly residents and was carried out alongside the residents and the professional social and health care workers within the enhanced service housing environment.</p> <p>The study approach was qualitative, aided by features of constructivist research. The thesis focused on observing the target community's experiences regarding the activities that Kioski Herkku provided. Its main questions were as follows: does the activity increase participation, does it improve the quality of nursing work, and does it create well-being within the operating environment and culture. Research material was collected in the summer of 2020, via surveys given to three expert groups within the organization, and later examined by method of content analysis.</p> <p>The expert groups assessed that the Kioski Herkku project succeeded in creating community participation, as well as improving the quality of nursing work and overall well-being within the facility's setting. Participants considered the activity important, and many agreed that it diversified the opportunities for the elderly residents to engage in the environment around them. It was perceived as having a positive effect on the residents' ability to function in social situations. Results indicate that when the community is enthusiastic, motivated and there is room for creativity, it can generate brilliant ideas and create social innovations.</p> <p>When developing new work methods, attention should be paid to the following points: 1) Keeping the resident at the center of the activity; 2) Establishing better communication systems; 3) Creating traditions; 4) Keeping the activity alive. Keeping these aspects in mind during the developmental work ensures the patient's needs are the focus and allows for their opinion to be heard throughout the process of implementing these methods. Further research could be conducted on how developmental work has progressed and how it reflects in the overall quality of care work. The results could be used to further advance eldercare.</p>		
<u>Key words</u> participation, quality, operating environment, operating culture, psychosocial work		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 KEHITTÄMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT	7
2.1 Kehittämistyön toimintaympäristö.....	7
2.1.1 Jyllin Kodit.....	7
2.1.2 Ainola.....	11
2.2 Kioski Herkku -toiminnan prosessi.....	14
2.2.1 Kioski Herkku -toiminta dokumentein	21
2.3 Kehittämistyön taustalla olevat käsitteet ja ilmiöt	25
2.3.1 Osallisuus	25
2.3.2 Laatu.....	26
2.3.3 Toimintaympäristö	27
2.3.4 Toimintakulttuuri ja psykososiaalinen työ.....	29
2.4 Aiemmistä hankkeista ja tutkimuksista.....	32
3 KEHITTÄMISTYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	34
4 KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT	36
4.1 Tutkimuksen lähestymistapa.....	36
4.2 Tutkimusmenetelmänä toimintatutkimus.....	37
4.3 Aineistonkeruumenetelmänä kysely	38
4.4 Aineiston analyysimenetelmänä sisällönanalyysi	38
5 KEHITTÄMISTYÖN AINEISTON KERUU	39
5.1 Kysely	39
5.1.1 Kyselyn tausta	41
5.1.2 Kyselyaineiston avaaminen.....	41
5.1.3 Kyselyn analysointi.....	47
5.2 Tulosten käsittely työyhteisössä.....	48
5.3 Tulosten pohjalta toiminnan kehittäminen.....	49
6 SYNTEESI PROSESSISTA	51
7 EETTINEN POHDINTA	54
7.1 Asiakasnäkökulma	54
7.2 Työyhteisön näkökulma	55
7.3 Oman oppimiseni ja ammatillisuuteni kehittyminen	56
8 LOPUKSI.....	57
LÄHTEET	
LIITTE	

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on tutkia Länsi-Pirkanmaan seniorikeskuksessa Jyllin Kodilla toteutettavaa Kioski Herkku -toiminta. Toiminnan kehitystyö on tehty YhteisöKoti Ainolassa, joka on yksityistä sosiaalihuollon tehostettua palveluasumista. Sen asukkaat ovat nuorehkoja yli 50-vuotiaita henkilöitä, joilla on päihteiden käytöstä johdettu muistisairaus, mielenterveyden sairaus tai jokin muu tarve hoidolle.

Konkreettisesti Kioski Herkku -toiminta on kioskitoimintaa. Toimintaa toteutetaan asukkaiden ja hoitajien kanssa yhdessä. Toiminnan tavoite on tukea asukkaan osallisuutta ja sosiaalista toimintakykyä sekä kehittää hoitotyön laatua ja tehdä sosiaalisesti kestävää ikäihmisille suunnattua kuntouttavaa työtä. Kirjoitusprosessissa opinnäytetyöstä käytetään rinnakkain termejä opinnäytetyö ja kehittämistyö. Kehittämistyön kirjoittajasta käytetään rinnakkain termejä kehittäjä ja tutkija.

Opinnäytetyön fokuksessa on siis se, miten osallisuutta lisäävänä Kioski Herkku -toiminta on yhteisössä koettu, onko toteutettu toiminta kohentanut hoitotyön laatua, onko se luonut toimintaympäristöön ja -kulttuuriin hyvinvointia. Opinnäytetyö tutki myös sitä, onko kioskitoiminta ollut menetelmänä sellainen, että se on kyennyt luomaan tehostetun palveluasumisen toimintaympäristöön hyvän elämän elementtejä.

Vanhustyön tulee olla laadukasta, suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa. Iäkkäille ihmisille on iästä ja toimintakyvystä riippumatta annettava mahdollisuus elää omanlaistaan hyvää elämää. Hyvä elämänlaatu ei ole pelkästään hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä tai eriasteista hoidon ja huolenpidon tarpeen arviointia ja siihen vastaamista, vaan ennen kaikkea kyse on laajasti hyvän elämän edistämisestä. (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2017:6, 17–18.)

Opinnäytetyössä kuvaillaan toteutettua kioskitoimintaa ja avataan sen toiminnanprosessia. Aineisto on kerätty yhteisöstä kyselyn avulla sen (n=28) kolmelta asiantuntijaryhmältä: Ainolan asukasryhmä, Ainolan hoitajaryhmä ja Jyllin Kodin yhteisöryhmä. Aineistoanalyysi on toteutettu sisällönanalyysimenetelmää hyödyntäen. Tuloksen pohjalta on syntynyt kioskitoiminnan kehityssuunnitelma (Kuvio 8) ja huoneentaulu (Liite 5), jotka toimivat apuvälineinä toiminnan kehittämistyössä.

Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen. Suomalainen yhteiskunta kokee vanhustyön kriisiä. Valviran selvityksen mukaan ”Kaltoin kohtelusta ympärivuorokautisissa vanhushuollon yksiköissä työntekijöiden havainnoimana” kertoo siitä, että vanhustyön kentällä ei kaikki ole kunnossa (Sosiaali- ja terveysalan lupa ja valvontaviraston selvityksiä 2016:1, 5). Julkinen keskustelu ja yleinen tieto vanhustyön tilasta ovat olleet omiaan vähentämään vanhustyön vetovoimaisuutta ja lisäämään alalla työskentelevien toimijoiden taakkaa. Eettinen pohdinta -kappaleessa on pohdittu aihetta kioskitoiminnan kontekstissa.

Tulevaisuuden vanhustyössä tarvitaan asiakaslähtöistä ajattelutapaa, kyvykkyyttä uudistaa palveluja ja kehittää uudenlaisia tapoja tehdä vanhustyötä. Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi tiivistää sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä palvelujärjestelmän tarvitsevan aitoa yhdessä tekemistä niin, että kehittämisessä ja päätöstentteossa tulee kuulluksi myös iäkkäiden ääni (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2017:6, 13).

Opinnäytetyön tavoite on nostaa esiin vanhustyönkentällä hyväksi koettu käytäntö ja tuottaa tietoa, jota voidaan hyödyntää tulevaisuudessa vanhustyön kehittämiseen. Sen tavoitteena on toimia innoittajana ja kannustaa työyhteisöjä kokeilemaan rohkeasti erilaisia tapoja tuottaa vanhuspalveluja. Palvelu, joka sopii toisaalle ei todennäköisesti ole suoraan kopioitavissa toisaalle, mutta kehitetty palvelu antaa suuntaviivoja etsimiselle ja toivottavasti inspiroi työyhteisöjä kehittämään toimintojaan.

2 KEHITTÄMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Kehittämistyön toimintaympäristö

Jyllin Kodit on Ikaalisten keskustassa sijaitseva seniorien asumis- ja palvelukeskus. Palveluvalikoimaan kuuluu tehostettu palveluasuminen ikäihmisille. Vuodesta 2006 alkaen palveluihin on kuulunut myös tehostettu palveluasuminen mielenterveys- ja päihdetaustaisille yli 50-vuotiaille henkilöille. Opinnäytetyössä tehostetun palveluasumisen asiakkaista käytetään rinnakkain termejä asiakas ja asukas.

Suomessa yli 65- vuotta täyttäneitä henkilöitä on reilu miljoona, heistä noin 4 % asuu ympärivuorokautisen hoidon asiakkaina: tehostetussa palveluasumisessa, vanhaiko-deissa tai terveyskeskussairaaloiden pitkäaikaishoidossa (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2017: 6, 17–18).

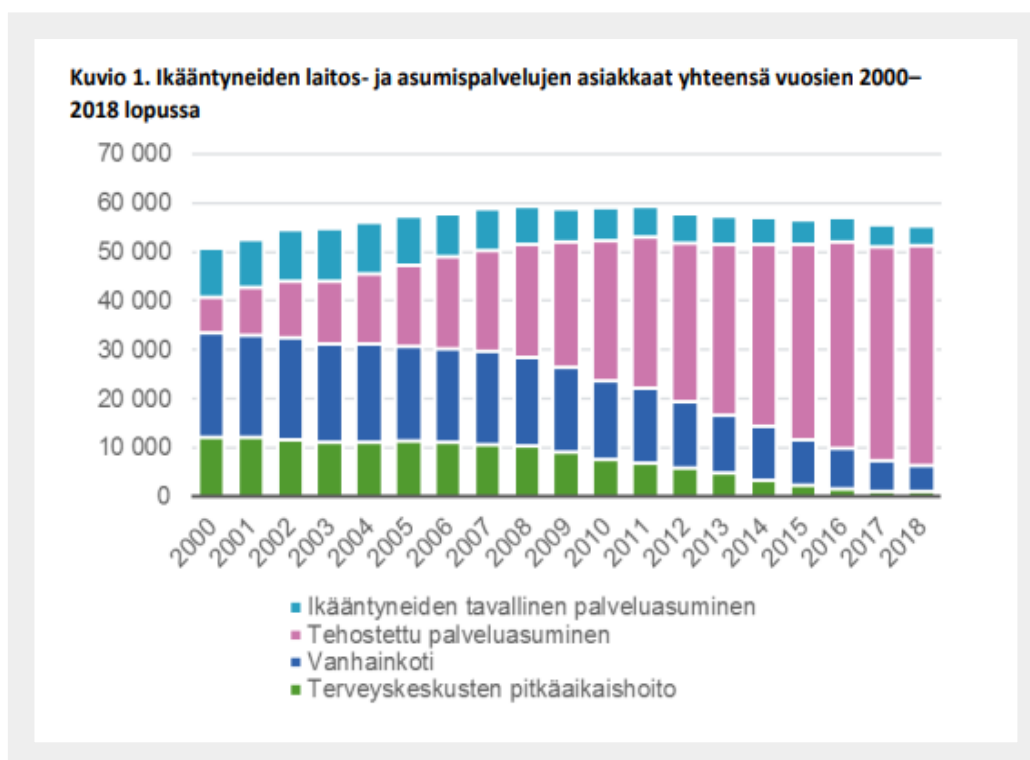
2.1.1 Jyllin Kodit

Jyllin Kodilla työskentelee noin 100 sosiaali- ja terveysalan ja puhtaanapidon sekä ravintola-alan vahvasti täydennyskoulutettua ammattilaista. Jyllin Kodit on erikoistunut muistisairaiden hoitoon, ennaltaehkäisevään ja korjaavaan kuntoutukseen. Jalmari Jyllin Säätiö omistaa palveluyritys Jyllin Kodit Oy:n sataprosenttisesti. Säätiö on toiminut vanhuuden hyväksi Ikaalisissa vuodesta 1965 lähtien. (Jyllin Kodin www-sivut 2020.)

Jyllin Kodilla toimii monipuolinen yhteistyöverkosto, jossa tutkimuksen, hoidon, kuntoutuksen, talouden ja kiinteistöhuollon eri ammattilaiset ja asiantuntijat toimivat yhteistyössä henkilöstöhallinnon ja liiketoimintajohtamisen ja Jyllin Kodin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilökunnan kanssa. Kehittämistyössä kerätty Jyllin Kodin yhteisön jäsen -näkökulma koostuu tämän ryhmän kokemuksista. Toimitilat ovat asianmukaiset ja ympäristö viihtyisä. Tehostetun palveluasumisen lisäksi Jyllin Kodilla on saatavilla avopalveluja, kuten kuntoutusta ja muita hyvinvointipalveluja. Ystävävä-vapaaehtoistoiminta luo toimintaympäristöön ystävöimintaverkoston. (Jyllin Kodin www-sivut 2020.)

”Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020–2030” suosittelee rakentamaan palvelukotien tilat ja asuinympäristöt niin, että ne tukevat asiakkaiden aktiivisuutta, ovat kodikkaita ja houkuttelevat asukkaitaan liikkumaan sekä osallistumaan erilaisiin virikkeisiin. Erityisen tärkeää on kyetä luomaan ympäristöistä toiminnallisia ja aktivoivia, niin sanotusti ikäystävällisiä arkiympäristöjä. (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2020:29, 38.)

Suomessa yhä useampi hoitoa tarvitseva ikääntynyt asuu tehostetun palveluasumisen piirissä. Yksityisillä palveluntuottajilla on tärkeä osuus sosiaalihuollon palvelujen tarjonnassa. Vuoden 2018 lopussa tehostetussa palveluasumisessa asui Suomessa 44 959 henkilöä (Kuvio 1). Valtakunnalliset luvut ikääntyneiden mielenterveys- ja päihde- taustaisten asumisesta tehostetussa palveluasumisessa puuttuvat, sillä niitä ei tilastoida valtakunnallisesti (Salunen 2019, 54). Syynä tähän voidaan pitää sitä, että ryhmää ei tällä hetkellä eritellä omana erillisenä asiakasryhmänä. Psykiatrisia asumispalvelujen piirissä asuu noin 7794 henkilöä ja tämä joukko koostuu eri-ikäisistä henkilöistä. Heistä 54 prosenttia asuu yksityisten palveluntuottajien asumispalveluyksiköissä ja saa ympärivuorokautista hoitoa. (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2020:45, 17.)

Kuvio 1. Suomen ikääntyneiden laitos- ja asumispalvelujen jakaumaan 2000–2018 vuosina (Mielikäinen & Kuronen 2019, 1).

YhteisöKoti-asumista on kehitetty Jyllin Kodilla runsaan vuosikymmenen ajan. YhteisöKodit mahdollistavat asukkailleen, niin yksityisyyden kuin yhteisöllisyydenkin. Asukas elää ja asuu omassa YhteisöKodissa tuttujen hoitajien ja asukkaiden kanssa. Ainoastaan akuutit sairaudet hoidetaan perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon tutkimuksissa ja hoidossa. (Jyllin Kodin www-sivut 2020.) Opinnäyteyössä tehostetusta palveluasumisesta käytetään rinnakkain termejä, tehostettu palveluasuminen ja YhteisöKoti-asuminen.

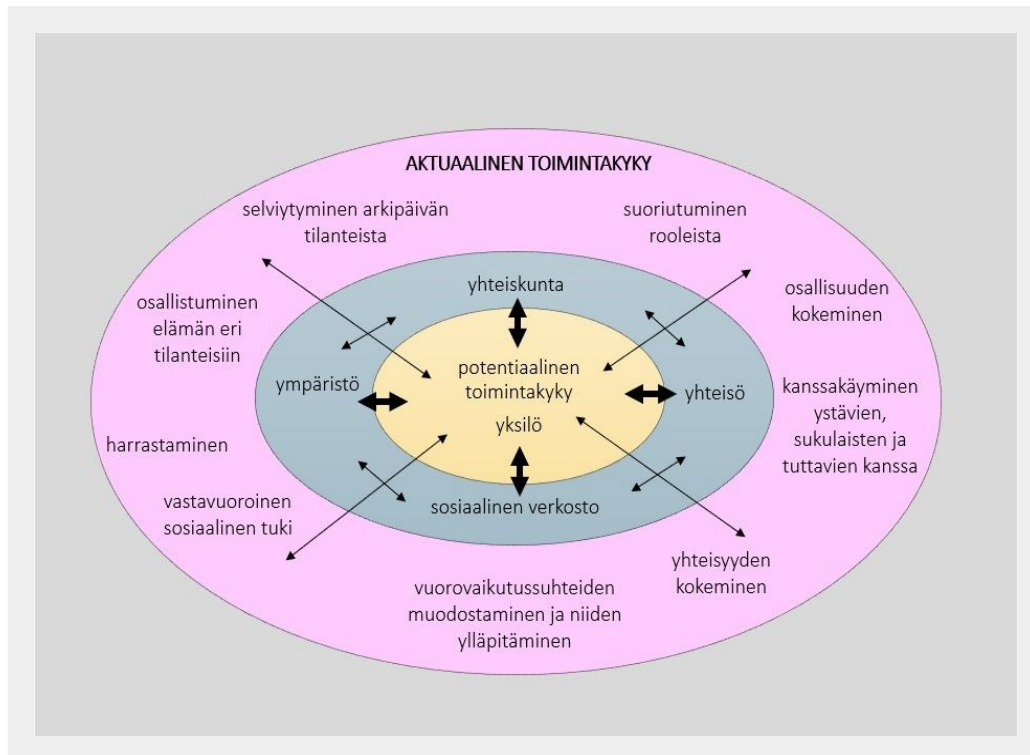
Jyllin Kodilla toimii kuusi tehostetun palveluasumisen YhteisöKotia, niissä on yhteensä 103 asukaspaikkaa. Viiden YhteisöKodin palvelu on perinteistä tehostettua palveluasumista ikäihmisille. Yhden YhteisöKodin, Ainolan palvelu, on tehostettua palveluasumista mielenterveys- ja päihdetaustaisille, yli 50-vuotiaille henkilöille. YhteisöKoti-asuminen sisältää elinikäisen asumisen, ravitsemuksen, ympärivuorokautisen hoidon ja huolenpidon sekä tutkimuksen ja perus- ja sairaanhoidon sekä lääkehoidon ja saattohoidon. (Jyllin Kodin www-sivut 2020.)

Viiden YhteisöKodin-asuminen on siis perinteistä tehostettua palveluasumista yli 65-vuotialle ikäihmisille. Asumispalvelu on avohoitoa ja tarkoittaa sitä, että asukkaat maksavat hoitomaksun lisäksi vuokran ja ateriamaksun itse. Asukkaat pukeutuvat omiin vaatteisiinsa ja sisustavat asunnot omilla huonekaluilla. Jos tämä ei ole mahdollista järjestetään huonekalut palvelutalon puolesta. Asumispalvelu on kohdennettu henkilöille, joilla on hoidon ja huolenpidon tarve ympäri vuorokauden. Palvelukodissa on koulutettu henkilökunta paikalla ympäri vuorokauden. (Salunen 2019,42–43.) YhteisöKodit ovat ennen kaikkea asiakkaiden, eli tässä tapauksessa asukkaiden, koti.

Ainolan YhteisöKoti-asuminen on tehostettua palveluasumista yli 50-vuotiaille mielenterveys- ja päihdetaustaisille ihmisille. Toiminta on yksityistä sosiaalihuollon palvelua (Yksityisten päihdehoitoyksiköiden toimintaedellytykset asiakasturvallisuuden varmistamiseksi 2020, 2). Mielenterveys- ja päihdepalveluja säätelevät omat erillislait, jotka asettavat Ainolan toiminnalle omat edellytykset ja vaatimukset. Asukkaiden ikä, tausta ja toimintakyky luovat toiminnalle omat vaatimukset. Ainolan YhteisöKoti-asuminen on siis hieman erilaista kuin muissa Jyllin Kodin YhteisöKodeissa, mutta toisaalta taas hyvin samanlaista.

Ainolan asukkaan asumisen ajanjakso on usein pitkäkestoisempi kuin muissa YhteisöKodeissa. Tämä luo, asukkaiden osallisuuden tukemiselle erityisen tarpeen. Salunen kirjoittaa kirjassaan Raihnainen Suomi kuvaavasti ”ikäntyneiden tehostetun palveluasumisen kesto on keskimäärin kaksi vuotta, ja pitkään kestänyt alkoholiriippuvuus voi johtaa palveluasumisen tarpeeseen jo 50-vuotiaana, näin hoitojakson pituudeksi saattaa muodostua useita vuosikymmeniä” (Salunen 2019, 52). Tämä näkyy Ainolassa, kodilla asuu asukkaita, joiden asumisen ajanjakso on kestänyt yli 16 vuotta.

Jyllin Kodilla asiakkaat voivat osallistua omien mieltymystensä mukaan toimintaympäristön tarjoamiin palveluihin ja aktiviteetteihin. Toimintakykyä tuetaan ikäystävällisellä toimintaympäristöllä. Tutkimukset ovat osoittaneet, että potentiaalista sosiaalista toimintakykyä (Kuvio 2) tuetaan toimintaympäristöllä, joka tarjoaa erilaisia osallistumismahdollisuuksia ja tukee vuorovaikutussuhteita ja samalla koko aktuaalista toimintakykyä (Heikkinen, Jyrkämä & Rantanen 2016, 285). Ikäystävällisen asuin ympäristön rakentaminen on jatkuvaa kehittämistä (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2020:29, 40).

Kuvio 2. Sosiaalisen toimintakyvyn osa-alueet ja niiden keskinäinen vuorovaikutussuhde (Heikkinen, Jyrkämä & Rantanen 2016, 285).

Kioski Herkku -toiminta on yksi toimintaympäristön aktiviteetti palveluista. Toiminnalla tuetaan ennen kaikkea Ainolan asukkaiden sosiaalista toimintakykyätoimintakykyä mutta toiminta toimii samalla myös kioskipalveluna kaikille toimintaympäristön asiakkaille, luoden yhteisöön erilaisia yhteyksiä.

Sosiaalinen toimintakyky on moniulotteinen käsite, siihen liitetään yhteiskunnallinen, yhteisöllinen ja ihmisten välinen vuorovaikutus sekä yksilön omat prosessit. Palvelujen tuottamista tulee ohjata aina asiakaslähtöisyys. Tämä tarkoittaa sitä, että palvelut ovat asiakkaiden tarpeita vastaavia, lähellä olevia ja helppokäyttöisiä. Asiakasystävällinen tarkoittaa sitä, että asiakas on aidosti osallinen toiminnassa ja hänen mielipiteensä kuuluu palvelun suunnittelussa ja toteutuksessa. (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2020:29, 43.)

2.1.2 Ainola

Ainolan palvelu on Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) myöntämää luvanvaraista toimintaa (Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 922/2011, §7). Palvelu on myös vanhuspalvelulain alaista toimintaa (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2012). Toiminta on mitoitettu asiakkaiden toimintakyvyn ja palvelutarpeen mukaisesti ja on tavoitteiltaan asiakasystävällistä ja asiakaslähtöistä toimintaa. Voidaan sanoa toiminnan olevan YhteisöKoti-asumista yli 50-vuotialle ikäihmisille, vaikka kaikki asukkaat eivät ole vielä kalenteri-ikänsä ikäihmisiä.

Ihmisten vanhenemisessä on isoja eroja ja kalenteri-ikänsä samanikäiset henkilöt voivat näyttää hyvin eri-ikäisiltä. Elinolot, sosiaaliset suhteet ja elintavat vaikuttavat kaikki ihmisen vanhenemiseen. Tutkimukset ovat osoittaneet, että liikunnalla, ravinnolla, tupakoinnilla ja päihteiden käytöllä on myös vaikutusta ikääntymisessä. (Heikkinen, Jyrkämä & Rantanen 2016, 402–405.) Pitkään kestänyt päihderiippuvuus voi aiheuttaa pysyviä keskushermostovaurioita ja johtaa erilaisin vammautumisiin ja näin johtaa pysyvään toimintakyvyn laskuun. Mielen terveyden sairauksista osa voi kroonistua ja aiheuttaa näin ennen aikaista toimintakyvyn laskua. Skitsofrenia on yleisin krooninen psykoosisairaus. Tutkimukset ovat osoittaneet sen, että mitä nuorempana

sairaus puhkeaa, sitä suuremmaksi toimintakyvyn vajaus ikääntyessä suurella todennäköisyydellä kehittyy. (Salunen 2019, 52.)

Mielenterveys ja päihdepalveluja säätelevät omat erillislait ja asumispalvelut järjestetään ensisijaisesti sosiaalihuoltolain nojalla (Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston valvontaohjelmia 5:2012, 6). Asumispalvelua määrittävät, mielenterveyslaki (Mielenterveyslaki 1116/1990, 5§), päihdehuoltolaki (Päihdehuoltolaki 41/1986, 6 ja 9§), sosiaalihuoltolaki (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 17§) ja sosiaalihuoltoasetus (Sosiaalihuoltoasetus 607/1983, 10§). Lakien lisäksi toimintaa ohjaavat Sosiaali- ja terveysministeriön päihdepalvelujen laatusuositukset (Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2002:3) ja mielenterveyskuntoutujien asumispalveluja koskeva kehittämissuositus (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007:13). Asiakkaan oikeuksia ja asemaa määrittää asiakaslaki (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000).

Ainolalan henkilöstö koostuu sote-alan ammattilaisista. Kehittämistyössä kerätty Ainolalan hoitaja -näkökulma koostuu tämän ryhmän kokemuksista. Hoitohenkilökunnalla on gerontologista, lääketieteellistä, psykiatrista ja päihdetyöosaamista. He kykenevät tunnistamaan eri-ikäisten asiakkaiden elämänhistorialliset ja kulttuurilliset taustat ja osaavat ottaa nämä seikat huomioon asiakaskohtaamisissa (Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston valvontaohjelmia 5:2012, 19–20). Hoidon perustana on gerontologinen hoitotyön tietoperusta (Heikkinen, Jyrkämä & Rantanen 2016, 456), ikäihmisten mielenterveysongelmien hoito ja psyykkisen hyvinvoinnin edistämiseen tietoperusta (Heikkinen, Jyrkämä & Rantanen 2016, 378). Erityisosaamista löytyy sairastuneen ihmisen tunne-elämän ja käyttäytymisen muutosten tukemisen alueelta (Jehkonen, Saunamäki, Paavola & Vilkki 2015, 167–178). Usealla työntekijöistä on vuosien kokemus muistisairaiden hoidosta ja kuntoutuksesta.

Asukaspaikkoja Ainolassa on 16, toimitilat ovat esteettömät, turvalliset ja mahdollistavat asukkaiden yksityisyyden sekä yhteisen toiminnallisuuden. Aukkailla on omat huoneet ja ne sisältävät oman vessan ja suihkutilan. Yhteisiä tiloja ovat tupakeittiö, kodinomainen olohuone, pikku lukusali, saunatilat ja oma piha. Omien tilojen lisäksi asukkaiden käytössä on Jyllin Kodin yleisiä tiloja mm. kuntosali, juhlasali, lounasra-

vintola Sofia sekä ympärillä oleva luontoympäristö. Tehostetun palveluasumisen ympäristön tulee olla turvallinen, kodinomainen ja virikkeitä antava elinympäristö (Sosiaalihuoltoasetus 607/1983 11§). Palvelutuottajan on huolehdittava siitä, että iäkkäiden käytössä olevat toimitilat ovat olosuhteiltaan riittävät ja sopivat heidän tarpeisiinsa (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2012, 22§).

Ainolan asukkaat ovat varsin heterogeeninen ryhmä. Asukkaat ovat monisairaita ja heidän henkilöhistoriansa sisältää usein monilla päihteiden käyttöä. Asiakkaissa on kalanteri-ikältään nuoria henkilöitä, ikääntyneitä henkilöitä ja henkilöitä, jolla ei ole päihdetaustaa. Asumisen perusta voi olla siis myös se, että muistisairaus on alkanut nuorella iällä tai henkilöllä, on jokin muu yksilöllinen tarve Ainolan asumispalvelulle. Kehittämistyössä kerätty Ainolan asukas -näkökulma koostuu tämän ryhmän kokemuksista. Asiakkaiden yhteisinä piirteinä voidaan pitää nuorehkoa ikää, tietynlaista elämänhistoriaa ja suhteellisen hyvää toimintakykyä. Ikä ja hyvä toimintakyky luovat toiminnallisuuden toteuttamiselle uudenlaisia mahdollisuuksia. Kioski Herkku -toiminta on uudenlainen toiminnallisuuden lisäämisen työväline ja ohjauskeino.

Ainolan asukas tarvitsee ympärivuorokautista hoivaa ja huolenpitoa. Asukasta avustetaan päivittäisissä toiminnoissa, ruokailussa, siivouksessa, pyykinpesussa ja lääkehoidossa. (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007:13, 20). Asukasta ohjataan aktiivisesti harjoittamaan päätöksentekoa. Hänelle tarjotaan mielekästä vapaa-ajan viettoa sekä tuetaan ihmissuhteiden hoitamisessa. Hoitajat seuraavat tiiviisti asukkaiden terveydentilaa ja huolehtivat ja järjestävät tarvittavat terveydenhuoltopalvelut sekä erilaisten etuuksien saannin. (Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston valvonta-ohjelmia 5:2012, 11.)

Konkreettisesti Ainolan arki on arjen toimintoja, hoitotyötä, toiminnallisuutta, tukea ja turvaa, yhteisten pelisääntöjen noudattamista, hyvän esille nostamista, realiteettien hyväksymisen oppimista, toivon löytämisen opettelua, oman sairauden kanssa elämään opettelua, yhteisössä elämistä, toisen yksityisyyden kunnioittamista ja arjen ilojen ja surujen jakamista. Siis, hyvin tavallista elämää, sen iloineen ja murheineen.

Kansallinen mielenterveys- ja päihdesuunnitelma vuosille 2009–2015 on linjannut mielenterveys- ja päihdetyön keskeisiksi periaatteiksi: asiakkaan aseman vahvistaminen, edistävä ja ehkäisevä työ, mielenterveys- ja päihdepalvelujen järjestäminen ja ohjauskeinojen kehittäminen. Kehityksessä huomioon otettavia näkökohtina ovat: somaattisen hoidon ja mielenterveys- ja päihdetyöhön integroituminen yhteen, asiakkaiden kieli- ja kulttuurista vaikutteiden huomioiminen hoidossa ja henkilökunnan tietopohjan lisääminen ja toiminnan yleinen kehittäminen niin, että asiakkaan asema vahvistuu (Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2016:3, 27). Kioski Herkku -toiminta on Ainolan asiakkaille kehitetty ohjauskeino, jolla vahvistetaan asukkaan asemaan ja otetaan hänet mukaan päätöksentekoon.

Laitosympäristössä asuminen voi jo itsessään heikentää yksilön sosiaalista toimintakykyä, yhteisöllisyyden tunnetta ja näin edesauttaa asiakasta hoidettavan rooliin asettumista. Se, millaisia osallistumismahdollisuuksia ympäristö tarjoaa, on suora vaikutus asiakkaan sosiaaliseen toimintakykyyn. (Heikkinen, Jyrkämä & Rantanen 2016, 288–290.) Kioski Herkku -toiminta luo toimintaympäristöön osallistumismahdollisuuksia sekä erilaisia yhteyksiä, ja samalla se neutralisoi laitosympäristössä syntyviä negatiivisia vaikutteita.

2.2 Kioski Herkku -toiminnan prosessi

Kioskitoiminnan historialliset juuret juontavat Ainolan psykiatriseen sairaanhoitajaan Karolina Suomelaan. Hän näki asukkaiden toimintakyvyn rajoitteet päivittäisissä toiminnoissa, aktiivisessa osallistumisessa ja sosiaalisessa kanssakäymisessä. Hän oli se, joka ehdotti kioskitoiminnan aloittamista ja kannusti työyhteisöä etsimään niitä konkreettisia keinoja, jolla asukkaan sosiaalista toimintakykyä voitaisiin parhaiten tukea. Vanhusoikeuden perusteet kehottavat järjestämään pitkäaikaishoidon ja asiakkaalle tarjotun tuen niin, että ne parhaiten turvaavat asiakkaan hyvinvoinnin (Mäki-Petäjä-Leinonen & Karvonen-Kälkälä, 155).

Kioski Herkku -toiminta on eräänlainen uudenlainen ohjauskeino, jolla voidaan tukea Ainolan asukkaiden voimavaroja. Voimavaraisuus (empowerment) sisältää monia näkökulmia; voimaantuminen, voimavarat, voimavaraistuminen ja valtaistuminen (Suomi

& Hakonen 2008, 229). Voimavaraisuus tarkoittaa sekä fyysistä, että sosiaalista toimintakykyä. Hoitajat voivat ohjauskeinon avulla tukea asiakkaan toimintakykyä ja kannustaa ja rohkaista asiakasta toimimaan. Voimavaraisuus merkitsee mukana oloa päätöksenteossa ja erilaisissa palvelulinjoissa. (Suomi & Hakonen 2008, 231.) Tämä uudenlainen innovatiivinen tapa ohjata asiakkaita luo yhteisöön uusia sosiaalisia siteitä ja lisää sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja osallisuuden kokemusta lähiyhteisön kanssa. (Suomi & Hakonen 2008, 234–235.)

Konkreettisesti Kioski Herkku -toiminta on perinteistä kioskitoimintaa. Kioski on avoinna kerran viikossa keskiviikkoisin. Myyjänä kioskillä toimii Ainolan asukas ja hoitaja yhdessä. Vastuu toiminnasta on Ainolan yhteisöllä. Kioski Herkku on periaatteessa Ainolan yritys ja hoitajat ja asukkaat ovat yhdessä sen yrittäjiä. Liikeidea ja työpanos ovat yhteinen ja voitto käytetään yhdessä päätetyn mukaisesti. Asiakkaiden voimavaroja ja niiden käyttöä arjen käytäntöinä, ei ole aina helppoa nähdä silti voimavaroja löytyy kaikkialta. (Suomi & Hakonen 2008, 230.)

Kioski Herkku -toiminta on aloittanut toimintansa 24.2.2016, jolloin Kioski Herkku oli avoinna ensimmäisen kerran. Avajaisissa toimipaikkana toimi Jyllin Kodin takahuone ja myyjinä kioskillä toimivat Ainolan asukas ja hoitaja yhdessä. Kioskitoiminta oli saanut 50 euron alkupääomalahjoituksen Jyllin Kodilta. Tuolla summalla oli hankittu tuotteita kioskille. Avajaisissa tunnelma oli innostunut ja ilmassa leijui monenlaiset odotukset toiminnalle. Asukkaat odottivat ostoksille pääsyä, yhteisö odotti kioskipalveluja, ja Ainolan väki oli valmistautunut palvelemaan asiakkaita.

Avajaisissa Ainolan hoitohenkilökunta pohti innostuksen ohella myös sitä, kuinka toimesta selviydytään. Henkilökunta tunnisti toimintaympäristön haasteet, kiireen ja koe-tun aikaresurssipulan ja mietti, kuinka toiminta kyetään juurruttamaan hektiseen toimintaympäristöön. Idean eteenpäin vienti ja uuden kehittäminen kokeilemalla on tutkimusten mukaan toimiva tapa kehittää, etenkin niillä aloilla, joissa ollaan tekemisissä inhimillisen elämän ja ihmislogiikalla toimivien ilmiöiden parissa. Kokeilu antaa tietoa siitä, onko ongelma ymmärretty oikein ja kokeilemalla kehitettävä palvelu löytää aikanaan lopullisen muotonsa. Kokeileva kehittäminen ei kuitenkaan ole sen kevyempää kuin muutkaan kehittämisen tavat. (Jaakkola 2019, 56–57.)

Vanhuudessa kohdattavia psyykkisiä ongelmia pidetään usein haastavina. Haastavuus liittyy ilmenevien oireiden moninaisuuteen ja somaattisten vaivojen mukanaoloon. Hoitotyöntekijöiden on siedettävä hoitoon liittyvää epävarmuutta ja pyrittävä etsimään luovasti erilaisia hoitovaihtoehtoja, jolla asiakkaiden olemassa olevaa terveyttä voidaan tukea. (Heikkinen, Jyrkämä & Rantanen 2016, 378.)

Kehitettävän palvelun tavoitteeksi nousi asukkaan elämisen tukeminen arjessa ja vuorovaikutus ympäristön kanssa niin, että kehitettävään palveluun sisältyy sekä fyysisen, että sosiaalisen tukemisen näkökulmia. (Suomi & Hakonen 2008, 239.) Palvelun haluttiin tukevan, yksilön elämänlaatua, psyykkistä toimintakykyä ja sosiaalista selviytymistä (Hartikainen & Lönnroos 2008, 279).

Sosiaalinen osallisuus (social inclusion) kuuluminen johonkin yhteisöön käsite haluttiin sisällyttää vahvasti kehitettävään toimintaan (Suomi & Hakonen 2008, 232). Työyhteisössä oltiin tietoisia siitä, että sosiokulttuurisilla menetelmillä oli tutkitusti vahvaa näyttöä psyykkisen hyvinvoinnin edistämiseksi, ja mielenterveyden ongelmien hoitamisessa (Heikkinen, Jyrkämä & Rantanen 2016, 379).

Työyhteisö tunnisti myös se, että sosiokulttuuristen menetelmien käyttö hoitotyössä voisi toimia henkilökuntaa motivoivana työskentelymenetelmänä ja olla näin edistämässä henkilökunnan omaa optimistista asennoitumista asiakkaan psyykkisen hyvinvoinnin tukemisessa. (Heikkinen, Jyrkämä & Rantanen 2016, 379.)

Toiminnan haluttiin tuovan myös helpotusta hoitohenkilökunnan kokemaan kiireeseen. Koettu kiire synnytti hoitoyhteisössä eettistä pohdintaa, tämä taas synnytti eettistä taakkaa, joka söi yhteisön voimavaroja. Arjen kiireisessä työaikataulussa ja auttamistilanteissa asiakkaan voimavarojen ja osaamisen havaitseminen voi helposti jäädä sivuun (Suomi & Hakonen 2008, 231) ja lisätä näin negatiivista latausta yhteisössä sekä kasvattaa hoitotyöntekijöiden työtaakkaa ja olla heikentämässä palvelun sisältöä.

Kehitettävän palvelun fokuksessa oli myös se, että se palvelisi kaikkia YhteisöKodin asiakkaita. Hyvin toimivan palvelu huomioi monimuotoinen asiakasjoukkonsa, johon

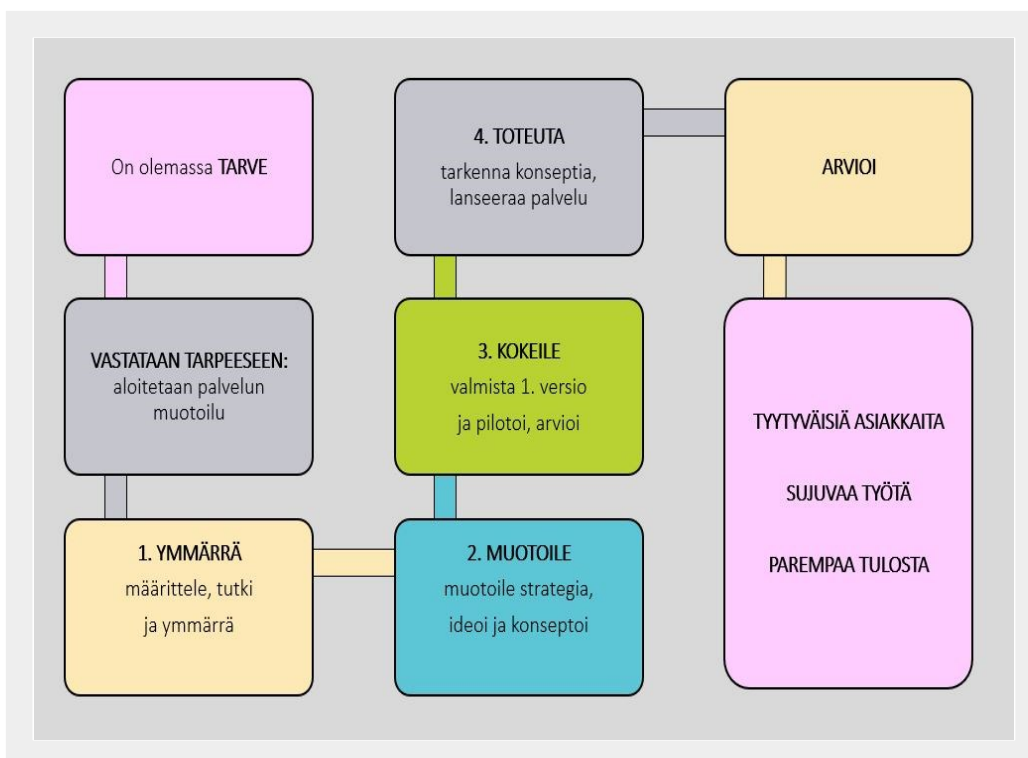
voi kuuluu aktiivisia, mutta myös sosiaalisesti ja toimintakyvyltään heikommassa tilanteessa olevia. Kaikilla ryhmän jäsenillä tulee olla yhtäläinen oikeus laadukkaisiin, voimavaraisuutta, sosiaalisia suhteita ja toimintakykyä ylläpitäviä palveluja. (Suomi & Hakonen 2008, 242.)

Kioski Herkku -toiminnan prosessia työstettäessä on kehittäjäryhmässä vallinnut moninaisuuden harmonia. Jäppinen määrittelee kirjassa Onnistu Yhdessä yhteisöllisyyden moninaisuuden harmoniaksi (Jäppinen 2012, 9). Kyse on silti aivan muusta kuin yksimielisyydestä, ennen kaikkea kyse on monien erilaisten ihmisten sopusointuisesta toiminnasta. Tarkoittaen sitä, että kehittäjäryhmässä on vallinnut yhteinen ymmärrys siitä mitä tavoitellaan, on ollut yhteinen päämäärä ja sen saavuttamiseksi on asetettu tavoitteita (Jäppinen 2012, 25–26) joita kohden on yhdessä menty.

Toimintaa on toteutettu myös osallisuutta edistävää hallintomallia mukaillen. Käytännössä tämä on tarkoittanut, yhdessä tekemistä ja asukkaiden aktiivista mukaan ottamista toiminnan kehittämiseen. Tässä tapauksessa yhdessä tarkoittaa asukkaiden ja Ainolan työyhteisön hoitajien lisäksi myös koko Jyllin Kodin organisaation eri ammattilaisten yhteistyötä. Tämä taas tarkoittaa sitä, että toimintaan on osallistunut suuri joukko Jyllin Kodin yhteisön jäseniä mm. tiedottaja, hallinnon eri henkilöt, puhtaanapidon henkilökunta sekä suuri joukko Jyllin Kodin muiden YhteisöKotien asiakkaita ja hoitohenkilökuntaa jokainen omalla erityisosaamisellaan. Osallisuutta edistävässä hallintomallissa eri toimijat esim. organisaatiot ja sen asiakkaat luovat yhdessä parempaa elinympäristöä ja parempia palveluja (Terveysten- ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut).

Kioski Herkku -toiminnan tavoitteeksi on kiteytynyt aikaisessa vaiheessa se, että toiminnan tuli kuulua kiinteänä osana toteutettavaa hoitoa ja hoivaa, sen tuli solahda hoitotyön arkeen sujuvasti, se ei saanut luoda lisätaakkaa hoitotyöhön eikä se saanut synnyttää kustannuksia. Toiminnan tuli olla YhteisöKodin asukkaista mielekästä ja sellaista, että sitä voitiin realistisesti hehtisessä toimintaympäristössä toteuttaa. Tavoitteet kuulostavat yhtälönä mahdottomalta mutta Kioski Herkku -toiminta lähti aikanaan vastaamaan kaikkiin näihin tavoitteisiin.

Toimintaa on kehitetty palvelumuotoiluprosessia (Kuvio 3) mukaillen (Ahonen 2017, 72). Kehitystyötä on tehty muotoillen, ideoiden, keskustellen ja kokeillen. Aika ajoin on tehty tarvittavia korjaavia liikkeitä ja jatkettu prosessointia. Pikkuhiljaa ajan kuluessa toiminta on kehittynyt nykyiselleen. Huomioitavaa kehityksessä on se, että toiminta pidetään suunnitelmallisesti jatkuvassa kehityksenpyörässä.

Kuvio 3. Palvelumuotoiluprosessi (mukaillen Ahonen 2017, 72)

Ajan myötä Kioski Herkku -toiminta on solahtanut täydellisesti siihen muottiin, johon se on kehitetty. Syitä tähän sopivuuteen ovat: 1) Työyhteisön jäsenet, jotka toimintaa kehittivät ja kokeilivat, tunsivat hyvin sen todellisuuden, jossa toiminta tulisi tapahtumaan. Toimintaympäristön arki ja sen asiakkaat olivat heille tuttuja, ja heillä oli hyvä kuva asiakkaiden tarpeista. 2) Ennen toiminnan aloittamista oli tutkittu todellisuutta, tehty tarvittavat kartoitukset ja tarkat selvitykset RAI-järjestelmän mittareita (mittaristo, joka kuvaa asiakkaan tarpeita ja toimintakyvyn osa-alueita) hyödyntäen. 3) Toiminnan kehittäjäryhmä koostui sote-alan ammattilaisista ja näin heillä oli ammatillista osaamista, jota vaadittiin ohjauskeinojen kehittämisessä.

Asukkaat ovat olleet alusta alkaen aktiivisesti Kioski Herkku -toiminnassa mukana, he toimivat kioskillä myyjinä, he huolehtivat myytävien tuotteiden hankkimisesta ja

suunnittelevat yhdessä toiminnan toteutusta yhdessä hoitajien kanssa. Asukkaiden ääni kuuluu toiminnassa monin tavoin, he päättävät mitä tuotteita kioskille otetaan myyntiin, mitä tuotoilla hankitaan ja mihin retkikohteisiin tuottojen avulla tehdään retkiä. Sote-palvelujen uudistamisessa ja kehittämisessä korostetaan asiakaslähtöisyyden merkitystä ja painotetaan sitä, että laadukkaat hyvinvointipalvelut edellyttävät asiakkaan mukaan ottamista. (Pohjola, Kairala, Niskala, Lyly & Ahola, 2017, 5.)

Toiminta on kohdannut myös esteitä elinkaarensa aikana. Esteet kuuluvat luonnollisena osana kehitysprosesseihin ja tästä syystä on tarvittu kyvykkyyttä oppia virheistä ja kykyä vaihtaa suuntaa ketterästi ja mukautettava toimintaa niin, että toiminta kehittyy ja palvelee palvelun käyttäjiä. (Jaakkola 2019, 57.) Esteeksi toiminnalle muodostui toimintaympäristössä tapahtuvat ennakoimattomat muutokset, joiden myötä toiminnan toteuttaminen estyi kerta toisensa jälkeen ja toiminta päädyttiin tauottamaan toukokuussa 2019. Tauotuspäätöksen jälkeen kehittäjäryhmä laittoi vertauskuvallisesti pohdintamyssyn päähän ja aloitti analysoinnin.

Miten tilanteeseen ajauduttiin? Kioski Herkku toimi fyysisesti irrallaan Ainolasta, ja tämä loi toistuvia tilanteita, jossa henkilöstöresursseihin kohdistuneet ennakoimattomat muutokset johtivat toiminnan estymiseen. Kehittäjäryhmässä nähtiin, että vain jatkumon myötä toiminta voisi palvella asukkaita laadullisesti hyvin. Jaakkola kirjoittaa kirjassa *Valitse Innostus osuvasti; jos asiakkaan asiaa ei yksi tie vie eteenpäin on pohdittava niitä kaikkia uusia tapoja, joilla toimintaa voisi toteuttaa.* (Jaakkola 2019, 13.)

Miten tilanteesta päästään eteenpäin? Tauotuspäätöksen jälkeen kehittäjäryhmä teki töitä ja etsi ratkaisuja, jolla toiminta voitaisiin uudelleen käynnistää. Työyhteisössä oli nähty, se innostus, minkä toiminta yhteisöön loi, eikä siitä sen tähden haluttu luopua. Pohdintojen jälkeen tehtiin päätös siirtää Kioski Herkku -toiminta Ainolaan. Näin toimimalla, toiminta ei olisi niin tiukasti sidoksissa henkilöstöresursseihin. Päätöksen jälkeen syntyi uusi tarve, toiminta vaati YhteisöKodille oman tilan, myyntikojun. Tämä loisi toiminnalle oma fyysisen toimintaympäristö. Päätöksen jälkeen työyhteisössä vallitsi yhteinen ymmärrys siitä mitä lähdettiin tavoittelemaan (Jäppinen 2012, 25–26), rakennetaan yhdessä myyntikoju.

Päätöksen jälkeen kehittäjäryhmä laati myyntikojun rakennusprojektisuunnitelman, ja Ainolan asukkaat ja hoitajat rakensivat myyntikojun yhdessä. Konkreettisesti tämä tarkoitti sitä, että perustettiin Jyllin Kodille verstaas, jossa projekti sai rauhassa lojua. Ajan salliessa Ainolan asukkaat ja hoitajat yhdessä eri kokoonpanoilla kävivät tekemässä verstaassa töitä. Käänneltiin kuormalavoja, sahattiin ja maalattiin, naulattiin ja naputettiin, kunnes koku oli valmis. Myyntikojun rahoitus toteutui Kioski Herkku -toiminnan 100 euron omarahoituksena, Jyllin Kodin 100 euron lahjoituksena ja yhteisön jäsenten materiaalilahjoituksina.

Osallisuus yhteisöissä edellyttää erilaisia mahdollisuuksia, joiden kautta voi kokea kuuluvansa yhteisöön ja olla arkisessa elämässä tarpeellinen ja osallinen. Sosiaalipedagogisessa osallisuuden edistämiseen tähtäävässä toiminnassa on tärkeää ymmärtää, että osallisuus ei ole yksilön tai yhteisön ominaisuus. Osallisuuden edellytyksiä luodaan tukemalla kasvua näissä molemmissa, niin että yksilön ja yhteisön suhde voi kehittyä. (Nivala & Ryyänen 2013, 30–31.)

Joulukuussa 18.12.2019 vietettiin Kioski Herkku -toiminnan toisia avajaisia. Erityisenä juhlan aiheena oli yhdessä rakennettua myyntikoku. Tuona päivänä tunnelma oli hyvin samanlainen kuin edellisissä avajaisissa. Tämän lisäksi ilmassa tuntui vahvana yhteisön osallisuuden kokemus. Jotta yksilön ja yhteisön suhdetta voi kutsua osallisuudeksi tarvitaan yksilön aito kokemus siitä, että on yhteisön jäsen ja toiminnan tasolla sitä, että yhteisöllä on tarjota todellisia toimintamahdollisuuksia, joihin yhteisön jäsenet voivat sitten yhdessä osallistua. (Nivala & Ryyänen 2013, 27.)

Vähitellen, suunnittelun ja kehittämisen tekemisen prosesseissa Kioski Herkku -toiminta on muotoutunut nykyiselleen. Toiminnan kautta on Ainolaan ja Jyllin Kodin yhteisöön syntynyt osallisuutta ja monenlaisia yhteyksiä. Voidakseen hyvin ihmisen tulee tuntee kuuluvansa johonkin porukkaan, joka välittää ja antaa keskinäistä tukea. Palvelukodissa asuminen johtaa aina jonkinasteisesti oman sosiaalisen verkoston ulkopuolelle joutumiseen. Tästä syystä on tärkeää, että palvelukodeissa tarjotaan palveluja, jotka tukevat yhteisöllisyyttä ja sosiaalista vuorovaikutusta. (Haarakangas 2011, 196–199.)

Covid-19 pandemia rantauduttua Suomeen maaliskuussa 2020, se muutti monella tavalla palvelukotien elämää (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön www-sivut). Tapahtuneella on ollut vaikutuksensa myös Kioski Herkku -toimintaan. Ympäri vuorokautisessa asumispalvelussa ja vanhainkotihoitossa asuu iäkkäitä terveydentilaltaan hauraita henkilöitä, joille koronainfektio on merkittävä riski (Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut). Tämän vuoksi on kanssakäymistä jouduttu rajoittamaan ja hygieniakäytäntöjä prosessoimaan uudelleen. Kioski Herkku -toiminta on kaikesta huolimatta pyritty pitämään toiminnassa läpi koronakevään. On oltu joustavia ja muovattu toimintaa muuttuviin tilanteisiin sopivaksi.

Korona-ajan Kioski Herkku -toiminta on ollut konkreettisesti sitä, että kioski on ollut avoinna vain Ainolan asiakkaille. Hoitaja hankkii myytävät tuotteet kioskille, ostolista tehdään tästä huolimatta yhdessä ja se on sisällöllisesti asukkaiden toiveiden mukainen. Uudeksi palveluksi on kehittynyt etämyynti. Tämä tarkoittaa sitä että, kodille voi soittaa ja tilata tuotteita ja nämä tuotteet toimitetaan asiakkaille hyvän hygieniakäytännön mukaisesti. Nämä tapahtumat ovat kirvoittaneet kehittäjätiimiä pohtimaan olisiko nyt aika luoda Kioski Herkku -toiminnalle myös Verkkokauppa kivijalkamyymälän rinnalle. Verkkokauppa loisi palveluun monipuolisuutta ja vastaisi tämän aikakauden tarvetta.

Kioski Herkku -toimintaa on kokenut muutoksia elinkaarensa aikana, se on selvinnyt esteistä, pysynyt elossa ja toiminta on kehittynyt. Organisaatioissa toiminnan kehittämisen nopeus määrittyy sen perusteella, kuinka hyvin siellä tunnetaan oma toiminta ja toimintaympäristö, ja kyetäänkö tieto jalostamaan tarpeeksi nopeasti johtopäätöksiksi ja toiminnaksi. (Rytilä 2011, 76.)

2.2.1 Kioski Herkku -toiminta dokumentein

Opinnäytetyössä käytetään Kioski Herkku -toiminnan kirjanpitoa toiminnan kuvaamisen apuvälineenä. Dokumentit ovat hyvä tapa kuvata toimintaa, kun tutkitaan ilmiötä, joka on jo tapahtunut ja sille on kertynyt oma historia. (Anttila 2000, 239.) Toiminnan kuvaamisen apuvälineenä käytetään myös Aamulehden kaupunkilehti Morossa Mei-

rän kekkerit -palstalla olleita kuvajuttuja, joilla on tiivis yhteys toimintaan. Dokumenttiaineisto heijastaa yleensä todellisuutta sellaisenaan ja on hyvä tapa kuvata jo toteutettua toimintaa. (Anttila 2000, 279.)

Kirjanpidosta selviää se, että Kioski Herkku on ollut avoinna 171 kertaa ja sen kertamyynni on ollut noin 60 euroa. Yhteensä myyntiä on ollut 10 211 euroa 24.2.2016-3.10.2020 välisenä aikana. Huomioitavaa summassa on se, että summa ei ole tuotto. Tuotehankintojen osuus summasta on iso, sillä myytävät tuotteet on hankittu päivittäistavarakaupoista. Luvuilla halutaan kuvata toiminnan jatkuvuutta ja suunnitelmallisuutta. Toiminnalla ei ole taloudellisia tavoitteita.

Toiminnan kirjanpito kuvaa tuottoja käytetyn, teatterilippuihin, elokuvalippuihin, retkiin ja muihin kulttuuri tapahtumiin, taksimatkoihin, erilaisiin materiaalihankintoihin, Ainolan sisustustuotteisiin, Ainolan rakennusprojekteihin ja niihin liittyviin tuotehankintoihin, harrastusvälineisiin, peleihin sekä musiikkiin ja dvd-elokuviin. Raha on toiminut YhteisöKodilla eräänlaisena hätävararahana tai lainarahana asukkaiden erilaisissa tarpeissa. Rahalla on hankittu Ainolan asiakkaiden yhteiseen käyttöön erilaisia tuotteita mm. tuuletin, kamera ja grilli. Toiminnan tuotoilla on hankittu siis hyvin arkipäiväisistä hankintoja. Tuotteet ovat olleet kohderyhmälle merkityksellisiä ja toimineet hyvän elämän tukemisen välineinä. (Kurki 2008, 100.)

Liite 1, (Kuva 1) sisältää muiston Ainolan asukkaiden ja hoitajien yhdessä järjestämästä Elorieha juhlista. Juhla toimi arjen rikastuttajana. Konkreettisesti tämä tarkoitti sitä, että jokainen YhteisöKodin jäsen osallistui omalla tavallaan juhlan suunnitteluun ja järjestämiseen. Juhlan rahoitus toteutettiin kioskitoiminnan tuloilla. Määrätietoisuus ja tavoitteellisuus tekevät yhteisöllisyyden kehittämisestä tuloksellista. Vuorovaikutuksen ja moniäänisyyden välillä tulee olla vahva side. (Jäppinen 2012, 25–28.) Yhteisöllisyyttä kehittävä yhteisö tarvitsee joustavuutta, sitoutumista, vastuunottoa, neuvottelutaitoa, kykyä tehdä päätöksiä, luottamukseen rakentuvaa kontrollia ja kykyä arvioida omaa toimintaansa kyetäkseen toimimaan parhaalla mahdollisella tavalla (Jäppinen 2012, 31–43).

Liite 1, (Kuva 2) sisältää muiston yhdessä asukkaiden ja hoitajien suunnittelemaasta retkestä Saarijärven virkistyskalastusalueelle. Retken rahoitus toteutettiin kioskitoiminnan tuloilla. Retki oli asukkaiden unelma. Yhteisössä on kyettävä hyödyntämään kaikkea yhteisössä olevaa henkistä, tiedollista ja taidollista pääomaa, jota jollakulla yhteisön jäsenellä on. Tässä tapauksessa on luotettu työntekijöiden asiantuntijuuteen sekä huomioitu asiakkaiden tiedollinen ja taidollinen pääoma ja otettu heidät mukaan toiminnallisuuden suunnitteluun. (Jäppinen 2012, 29–30.)

Liite 1, (Kuva 3) sisältää muiston kaverikoirien käynnistä. Koirat ovat YhteisöKodilla odotettuja vieraita. Koirakoiden ja asukkaiden välille on muodostunut ystävyyssuhteita. Ystäviä on haluttu toisinaan muistaa lahjoilla. Lahjoja on kyetty hankkimaan kioskitoiminnan tuloilla. Käytännön työ on osoittanut, että on haaste luoda yhteisöllinen elämä ympäristössä, joka on eräällä tavalla keinotekoinen. Sosiokulttuurinen innostaminen on erityisen tärkeää tehostetun palveluasumisen ympäristössä. (Kurki 2008, 101.)

Liite 1, (Kuva 4) sisältää muiston Jyllin Kodin asukkaiden yhteisestä ostosmatkasta Kauppakeskus Eloon Ylöjärvellä. Ostosmatka yhdisti YhteisöKotien keskinäisiä suhteita ja oli asukkaille elämyksellinen tapahtuma. Ainolan asukkaat ovat käyneet kuu-kausittain ennen korona-aikaa kauppakeskus Kompissa Ikaalisissa ostoksilla. Tapah- tuma on ollut asukkaille merkittävä ilon aihe arjessa. Ostosmatkat on toteutettu osittain kioskitoiminnan tuloilla. Toiminnan kautta on kyetty tekemään yhdessä, on kokoon- nuttu yhteen, on lähdetty ulos laitoksesta, on luotu omaa kulttuuria, on syntynyt kes- kusteluja, on tuettu vuorovaikutussuhteita, on luotu vastuutehtäviä, on viihdytty ja iloittu. (Kurki 2008, 100–106.)

Liite 1, (Kuva 5) sisältää muiston Kioski Herkku -myyntikojun rakennusprojektista. Myyntikojun rakennusprojekti toimi eräänlaisena näköalatasanteena, joka näytti suun- taa toiminnan kehittämiseen. Kokemus kun osaa, saa itse tehdä ja olla avuksi yhtei- sössä on ihmiselle tärkeää. Toiminnalla on havainnoitu olevan myönteisiä vaikutteita hoitosuhdetyöskentelyyn. Toiminta on mahdollistanut hoitosuhteen yhteistoiminnalli- suuden toteuttamisen. Työskentelytavassa asukkaan todellisuus rajoituksineen ja mah- dollisuuksineen on kyetty ottamaan hoitosuhdetyön lähtökohdaksi. Tällaisessa hoito- kulttuurissa tuetaan asukkaan voimavaroja ja vahvuuksia. Hoitotyössä pyritään ennen

kaikkea valmentavaan ja jaettuun vastuuseen, jossa sekä hoitajalle että asukkaalla on oma tehtävänsä. Tämä tarkoittaa asukkaan oikeuksien ja velvollisuuksien kunnioittamista sekä asukkaan omaksumien normaalien ja toimivien roolien vahvistamista. (Lindberg, Louheranta, Mustonen, Salo & Stenius 2015, 200–201).

Liite 1, (Kuva 6) sisältää muiston Kioski Herkku -toiminnan toisista avajaisista. Toiminnan kautta on syntynyt Ainolaan se yhteinen juttu, josta keskustellaan ja suunnitellaan yhdessä tulevaa, mitä tehdään ja mihin rahoja käytetään. Toiminta on synnyttänyt yhteisöön leikkimielistä haaveilua. Minne matkustetaan, sitten kun rikastutaan? Pariisiin? Vai Lontooseen? Kaikki tietävät, että näin ei todellisuudessa tule tapahtumaan. Haaveet ovat tästä huolimatta elämää rikastuttavia asioita.

Liite 1, (Kuva 7) sisältää muiston Kioski Herkun tuolien maalaus projektista. Osallistava toiminta tukee asukkaan yhteisöön integroitumista. Martha Nussbaumin toimintakykyteorian lähtökohtana on käsitys ihmisistä toistensa kaltaisina olentoina, elinympäristö tai muut seikat eivät muuta asetelmaa. Nussbaumin mukaan ihmisen toimintakyky on aina riippuvainen synnynnäisistä ominaisuuksista mutta myös organisaation kautta järjestetyistä mahdollisuuksista toimia osana yhteisöä. (Aalto 2013, 56–58.)

Liite 1, (Kuva 8) sisältää muiston koronakeväästä. Keväällä 2020 nähtiin se, että korona tulee estämään tulevan kesän retket. Asiaa pohdittiin yhdessä, ja päädyttiin sijoittamaan retkirahat YhteisöKodin puutarhaan. Toiminta mahdollisti puutarha-aktiiviteetin asukkaille. Puutarhan ylläpitohoito synnytti runsaasti osallistumismahdollisuuksia. Puutarha työllisti mukavasti ja toi mukanaan runsaasti ilon aiheita. Kukat ilahduttivat olemassaolollaan ja kasvimaan antimista nautittiin pitkin kesää. Syksyllä kodilla vietettiin sadonkorjuun juhlaa ja valmistettiin oman maan antimista itse tehty päivällinen.

2.3 Kehittämistyön taustalla olevat käsitteet ja ilmiöt

2.3.1 Osallisuus

Osallisuus on liittymistä (involvement), se on olemista (relatedness), se on kuulumista (belonginess) ja se on yhteisyyttä (togetherness). Osallisuus on yhteensopivuutta (coherence), se on mukaan ottamista (inclusion), se on osallistumista (participation) ja se on osallistumiseen liittyvää vaikuttamista (representation) ja demokratiaa. (Isola, Kaartinen ym. 2017, 3.) Sosiaalinen osallisuus, kuuluminen johonkin yhteisöön (social inclusion) tarkoittaa ikääntyneillä ennen kaikkea sitä, että voi elää mahdollisimman pitkään tutussa ympäristössä, pitää yllä sosiaalisia suhteita ja osallistua halutessaan yhteisön toimintaan. (Suomi & Hakonen 2008, 232.)

Osallisuus-käsite on noussut Suomessa suosituksi 2000-luvulla ja käsite on ajallisesti ajankohtainen aihe. Käsitteen juuret ulottuvat 1970-luvulle, jolloin se ilmaantui julkiseen keskusteluun kansalaisosallistumisen edistämisen myötä. 1990-luvulla käsitteeseen liittyi osallisuuden käsite ja 1995 kuntalaissa korostettiin kansalaisten osallisuutta. Vuonna 1997 alkoi valtakunnallinen osallisuushanke, joka ei kuitenkaan määritellyt käsitettä kovin tarkasti. Käsite haluttiin tarkoituksellisesti pitää avoinna, ja ajatuksena oli jättää käsitteelle tilaa rikastua. (Nivala & Ryyänen 2013, 11.) Osallisuushanke kytki osallisuuden väljästi demokratian käsitteeseen: *“Osallisuudella tarkoitetaan pientä demokratiaa, joka koskee ihmisten omia elinolosuhteita ja joka toteutuu suoran vaikuttamisen kautta”* (Nivala & Ryyänen 2013, 10–11).

Osallisuus omaan elämään on ihmisen perustarve ja edellytys hyvälle elämälle. Tarpeeseen kuuluu halu olla mukana ja halu kuulua yhteisöön. Osallisena olo omassa elämässä on mahdollisuutta vaikuttaa oman elämän kulkuun ja olla mukana rakentavasti yhteisössä. (Nivala & Ryyänen 2013, 26.) Ikääntyneen ihmisen elämässä osallisuus omaan elämään on ennen kaikkea sitä, että voi elää kuultuna, nähtynä, arvostettuna ja ymmärrettynä sekä olla merkityksellinen osa yhteisöä. Tärkeää on vaalia ikääntyneen autonomiaa, vahvistaa elämän ennakoitavuutta, lisätä elämän hallittavuutta ja toimintaympäristön ymmärrettävyyttä. (Isola, Kaartinen ym. 2017, 25.)

Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke - Sokra rohkaisee kaikkia yhteisöjä tekoihin heikommassa asemassa olevien osallisuuden puolesta ja raportoi tutkimusviestissä 2/2020 osallisuuden olevan hyvinvoinnin edellytys ja sillä olevan vahva yhteys ihmisen terveyteen. (Sokran tutkimusviesti 2020.)

Miten osallisuutta sitten lisätään? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa tutkielma lähestyy aihetta osallisuuden osa-alueiden, osallisuuden palasten ja osallisuustyön kautta. Viitekehyksessä osallisuuden osa-alueet toimivat eräänlaisina näköalatasanteina, joiden ympäriltä löytyy erilaisia osallisuuden palasia, joiden kautta osallisuutta voidaan tukea ja tehdä näin yhdessä osallisuustyötä, joka yhdistää eri toimijat yhteen. (Isola, Kaartinen ym. 2017, 23–24.)

Osallisuuden viitekehystä rakentamassa -tutkielma ryhmittelee osallisuuden ilmenevän: 1) Päätösvaltana omassa elämässä, mahdollisuutena säädellä olemisiaan ja tekemisiään sekä ymmärrettävänä, hallittavana ja ennakoitavana toimintaympäristönä. 2) Vaikuttamisen prosesseissa, joissa pystyy vaikuttamaan itsensä ulkopuolelle esimerkiksi ryhmissä, palveluissa, asuinympäristössä tai laajemmin yhteiskunnassa. 3) Paikallisesti, kun pystyy panostamaan yhteiseen hyvään, osallistumaan merkityksellisyyden luomiseen ja kokemiseen sekä liittymään vastavuoroisiin sosiaalisiin suhteisiin. (Isola, Kaartinen ym. 2017, 5.)

2.3.2 Laatu

Vanhustyön tulee olla laadukasta, suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa. Lääkäreille ihmisille on iästä ja toimintakyvystä riippumatta annettava mahdollisuus elää omanlaistaan hyvää elämää. Hyvä elämänlaatu ei ole pelkästään hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä tai eriasteista hoidon ja huolenpidon tarpeen arviointia ja siihen vastaamista. Kyse on laajasti hyvän elämän edistämisestä eli hyvän elämänlaadun, itsemääräämisoikeuden ja toimivan arjen turvaamisesta. (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2017:6, 17–18.)

Vanhuspalvelun laatu (quality) tarkoittaa palvelun kyvykkyyttä vastata asiakkaiden tunnistettuihin palvelutarpeisiin järjestelmällisesti, luotettavasti, vaikuttavasti, säännösten mukaan ja kustannustehokkaasti. Laadukkaan palvelun lähtökohtana ovat asiakkaan tarpeet, ja palvelun tulee parantaa asiakkaan toimintakykyä sekä lisää hyvinvointia ja terveyshyötyä. (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2017:6, 35–36.)

Keskeiset elementit laadukkaissa sosiaali- ja terveystalveissa ovat asiakaskeskeisyys. Asiakas kaipaa laadukkaita palveluja, joita saa helposti läheltä. Palvelu tarkoittaa toimintaa tehtynä jonkun toisen hyväksi ja toiminnallisesta näkökulmasta katsoen se on toimintojen yhdistelmä, jossa palvelu tarjotaan vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa. (Ahonen 2017, 14–15.)

Tärkeä palvelun laadun mittari on asiakkaan oma kokemus saamastaan avusta ja kohtelusta. Laadukas palvelu vastaa asiakkaan palvelutarpeeseen oikea-aikaisesti palvelukokonaisuudella, joka on vaikuttava ja turvallinen ja hyvin koordinoitu ja johdettu. Näitä ovat esimerkiksi henkilökunnan määrä ja rakenne, johtamis- ja työnjakokäytännöt ja hoitoympäristöt, ylipäättään tekijät, jotka luovat edellytyksiä toimiville prosesseille ja sitä kautta vaikuttaville tuloksille. Laadullisuus on jatkuvaa prosessointia, kehittämistä ja eteenpäin suuntautuvaa toimintaa. (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2017:6, 35–36.)

2.3.3 Toimintaympäristö

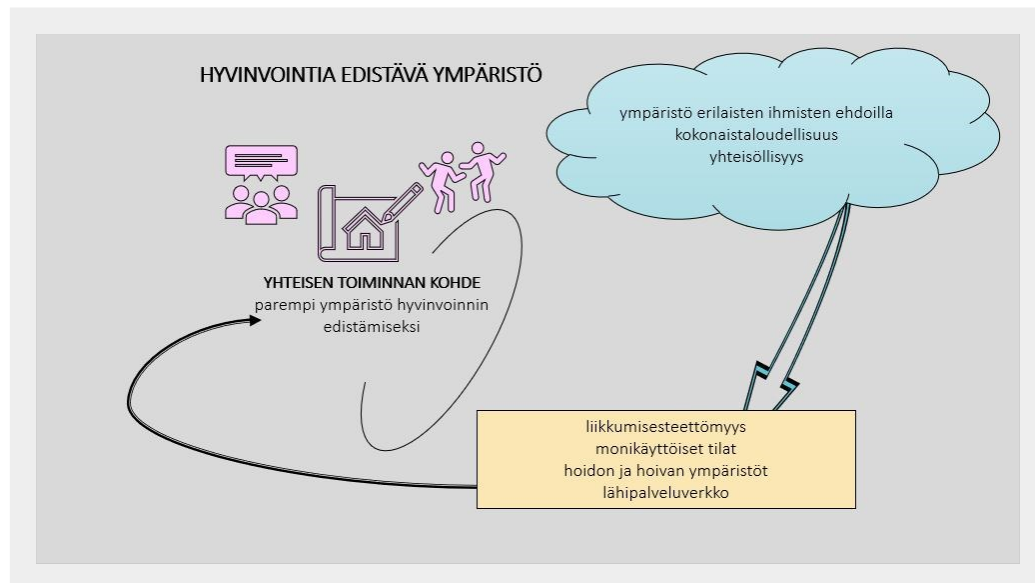
Ikäihmisille suunnattujen toimintaympäristö (operational environment) vaatimuksia ei ole tarkkaan määritelty. Tiedetään että käyttäjilleen sopimattomat ympäristöt lisäävät avun tarvetta ja kuormittavat henkilökuntaa ja lisäävät näin kustannuksia. Erityisen haasteen ympäristöille luovat ne ikäihmiset, joilla on muistisairaus. Ympäristötekijät joko rajoittavat tai tukevat asiakkaidensa arjessa selviytymistä. Keskeisiä ikäihmistä tukevia aiheita toimintaympäristö keskustelussa ovat fyysisen, sosiaalisen sekä kulttuurisen ympäristön suhde sekä jäljellä olevien voimavarojen käyttöönotto ja niiden potentiaalinen vahvistaminen. (Mäkinen, Kruus-Niemelä & Roivas 2009, 10–11.)

Käsitteenä ympäristö on moniulotteinen, sitä voidaan tarkastella makro- ja mikrotasolla. Makroympäristö on kansainvälinen, alueellinen ja paikallinen elämisen ympäristö. Mikroympäristö on taas välitön ympäristö, jossa ihminen asuu. Nämä ympäristöt ovat osittain päällekkäisiä ja niissä on elementtejä, jotka vaikuttavat yksilöön ja ovat vuorovaikutuksessa toisiinsa. (Mäkinen, Kruus-Niemelä & Roivas 2009, 9.)

Ihminen ja ympäristö vaikuttavat toisiinsa kaikkialla. Ihminen ei ole hoidossa ollessaankaan vain toiminnan kohde tai aktivoitava asiakas. Hän on aina myös ympäristönsä kanssa vuorovaikutuksessa oleva toimija. On tärkeää tunnistaa vuorovaikutukseen sisältyvät mahdollisuudet ja muuttaa ne paremmiksi hoidon ja hoivan ympäristöiksi. (Tapaninen, Kauppinen, Kivinen, Kotilainen, Kurenniemi & Pajukoski 2002, 43.)

Ikääntynyt henkilö tarvitsee ympäristön, jonka olosuhteet ylläpitävät ja edistävät sosiaalista toimintakykyä. Yksilö on aina osa yhteiskuntaa ja erilaisia yhteisöjä, joista taas rakentuvat sosiaalisen toimintakyvyn toimintaympäristöt. Ikääntyneillä ihmisillä on usein sosiaaliseen toimintakykyyn liittyviä ongelmia ja tämä voi näyttäytyä sosiaalisena eristäytymisenä. Laitosympäristössä asuminen voi taas olla syy joka entisestään lisää eristäytymistä ja heikentää näin yksilön kokemaa yhteisöllisyyden tunnetta. (Heikkinen, Jyrkämä & Rantanen 2016, 285–289.)

Hyvä ympäristö helpottaa sosiaalista kanssakäymistä ja houkuttelee osallistumaan. Ympäristö kehittyy yhteisöään palvelevaksi, kun siitä välitetään ja sitä aktiivisesti kehitetään. Hyvinvointia edistävä ympäristö (Kuvio 4) syntyy vähitellen, suunnittelun ja kehittämisen tekemisen prosesseissa. Ympäristö toimii sosiaalisesti ja edistää terveyttä, kun erilaiset ihmiset ja eri ammattilaiset voivat yhdessä suunnitella-, kehittää- ja toteuttaa toimintaa. (Tapaninen, Kauppinen, Kivinen, Kotilainen, Kurenniemi & Pajukoski 2002, 106–107.)

Kuvio 4. Hyvinvointia edistävä ympäristö syntyy vähitellen, suunnittelun ja kehittämisen tekemisen prosesseissa (Tapaninen, Kauppinen, Kivinen, Kotilainen, Kurenniemi & Pajukoski 2002, 106.)

Tutkimukset ovat osoittaneet sosiaalisen aktiivisuuden olevan osa onnistuvaa vanhuutta. Aktiivisuus on kiinteässä yhteydessä yksilön omiin ominaisuuksiin mutta myös ympäristön tarjoamiin mahdollisuuksiin. Se, millaisia osallistumismahdollisuuksia ja palveluja ympäristö tarjoaa vaikuttaa suoraan sosiaaliseen toimintakykyyn. (Heikkinen, Jyrkämä & Rantanen 2016, 289–290.)

2.3.4 Toimintakulttuuri ja psykososiaalinen työ

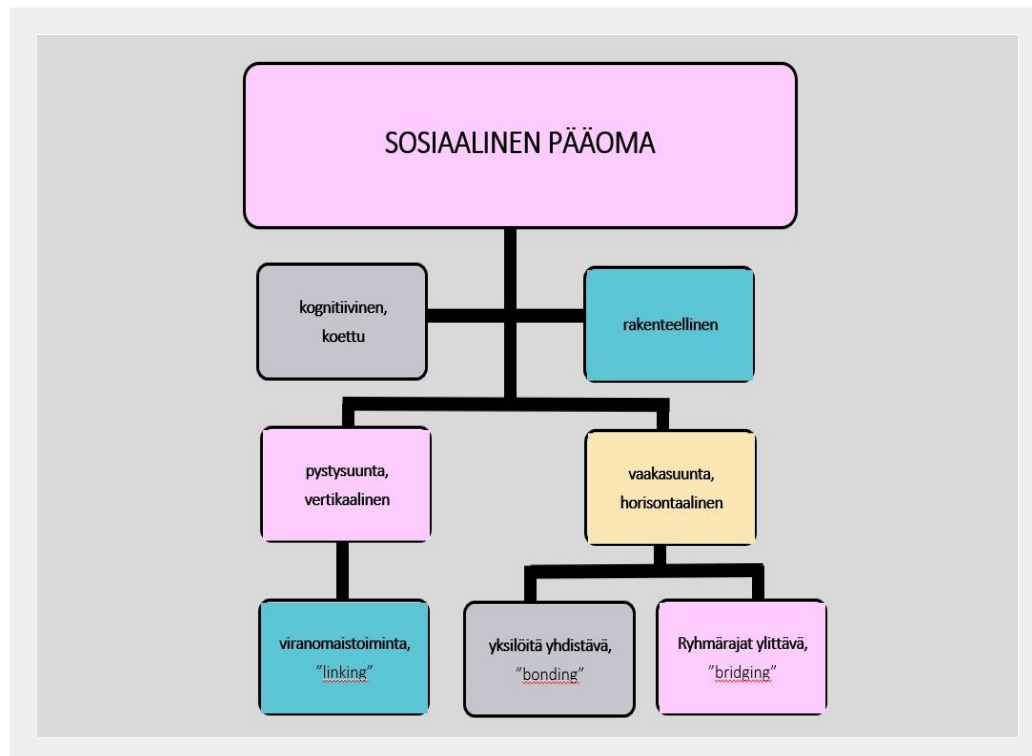
Organisaation toimintakulttuuriin (working culture) vaikuttavat monet tekijät. Toimintaympäristöt muuttuvat nopeasti ja kyky uudistua ja tuottaa aitoja innovaatioita on tärkeää. Innovatiivisuus tarkoittaa organisaatiossa yhteisöllistä ominaispiirrettä, henkilöstön innokkuutta ja energisyyttä.

Yhteiskunnallisella tasolla innovatiivisuuteen liittyy kyvykyys luoda uutta tietoa, tutkimalla ja kehittämällä. Innovaatio tarkoittaa toimivaa ideaa, joka tuottaa todennettua lisäarvoa. Innovaatioprosessi sisältää uuden idean ja sen toteutuksen ja arvon luomisen. Etenkin sosiaali- ja terveysalalla tulisi satsata uusiin innovaatioihin ja kehittää toimintaa niin, että niistä tulisi inhimillisempiä ja laadukkaampia ja näiden myötä myös taloudellisesti kestävämpiä. (Ahonen 2017, 31.)

Toimintakulttuuri, joka ottaa ihmiset mukaan päätöksentekoon on paras tapa varmistaa uusiutuminen ja ihmisten todellisten tarpeiden tyydyttäminen. (Aaltonen 2019, 183.) ” Ihmisen mahdollisuus tai kyvykkyys tehdä asioita, joita hän arvostaa tai joista hän nauttii, riippuu häntä ympäröivästä yhteiskunnasta, sen sosiaalisista rakenteista ja kulttuurisista arvoista. Yksilön kyvykkyys riippuu myös häntä ympäröivistä muista ihmisistä.” (Aaltonen 2019, 197.)

Organisaatioilla, jossa peruskulttuuri suosii me-henkeä, on hyvät edellytykset kasvat-
taa sosiaalista pääomaa ja sosiaalista osallistumista ja toteuttaa harrastustoiminnan.
(Heikkinen, Jyrkämä & Rantanen 2016, 101.) Sosiaalinen pääoma tarkoittaa ryhmälle
ominaista yhteisöllisyyttä. Ryhmässä yleinen sosiaalinen luottamus auttaa osallistu-
maan ja toimimaan organisaatiossa valitsemissa löysissä yhteisöverkostoissa. Terveys-
den tutkijat ovat kiinnittäneet huomiota sosiaalisen pääoman myönteisiin terveysvai-
kutuksiin.

On tehty päätelmiä, että sosiaalinen pääoma kasautuu yhteisöihin, joissa me-henkeä
ylläpidetään ja tunnetta vaalitaan. (Heikkinen, Jyrkämä & Rantanen 2016, 101.) Sosi-
aalinen pääoma on ehtymätön aineeton varanto, joka karttuu kuluttaessa mutta ehtyy
jos ryhmän me-henkinen kulttuuri näivettyy. Sosiaalisen pääoman terveysvaikutukset
on osoitettu väestötutkimuksissa tulosten soveltaminen ja sosiaali- ja terveyspalve-
luissa on vielä vähäistä. (Heikkinen, Jyrkämä & Rantanen 2016, 109.) Filosofi Raimo
Tuomelan tutkimukset ovat avuksi ymmärtämään ihmisyyteen kuuluvan sosiaalisen
toiminnan ja me-hengen luonteen rakennekuvaa (Kuvio 5).

Kuvio 5. Sosiaalisen pääoman teorian näkökulmat ja operationalisoinnin suuntaviivat (Heikkinen, Jyrkämä & Rantanen 2016, 102).

Tuomela kuvaa sosiaalisen toiminnan olevan usean henkilön yhdessä suorittamaa toimintaa, jossa jokainen yksilö suhteuttaa omaa toimintaansa niin, että ryhmä etenee tuloksellisesti yhteistä päämäärää kohten. Tuloksellisen päämäärään syntyyn vaikuttaa ryhmän kyvykyys olla tietoinen yhteisestä ryhmätavoitteesta ja nähdä oman sosiaalisen teon vaikutus kokonaisuuteen. Me-tavoitteiden vallitessa yhteisön jäsenillä on yhteinen intentio ja luottamus toisten henkilöiden tavoitteisiin. Luottamus on Tuomelan mukaan sosiaalisen pääoman tärkeimpiä ominaisuuksia ja toimii ryhmäverkoston kontaktiliimana. (Heikkinen, Jyrkämä & Rantanen 2016, 102.)

Organisaation hoitokulttuuriin vaikuttaa organisaation peruskulttuuri ja monet ympäristössä vallitsevat vuorovaikutustekijät. Näiden lisäksi hoitamista ohjaavat myös yhteiskunnalliset ja kulttuurilliset rakenteet sekä hoitamiseen kiinteästi liittyvät historialliset ilmiöt. Perinteisesti on opittu hoitamaan potilaita auktoriteetti- ja asiantuntijalähtöisesti. Tässä tavassa sote-alan ammattilaiset tietävät ja ohjaa tietämätöntä potilasta. Sittemmin, 1990-luvulta alkaen on pyritty potilaan osallisuuden vahvistamiseen ja yhteistoiminnallisuuteen. Seikat tarkoittavat sitä, että potilas on otettu hoitosuhteeseen aktiiviseksi ja tasavertaiseksi osallistujaksi. Kaikkein merkittävimmäksi tässä hoitokulttuurissa nousee uudenlainen asennoituminen. Hoitotyötä tehdään potilaan

tuntoja herkällä korvalla kuunnellen, voimavara- ja vahvuuslähtöisesti. (Lindberg, Louheranta, Mustonen, Salo & Stenius 2015, 200–201.)

Psykososiaalinen työ on asukkaan heikentyneen toimintakyvyn tukemiseen kohdentuvaa toimintaa, asiakkaan osallisuuden vahvistamista, terveyden edistämistä, oikeuksien ja velvollisuuksien kunnioittamista sekä hänen normaalien ja toimivien roolien vahvistamista (Lindberg, Louheranta, Mustonen, Salo & Stenius 2015, 200). Käyttäytymisen ja tunteiden säätelyn kuntoutuksessa on suositeltavaa käyttää psykoterapeuttisesti painottuvaa työotetta. Ryhmäkuntoutus on yksi hyväksi todennetuista kuntoutusmuodoista. Kanssakäyminen muiden kanssa lisää asiakkaan aloitteellisuutta ja osallisuutta. Psykososiaalinen työote korostaa kuntoutujan aktiivista roolia ja vahvistaa kuntoutujan kokemusta siitä, että hän itse pystyy. (Jehkonen, Saunamäki, Paavola & Vilkki 2015, 445.)

Psykososiaaliset hoitomuodot tukevat asiakkaan elämän hallintaa arkipäivässä selviytymistä. Psykososiaaliset hoidot kattavat psykoterapiaa laajemman joukon erilaisia hoitotoimenpiteitä, jotka perustuvat psykologisten ja sosiaalisten keinojen hyödyntämiseen hoitotyössä. Varsinaisen psykoterapian ohella keinot auttavat asiakasta selviytymään arjesta ja lähestymistavalla varmistetaan, että tarjottu hoito on tasapinoista. (Lönnqvist, Henriksson, Marttunen & Partonen 2017, 775–776.)

2.4 Aiemmistä hankkeista ja tutkimuksista

Osallisuuden keinoja on kehitetty laajasti ympäri Suomea mm. erilaisissa osallisuushankkeissa. Opinnäytetyössä kuvataan muutamia hankkeita Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohankkeen – Sokran ja Euroopan sosiaalirahaston toimintalinja 5:n hankkeista. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen www-sivut 2020.) Kuvattujen hankkeiden toiminta ei ole sellaisenaan samanlaista toimintaa kuin kioskitoiminta. Hankkeilla on silti paljon yhteistä. Hankkeiden toteutus on tapahtunut eri kontekstissa. Tavoitteeltaan hankkeet ovat samansuuntaisia. Yhteistä hankkeille on se, että kaikki tähtäävät osallisuuden edistämiseen.

Hanketta Aistien tila on kehitetty vuodesta 2008 Laurea-ammattikorkeakoulussa. Aistien tila sosiaalityön ympäristönä on prosessi, jossa tila on muokattu moniaistiseksi kokemukseksi. Tila kutsuu vuorovaikutukseen, kokemusten jakamiseen ja muisteluun. Inspiraatiota Aistien tilaan luomiseen Minttu Rätty on ammentanut englantilaisesta ”The Exchange” - inspiraation tilasta. Hankekehittämisen päätyttyä vuonna 2019 menetelmän levittämistä on jatkanut Osuuskunta Kotva. Malli on arvioitu osana Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke – Sokran ja Euroopan sosiaalirahaston TL 5 -hankkeiden Osallisuuden palaset -kehittämistyötä. Arvioinnissa todetaan tilan olevan elämyksellinen, kokemuksellinen ja ympäristönä sopivan sosiaalityön ympäristöihin. Aistien tila perustuu sosiokulttuuriseen innostamiseen. Sosiokulttuurinen innostaminen on asiakkaan voimaantumista ja oma-aloitteisuuden tukemista. Aistien tilaan voi tutustua mm. Laurea-ammattikorkeakoulun Tikkurilan kampuksella. (Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke-Sokran www-sivut 2020.)

Hanke Pelillisuus ja leikillisuus arvioinnin apunatoimintamalli on kehitetty vuosina 2016–2019 PRO-SOS-hankkeiden yhteistyönä pääkaupunkiseudulla. Toimintamallissa leikkien ja pelien avulla tuetaan asiakkaan ryhmään osallistumista ja sitoutumista sekä luodaan yhteisöön rentoa ilmapiiriä. Toiminnallisuus auttaa rakentamaan luottamusta ja tukee ryhmän yhteisöllisyyttä. Toiminnassa on mahdollista tehdä asioita yhdessä, mutta pakko ei ole olla esillä, jos ei halua. Toiminnan yhteishenkilö on erikoisuunnittelija Tytti Hytti. Malli on arvioitu osana Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke – Sokran ja Euroopan sosiaalirahaston TL 5 -hankkeiden Osallisuuden palaset -kehittämistyötä. Arvioinnissa todetaan, asiakkaan ja ammattilaisen roolit ovat ryhmässä tasavertaiset, asiakkaat saavat äänensä kuuluviin palvelussa ja ammattilaiset oppivat heistä asioita, joita ei välttämättä muutoin tule esille. Ryhmää kehitetään yhdessä osallistujien kanssa ja asiakkailta kysytään toiveita ryhmän toimintaa koskien ja heiltä kerätään palautetta, jonka avulla toimintaa muokataan. Pelit ja leikit parantavat kommunikaatiota ja kanssakäymistä. Mahdollistavat toimintakyvyn ja auttavat palvelutarpeiden arvioinnissa, sekä lisäävät ammattilaisen ja asiakkaan kanssakäymisen tasa-arvoisuutta. (Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke-Sokran www-sivut 2020.)

Hanke Työntekijän roolimuuostointamalli on kehitetty vuosina 2016–2019 Avain kansalaisuuteen hankkeessa. Hankekehittämisen päätyttyä toukokuussa vuonna 2019

menetelmän kehittämistä jatkaa Suunta – henkilökohtaisen budjetoinnin keskus. Toimintamallissa työntekijästä tulee kanssakulkija, kuuntelija ja mentori. Työntekijä ohjaa, tukee ja rohkaisee palvelun käyttäjää oman tilanteensa arvioinnissa ja osallistumisessa. Palvelujen laatuun ja oikeaan kohdentumiseen vaikutetaan osallistamalla palvelun käyttäjää hänen omien voimavarojensa puitteissa. Toimintatavalla on vaikutusta työn mielekkyyteen, työntekijöiden ammatilliseen kasvuun. Malli on arvioitu osana Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke – Sokran ja Euroopan sosiaalirahaston TL 5 -hankkeiden Osallisuuden palaset -kehittämistyötä. Arvioinnissa todetaan, osallistujille etsitään yksilöllisiä ratkaisuja osallistua, osallistuja voi olla itse aktiivinen, hän voi suunnitella ja valita itse tarpeisiinsa vastaavia palveluja. Toiminnasta hyötyvät sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaat ja ammattilaiset ja toiminta on siirrettävissä eri palveluihin sosiaali- ja terveydenhuollossa. (Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke-Sokran www-sivut 2020.)

Taloustieteilijä Manfred Max-Neef on tutkinut laajasti osallisuuden käsitteitä ja päättänyt tutkimuksissaan määrittelemään osallisuuden olevan yksi ihmisen perustarpeista (Manfred 1991). Filosofin Martha Nussbaum on tutkinut laajasti osallisuutta ja nostaa tutkimuksissa osallisuudessa esiin ympäristön merkityksellisyyden, hänen näkemyksensä mukaan mahdollisuus vaikuttaa elinympäristössä on keskeisesti sidoksissa osallisuuden kokemuksen kanssa (Nussbaum & Amartya 1993).

3 KEHITTÄMISTYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyön tarkoitus on kuvata Jyllin Kodilla Ainolassa toteutettavaa Kioski Herkku -toimintaa. Opinnäytetyön tehtävä on kerätä, analysoida ja tulkita yhteisöstä kerätty kokemus toiminnasta ja analysoida se. (Puusa & Juuti 2020, 14.) Päämääränä on tutkimustulosten hyvä kuvaus. (Kananen 2019, 53.) Tämä tutkimus rajataan koskemaan kyselylomakkeiden aineistoa. Laadullisessa tutkimuksessa onnistunut rajaus on hyvä tutkimuksen lähtökohta. Tavoitteita asetettaessa on hyvä muistaa, ettei yhdessä tutkimuksessa voida ratkaista kaikkia ongelmia. (Puusa & Juuti 2020, 7.)

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat

1. Luoko Kioski Herkku -toiminta osallisuutta?
2. Kohentaako Kioski Herkku -toiminta hoitotyön laatua?
3. Luoko Kioski Herkku -toiminta toimintaympäristöön hyvinvointia?
4. Luoko Kioski Herkku -toiminta toimintakulttuuriin hyvinvointia?

Opinnäytetyön fokuksessa on siis se, miten osallisuutta lisäävänä Kioski Herkku -toiminta on koettu, onko toiminta lisännyt tehdyn työn laatua, onko se luonut toiminnallaan toimintaympäristö ja -kulttuuri hyvinvointia. Tarkoitus on lisätä ymmärrystä toiminnasta ja nähdä mihin suuntaan toimintaa tulisi jatkossa kehittää. Laadullisissa tutkimuksissa tavoitellaan yleensä ilmiön hyvää ymmärrystä (Kananen 2019, 53).

Opinnäytetyön tavoitteena on yhdistää arjessa tehty kehittämistyö ja teoretieto yhteen. Tässä tapauksessa tämä tarkoittaa sitä, että tutkitaan toiminnan takana olevia teorioita ja kokemustietoa. Tiedon olemukseen kuuluu se, että tiedon oikeellisuuteen liittyvistä kriteereistä ollaan laajalti yksimielisiä (Bister 2019, 24). Tässä tapauksessa tämä tarkoittaa sitä, että mielipidettä kysytään laajasti Jyllin Kodin yhteisöstä ei tyydytä vain joidenkin mielipiteeseen. Tavoite on kehittää myös tutkijan omaa ammattitaitoa, inspiroitua ja kerätä materiaalia tutkittavan toiminnan tulevaisuuden kehittämisprosesseihin. Laadullisen tutkimuksen asetelma on joustava ja tutkijan saadessa lisää tietoa hän voi aina palata tutkimuksen pariin. (Puusa & Juuti 2020, 12.)

Opinnäytetyön tarkoitus on kaiken edellä mainitun lisäksi dokumentoida toimintaa ja nostaa esiin hyväksi koettua käytäntöä. Tiedon levittäminen siitä kiinnostuneiden saataville vaatii aina tiedon huolellista dokumentointia (Bister 2019, 24). Tarkoituksena on tuottaa tietoa, jota organisaatio voi hyödyntää vanhustyön kehittämisessä. Tarkoituksena on toimia innoittajana roolissa. Mitä tämä innoittajan rooli sitten pitää sisällään? Jean-Claude Gillet`in mukaan innostaminen ammattina sisältää vapauden elementtejä, on kekseliäs, innovatiivinen, luova ja mielikuvitusrikas. (Kurki 2008, 108.)

4 KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT

4.1 Tutkimuksen lähestymistapa

Opinnäytetyön tutkimuksellinen lähestymistapa on kvalitatiivinen tutkimus eli laadullinen tutkimus, jossa on konstruktivisen tutkimuksen piirteitä. (Kananen 2019, 85) Konstruktivismiksi nimetyssä tieteen filosofiassa konstruktivistille todellisuus on eri henkilöiden suhteellista todellisuutta. (Metsämuuronen 2000, 12.) Tutkimuksessa pyritään ymmärtämään tarkasteltavaa ilmiötä tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden näkökulmasta. Tarkoittaen sitä, että ollaan kiinnostuneita tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden kokemuksista. (Puusa & Juuti 2020, 9.)

Tutkimusotteen valintaan on vaikuttanut halu saada toteutetusta toiminnasta näkemys ja ilmiöstä hyvä kuvaus. (Kananen 2011, 15–17.) Tutkija on itse toiminnassa toimija ja mukana toiminnan kehittäjäryhmässä sekä muutosprosessin toteuttamisessa. Valintaan vaikutti myös se, että aineistonkeruu on haluttu toteuttaa kyselynä. Toimintatutkimus on menetelmä, jossa voidaan hyödyntää muiden tutkimusotteiden aineistonkeruu- ja analyysimenetelmiä. (Kananen 2019, 84.)

Kehittämistyössä on monimenetelmätutkimuksen piirteitä. Tässä tapauksessa tämä tarkoittaa sitä, että aineiston keruussa ja analyysissä on käytetty laadullista- sekä määrällistä tutkimustapaa. Kehittämistyössä osat on integroitu yhteen. (Puusa & Juuti 2020, 311–312.) Tämä tarkoittaa sitä, että aineiston keruussa on käytetty kyselyä ja analyysivaiheessa aineistoa on kuvattu erilaisin tunnusluvuin. Menetelmien yhdistämisen tarkoituksena on ollut halu saada aineistolle lisäarvoa. Joka tässä tapauksessa tarkoittaa sitä, että näin toimimalla kohdehenkilöiden on ollut vaivatonta osallistua tutkimukseen ja yhteisön motivaatio vastaamiseen on säilynyt. Analyysissä taas sitä, että aineistoa on kyetty kuvaamaan tarkoituksenmukaisesti.

4.2 Tutkimusmenetelmänä toimintatutkimus

Toimintatutkimuksella (Action Research) tarkoitetaan todellisessa maailmassa tehtävää pienimuotoista interventiota, jonka avulla pyritään ratkaisemaan sosiaalisia käytäntöjä ja ymmärtämään niitä syvällisemmin. Toimintatutkimuksella voidaan kehittää jo olemassa olevaa käytäntöä paremmaksi ja tällöin tutkimuksen voi tehdä yksittäinenkin työntekijä, niin kuin tässä tapauksessa. Toimintatutkimus sopii käytettäväksi, kun halutaan lisätä työskentelyyn uusia näkökulmia ja etsitään kehityksen suuntaa. (Metsämuuronen 2000, 28–29.)

Toimintatutkimus ei ole oikeastaan oma tutkimusmenetelmä, vaan ennemminkin tutkimusstrategia. (Kananen 2014, 77.) Toimintatutkimus yhdistyy tieteenfilosofiselta taustalta pragmatismiin, jossa korostuu paikallinen tietokäsitys ja tieto rakentuu toimijoiden sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta. Leimallista tälle lähestymistavalle on tutkimuksen ja käytännön samanaikaisuus eli siinä yhdistetään käytäntöä ja teoriaa. Käytännön tasolla toimintatutkimukseen kytkeytyy uuden oppiminen, toiminnanprosessin kehittyminen ja teoreettisen ymmärryksen lisääntyminen. (Puusa & Juuti 2020, 267–268.)

Toimintatutkimus sopii hyvin organisaatioiden toiminnan kehittämiseen. Menetelmässä uuden tiedon rakentamiseen osallistuvat useat organisaation toimijat. (Puusa & Juuti 2020, 268.) Toimintatutkimus on sykleittäin etenevä prosessi, jossa ymmärrys ja tulkinta lisääntyvät vähitellen. Tutkimuksessa kiinnitetään huomiota siihen, miten asiat ovat olleet ja mihin suuntaan ne ovat menossa. (Heikkinen, Rovio & Kiilakoski 2006, 36.)

Prosessiin kuuluu olennaisena osana tiedon kerääminen ja sen analysointi. Prosessi on tutkimuksen kohteiden omaan osallistumiseen perustuvaa ja tutkimus tähtää muutokseen. (Puusa & Juuti 2020, 268.) Tutkimusprosessi on edennyt seuraavien vaiheiden kautta, aiheen valinta, tavoitteiden asettelu, tutkimuskysymysten asettelu, tutkimuksen rajaus, teoreettisen viitekehyksen laatiminen, lähestymistavan valinta ja tämän perustelu, tutkimusmenetelmien sekä aineiston valinta, niiden kuvailu ja perustelu, aineiston hankinta kyselyn avulla, aineiston analysointi ja tulkinta ja tulosten raportointi. (Puusa & Juuti 2020, 11–12.)

4.3 Aineistonkeruumenetelmänä kysely

Kysely on osa laadullisen toimintatutkimuksen tutkimusprosessia. Lomakekyselyä voidaan käyttää laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä, jos kyselyyn osallistuneet henkilöt voidaan vastausten perusteella jakaa luokkiin tai jos vastaajien määrä oletetaan jäävän pieneksi. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 74–75.) Kyselyä on perusteltua käyttää aineistonkeruumenetelmänä, kun halutaan tietoa siitä mitä ihminen ajattelevat (Kananen 2015, 203–204). Kysely sopii parhaiten prosessin vaikutusten arvioinnin mittaamiseen (Kananen 2014, 102).

4.4 Aineiston analyysimenetelmänä sisällönanalyysi

Aineiston analyysissä on käytetty sisällönanalyysiä. Analyysiprosessi on monivaiheinen ja tulkinta aineistosta on tapahtunut koko tutkimusprosessin ajan. Sisällönanalyysin tavoitteena on järjestää saatu aineisto selkeään ja informatiiviseen muotoon. Analyysi perustuu totuudenmukaisuuteen, uskottavuuteen ja hyvään perusteluun. (Puusa & Juuti 2011, 116–118.) Sisällönanalyysiin kuuluu useita vaiheita: analyysiyksikön valinta, aineistoon tutustuminen, aineiston pelkistäminen, aineiston kategorisointi ja luokittelu. Vaiheiden kautta empiirisestä aineistosta pyritään kohti käsitteellisempää ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä. (Puusa & Juuti 2020, 148–149.)

Aineistoon on suhtauduttu faktanäkökulmasta. Analyysi olettaa, että käytetty aineisto kertoo vääristelemättä totuudesta. Kyselytutkimukseen osallistuvat henkilöt on valittu mukaan sillä perusteella, että he tietävät jotain ilmiöön liittyvistä seikoista. Faktanäkökulma näyttäytyy kyselytutkimuksessa tuomalla esiin kyselyyn vastanneiden ryhmien taustatietoja. Faktanäkökulmaa leimaa myös se, että kerättyä aineistoa pidetään eräänlaisena linssinä, jonka läpi tutkija kykenee näkemään todellisuuden. (Puusa & Juuti 2020, 149–150.)

Sisällönanalyysille on tyypillistä luokittelu ja tilastollinen käsittely. Se on työväläinen, jolla voidaan tuottaa uutta tietoa ja saattaa esiin piileviä tosiasioita. Aineisto voi olla lähes mitä tahansa, kunhan sillä on yhteys tutkittavaan ilmiöön ja sitä voidaan koota ja analysoida. Analyysin avulla tuotetaan sisältöluokkia niin että niitä voidaan edelleen käsitellä. (Anttila 2000, 254–255.)

5 KEHITTÄMISTYÖN AINEISTON KERUU

5.1 Kysely

Kehittämistyön aineiston keruu on toteutettu kyselyllä. Kyselyä on perusteltu käyttäen laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä, kun halutaan tietoa siitä mitä ihminen ajattelee. Kehittämistyön tavoitteena on saada toiminnan todellisuudesta monipuolinen kuva. Kioskitoiminnan elinkaareen liittyy monia eri vaiheita ja paljon eri ihmisryhmien tekemää työtä. (Bister 2019, 35.)

Monipuolisen kuvan luomiseksi on kokemus kerätty kolmelta eri asiantuntijaryhmältä organisaation sisältä: Ainolan asukasryhmä, Ainolan hoitajaryhmä ja Jyllin Kodin yhteisöjäsenryhmä. Asiantuntijuus tarkoittaa näissä ryhmissä eri asioita. Ryhmien jäsenet tuntevat kioskitoiminnan merkityksen ja sen ominaisuudet omasta näkökulmastaan parhaiten ja näin he osaavat kertoa parhaiten, miten toiminta on juuri heille näyttänyt (Bister 2019, 34–35). Valituilla asiantuntijaryhmillä on tutkimuksen kannalta sitä tärkeää tietoa, joka on haluttu nostaa esiin (Bister 2019, 38).

Kyselyn kysymykset on luokiteltu teema-aiheittain ja ne ovat johdettu toiminnasta tehtyjen havaintojen pohjalta ja perustuvat vahvaan teoriapohjaan. Kysymykset koostuvat taustatietokysymyksistä ja neljän teema-alueen kysymyksistä: Kioski Herkku -toiminta ja osallisuus, Kioski Herkku -toiminta ja laatu, Kioski Herkku -toiminta ja toimintaympäristö sekä Kioski Herkku -toiminta ja toimintakulttuuri. Teema-alueiden kysymykset on aseteltu niin, että niiden kautta saadaan vastukset tutkimuskysymyksiin. Kyselyjen lopussa on mahdollisuus avoimiin vastauksiin. Kyselyyn on valittu strukturoidut kysymysmuodot, tarkoittaen sitä, että kysymyksissä on valmiit vastausvaihtoehdot, väittämät ja kysymysten sisältö ja järjestys ovat kaikille asiantuntijaryhmille sama. (Puusa & Juuti 2020, 111.)

Kysymyksiksi valikoituivat strukturoidut kysymykset, sillä tutkija halusi, että kysymyksiin oli mahdollisimman helppo vastata. Tämän lisäksi strukturoitujen vastausvaihtoehtojen perusteella vastausten luokittelu on analyysivaiheessa tarkoituksenmukaista. Laadullisen aineiston analyysi on usein salapoliisityötä, tutkija päätteli, että

näin toimiessa hän kykenee yhdistämään aineistossa esiintyviä yksityiskohtia, jotka johdattavat hänet tutkimuksen tavoitteen ytimeen. (Puusa & Juuti 2020, 143–144.)

Asiantuntijaryhmille on kohdennettu omat kyselylomakkeet (Liite 2, 3 & 4). Kyselylomakkeet on työstetty jokaiselle asiantuntijaryhmälle sopivaksi. Lomakkeiden suunnittelussa on huomioitu kieli ja ryhmän oma konteksti ja kysymykset on luotu niin, että jokaisen ryhmän kokemukset ja kokema todellisuus tulevat parhaiten esiin. Tutkijan kyetessä vangitsemaan kuvailuunsa mukaan sellaisia ihmisen elämän hetkiä, jotka ovat ratkaisevassa osassa tutkittavien kokemuksessaan, on hän jo saavuttanut paljon (Bister 2019, 334).

Kioski Herkku -toiminnan asukasnäkökulma-kysely (Liite 2), on kohdennettu asiantuntijaryhmälle Ainolan asukas (Ainolan asukas -näkökulma). Hän käyttää kioskin palveluja, osallistuu aktiivisesti kioskitoimintaan ja sen suunnitteluun hoitajien tuella. Henkilö on periaatteessa yksi Kioski Herkku -toiminnan yrittäjistä.

Kioski Herkku -toiminnan hoitajanäkökulma-kysely (Liite 3), on kohdennettu asiantuntijaryhmälle Ainolan hoitaja (Ainolan hoitaja -näkökulma). Henkilö työskentelee Ainolassa, toteuttaa, suunnittelee ja organisoii Kioski Herkku -toimintaa yhdessä muiden hoitajien kanssa sekä tukee asukkaan aktiivista osallistumista toimintaan. Henkilö on periaatteessa yksi Kioski Herkku -toiminnan yrittäjistä.

Kioski Herkku -toiminnan yhteisönäkökulma-kysely (Liite 4), on kohdennettu asiantuntijaryhmälle Jyllin Kodin yhteisön jäsen (Jyllin Kodin yhteisön -näkökulma). Nämä kyselyyn vastaajat ovat työsuhteessa Jyllin Kodilla. Ryhmään kuuluu eri ammattikuntien edustajia, tutkimuksen, hoidon, kuntoutuksen, puhtaanapidon, talouden, ravintolan ja kiinteistöhuollon eri ammattilaisia ja asiantuntijoita sekä henkilöstöhallinnon ja liiketoimintajohtamisen henkilöitä. Henkilöt ovat Kioski Herkku -toiminnan asiakkaita.

5.1.1 Kyselyn tausta

Kyselylomakkeet on työstetty Google Forms -sovelluksessa. Kysymysten tekemisen apuna on käytetty apukysymyksiä, edistääkö toiminta osallisuutta. Niiden taustalla on Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke Sokra. Apukysymykset on luotu auttamaan yhteisöjä, suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan osallisuuden edistämiseen tähtäävää toimintaa. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen dokumentti 2020, Edistääkö toiminta osallisuutta?)

Hoitajanäkökulma- ja yhteisönäkökulma-kyselyt on toteutettu sähköpostin välityksellä. Kyselyt on lähetetty sähköisesti. Lähetettyyn viestiin on sisällytetty saatesanat ja linkki kyselyyn. Saadut vastaukset on kerätty suoraan sähköiseen tietokantaan. Tämä on tutkitusti tehokas tapa järjestää kysely sosiaalisen yhteisön keskuudessa (Bister 2019, 38–39).

Asukasnäkökulma-kysely on toteutettu strukturoitua (Anttila 2014, 9) haastattelua mukaillen. Haastattelija, joka tässä tapauksessa on tutkija, on auttanut asukasta kyselylomakkeen täyttämässä. Kyselyyn vastaajiksi ovat valikoitunut Ainolan asukasryhmästä ne henkilöt, jotka kykenivät terveydentilansa puolesta osallistumaan lomakkeen täyttämiseen. Strukturoitu haastattelu on lähellä lomaketutkimusta, mutta sen etuna on tarkoitustenmukaisten vastaajien saavuttaminen. Strukturoidun haastattelun tavoitteena on saada tutkijan osuus ja vaikutus haastattelutilanteessa mahdollisimman pieneksi. (Puusa & Juuti 2020, 111.)

5.1.2 Kyselyaineiston avaaminen

Kioski Herkku -toiminnan asukasnäkökulma-kyselyn vastaajiksi valikoitui kuusi haastateltavaa. Yksi heistä ei kyennyt terveydentilansa vuoksi osallistumaan haastatteluun. Kyselylomakkeen täytti viisi asukasta. Kaikki vastaajat eivät halunneet tai osanneet vastata kaikkiin kysymyksiin. Vastaajille on jätetty vapaus olla vastaamatta, niin halutessaan. Kaikki vastaukset on hyväksytty vastausten joukkoon. Asukasryhmän haastattelu tapahtui 11.8.2020 YhteisöKodissa asukkaan omassa huoneessa. Haastattelutilanteessa vallitsi miellyttävä ilmapiiri. Haastattelun avustavana henkilönä toimi tutkija. Haastattelun jälkeen tutkija syötti vastaukset sähköiseen järjestelmään ja

näin tiedot siirtyivät samaan sähköiseen tietokantaan muiden ryhmien vastausten kanssa.

Kioski Herkku -toiminnan hoitajanäkökulma-kysely lähetettiin yhdeksälle hoitajalle. Lomakkeen vastausaika oli 7.7 – 7.8.2020. Kyselystä muistutettiin ajanjakson aikana kaksi kertaa, sähköpostitse. Kyselyn palautti kahdeksan hoitajaa. Kaikki palautetut lomakkeet voitiin hyväksyä vastausten joukkoon.

Kioski Herkku -toiminnan yhteisönäkökulma-kysely lähetettiin sähköisenä kyselynä organisaation koko henkilöstölle. Lomakkeen levittäminen tapahtui organisaation 30 sähköpostiosoitteen kautta. Vastausaika oli 17.7 – 31.8.2020. Kyselystä muistutettiin ajanjakson aikana kaksi kertaa, sähköpostitse sekä Hilikka-ohjelman kautta. Kyselyn vastasi viisitoista henkilöä. Kaikki palautetut lomakkeet voitiin hyväksyä vastausten joukkoon. Vastausten määrä oli pieni 15/100. Mahdollisena syynä tähän voidaan pitää kiireistä ajankohtaa, loma-aikaa ja covid-19 epidemia-aikaa. Tutkimuksessa on päädytty tyytymään saatuun aineistoon.

Asiantuntijaryhmien kyselyaineistot on analysoitu aluksi omina kokonaisuuksina, tämän jälkeen aineistot on yhdistetty yhdeksi kokonaisuudeksi. Saatu aineisto on taulukoitu: kyselyn vastukset taulukkoon (Liite 5. Taulukko 1, 4 & 7), kyselyn avoimet vastukset taulukkoon (Liite 5. Taulukko 2, 5 & 8) ja kyselyn yleisten kysymykset taulukkoon (Liite 5. Taulukko 3, 6 & 9). Taulukoinnin tavoitteena on järjestää aineisto tiiviiseen, selkeään muotoon, kadottamatta aineiston sisällä olevaa tietoa, joka auttaa kokonaisuuden luomisessa. (Puusa & Juuti 2020, 149.)

Kyselyn vastaukset taulukoihin (Liite 5. Taulukko 1, 4 & 7) on koottu kyselylomakkeiden kysymykset ja väittämät: täysin eri mieltä, jokseenkin eri mieltä, jokseenkin samaa mieltä sekä täysin samaa mieltä vastauksista syntynyt numeraalinen tulos. Kysymykset on värikoodattu tema-alueiden mukaisesti. Osallisuus on värikoodattu vihreällä, laatu siniharmaalla, toimintaympäristö ruskealla ja toimintakulttuuri keltaisella värillä. Värikoodaus on tärkeä seikka sisällön kuvaamisessa.

Kokemus Kioski Herkku -toiminnan vaikutuksista taulukko (Taulukko 10) kuvaa saattua tulosta, selkeästi ja informatiivisesti. Tässä vaiheessa aineiston numeraalista asua

on pelkistetty, yhdistämällä täysin eri mieltä ja jokseenkin eri mieltä kysymysvaihtoehdot yhdeksi luvuksi ja jokseenkin samaa mieltä ja täysin samaa mieltä kysymysvaihtoehdot yhdeksi luvuksi ja lopuksi on laskettu luvut yhteen, saaden jokaiselle teema-alueelle yksi numeraalinen luku, joka kuvaa tulosta selkeästi.

Taulukko 10. Kokemus Kioski Herkku -toiminnan vaikutuksista

OSALLISUUS				
Ryhmä	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Asukas (n=5)	0 %	0 %	32 %	68 %
Hoitaja (n=8)	0 %	0 %	33 %	83 %
Yhteisö (n=15)	0 %	2 %	8 %	90 %
kokemus vaikutuksesta osallisuuteen (n=28)	2 %		98 %	
LAATU				
Ryhmä	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Asukas (n=5)	0 %	0 %	18 %	82 %
Hoitaja (n=8)	0 %	0 %	16 %	84 %
Yhteisö (n=15)	0 %	0 %	18 %	82 %
kokemus vaikutuksesta laatuun (n=28)	0 %		100 %	
TOIMINTAYMPÄRISTÖ				
Ryhmä	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Asukas (n=5)	0 %	0 %	0 %	100 %
Hoitaja (n=8)	0 %	0 %	12 %	78 %
Yhteisö (n=15)	0 %	7 %	24 %	69 %
kokemus vaikutuksesta toimintaympäristöön (n=28)	7 %		93 %	
TOIMINTAKULTTUURI				
Ryhmä	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Asukas (n=5)	0 %	0 %	20 %	80 %
Hoitaja (n=8)	0 %	4 %	18 %	78 %
Yhteisö (n=15)	0 %	0 %	9 %	91 %
kokemus vaikutuksesta toimintakulttuuriin (n=28)	4 %		96 %	

*(n) ilmaisee vastaajien määrän

Aineistosta nousi esiin se, että toiminnan koetaan lisäävän toimintaympäristöön osallisuutta, nostavan tehdyn työn laatua ja tuovan toimintaympäristöön- ja toimintakulttuuriin hyvinvointia. Vastaajista 98 % oli sitä mieltä, että toiminta on lisännyt toimintaympäristöön osallisuutta ja 2 % sitä mieltä, että se ei ole lisännyt. Vastaajista 100 % oli sitä mieltä, että toiminta on lisännyt tehdyn työn laatua. Vastaajista 93 % oli sitä mieltä, että toiminta on tuonut toimintaympäristöön hyvinvointia ja 7 % sitä mieltä, että se ei ole tuonut. Vastaajista 96 % oli sitä mieltä, että toiminta on tuonut toimintakulttuuriin hyvinvointia ja 4 % sitä mieltä, että se ei ole tuonut.

Kyselyn yleiset kysymykset taulukoihin (Liite 5. Taulukko 3, 6 & 9) on koottu aineistosta tieto siitä, kuinka toiminta organisaatiossa tunnetaan, kuinka toimintaan on kokemuksen mukaan osallistuttu tai ei ole osallistuttu sekä kokemus siitä halutaanko toiminnan jatkuvan vai ei haluta. Tämä tieto ilmentää asiantuntijoiden tietoisuutta toiminnasta ja on tärkeää tietoa tutkimuksen ja toiminnan kehittämisessä.

Aineistosta nousee esiin se, että toiminnasta ollaan tietoisia. Asukasnäkökulma-kyselyyn vastanneista 100 % oli sitä mieltä, että tiesi toiminnan ja oli osallistunut toimintaan ja halusi toiminnan jatkuvan. Hoitajanäkökulma-kyselyyn vastanneista 100 % vastasi osallistuneensa toimintaan ja tietävän toiminnalle luodut tavoitteet. Yhteisönäkökulma-kyselyyn vastanneista 100 % vastasi tietävänsä toiminnan ja 73 % osallistuneensa toimintaan jollakin tavalla.

Kyselyn avoimet vastukset taulukoihin (Liite 5. Taulukko 2, 5 & 8) on koottu asiantuntijaryhmien avoimet vastaukset. Näiden vastausten sisällä on tärkeää tietoa vastaajien niistä elämän hetkistä, jotka ovat ratkaisevassa osassa tutkittavien kokemuksessaan ja tästä syystä tärkeää tietoa tutkimuksen ja toiminnan kehittämisessä.

Avointen vastausten analysointi on toteutettu pelkistämällä kyselylomakkeiden kautta saadut ilmaisut. Pelkistämien on tapahtunut etsimällä saadusta aineistosta tutkimustehtävän näkökulmasta tärkeitä ilmaisuja. Tämän jälkeen samaa tarkoittavat käsitteet on yhdistetty luokaksi ja nimetty luokka sisältöä kuvaavalla käsitteellä (Tuomi & Sarajärvi 2009,110). Näin syntyi aineistosta seitsemän toiveluokkaa, jotka ovat: toimintaan liittyvät odotukset, myyntiteemat ja omat tuotteet, tiedottaminen, asukkaiden ostoksilla käynnin mahdollistaminen, resurssit, asukkaiden osallisuus toiminnassa ja

kahvilatyypinen toiminta. Tämän jälkeen aineistosta on kerätty ryhmien kehitystoiveet ja laskettu kuinka monta kertaa kukin ilmaisu esiintyy aineistossa. Sisällönanalyysiä voidaan jatkaa kvantifioimalla aineisto. Tällöin aineistosta lasketaan, kuinka monta kertaa sama asia esiintyy aineistossa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 120.)

Asukasryhmän kehitystoiveen ensimmäiselle sijalle nousi tiedottaminen ja toiselle sijalle kahvilatyypinen toiminta. Hoitajaryhmän kehitystoiveen ensimmäisen sijan jakoivat myyntiteemat ja omat-tuotteet, resurssit ja asukkaiden osallisuus toiminnassa. Yhteisöryhmän kehitystoiveen ensimmäiselle sijalle nousi asukkaiden ostoksilla käynnin mahdollistaminen. Organisaation yhteiseksi kehitystoiveeksi nousivat asukkaiden osallisuus toiminnassa, tiedottaminen ja asukkaiden ostoksilla käynnin mahdollistaminen. Käsitekartta kehitystoiveista Kioski Herkku -toiminnassa kuvaa kehitystoive luokittelua (Taulukko 11). Käsitekartan etu on visuaalisuus ja se avulla voidaan hahmottaa suurta kokonaisuutta ja nostaa aineistosta esiin oleellisia seikkoja (Metsämuuronen 2000, 54).

Taulukko 11. Käsitekartta kehitystoiveista Kioski Herkku -toiminnassa

KÄSITEKARTTA KEHITYSTOIVEISTA KIOSKI HERKKU-TOIMINNASSA				
	Ryhmien kehitystoiveet omin sanoin	Ryhmien kehitystoiveet pelkistettynä	Organisaation yhteiset kehitystoiveet pelkistettynä	
Asukkaiden toiveet	- Aukioloajat pidemmiksi	Toimintaan liittyvät odotukset (1)	Asukkaiden osallisuus toiminnassa (19)	
	- Myyntiin seksipalvelut			
	- Mainontaa lisää - Aukiolot selvemmin esille - Tiedotusta aukioloista lisää	Myyntiteemat, omat tuotteet (1)		Tiedottaminen (18)
	- Kävisi muilta kodeilta asiakkaita	Tiedottaminen (3)		
	- Kahvia & vohveleita useammin - Kioskillä istuskelua enemmän	Asukkaiden ostoksilla käynnin mahdollistaminen (1)		Resurssit (11)
Hoitajien toiveet	- Toiminnan viikkotiedote joka kotiin - Tiedote kioskin aukioloista - Tiedote mahdollisista teema tuotteista - Tiedotusta toiminnasta jokaiseen kotiin - Tiedotetta erillisenä infona (ei muun infon yhteydessä) - Toiminnan suunnittelu alusta – loppuun asti - Erilaisia myyntitapahtumia - Hinnastot joka kodille - Mainostamista oman talon sisällä	Kahvilatyypinen toiminta (2)	Asukkaiden ostoksilla käynnin mahdollistaminen (16)	
			Myyntiteemat, omat tuotteet (14)	

	<ul style="list-style-type: none"> - Muiden kotien asukkaita useammin kioskille - Hoitajat toisivat asukkaita muilta kodeilta ostoksille - Motivoida vaihtelevampi joukko asukkaita toimintaan - Kaikki pääsevät osallistumaan - Huomioidaan liikuntarajoitteiset - Moni asukas mukaan myymään tuotteita 	<p>Tiedottaminen (7)</p> <p>Asukkaiden ostoksilla käynnin mahdollistaminen (6)</p> <p>Myyntiteemat, omat tuotteet (10)</p> <p>Resurssit (10)</p> <p>Asukkaiden osallisuus toiminnassa (10)</p>	<p>Toimintaan liittyvät odotukset (9)</p> <p>Kahvilatyypinen toiminta (3)</p>
	<ul style="list-style-type: none"> - Teemoja - Teemoja kausittain - Teemoja - Myyntiin Ainolan omat tuotteet? - Kausi, teema tuotteita lisää myyntiin - Teemamyyntiä: joulu, juhannus jne. - Teemoja kausittain lisää - Omien tuotteiden ideoiminen myyntiin mm. omat kortit 		
	<ul style="list-style-type: none"> - Toiminnalle kohdennettaisiin resursseja - Toimintaan kohdennettaisiin resursseja - Suunnitelmallisuutta lisää - Aikaa tapahtumista tiedottamiseen - Aikaa toimintaan - Aikaa hoidolliseen vaikuttamiseen 		
	<ul style="list-style-type: none"> - Toiminta sitoutettaisiin tärkeäksi osaksi hoitotyötä - Asukkaiden omia toiveita suunnitelmiin mukaan - Suunnittelua asukkaiden toiveiden mukaan - Toimintaan muutakin puuhaa kuin myynti - Vastuun jakamista hoitajien ja asukkaiden kanssa - Asukkaat enemmän mukaan toimintaan - Asukkaat enemmän mukaan myytävien tuotteiden tekemiseen - Asukkaat saavat itse ostaa kioskilta tuotteet - Asukkaat saavat itse valita kioskilta ostamansa tuotteet - Mahdollisimman moni pääsisi ostoksille - Asukkaalle varataan rahaa ostaa tuotteita 		
Yhteisön toiveet	<ul style="list-style-type: none"> - Itsetehtyjen juttujen myyntiä - Omien tuotteiden myynti mm. askarteluja, puutöitä, tauluja - Omia tuotteita myyntiin mm. neuleita, askarteluja - Omien tuotteiden myynti mm. heijastimet 		
	<ul style="list-style-type: none"> - Hoitajien aktiivisuutta toimintaa kohtaan - Aktiivisuutta puhua toiminnasta asukkaille - Aktiivisuutta muistuttaa asukkaita toiminnasta - Aktiivisuutta kuljettaa asukkaita kioskilla - Aktiivista toimintaa - kioskireissusta tulisi iloinen rutiini - Kaikilta kodeilta kävisi asukkaita kioskilla - Kaikki läpi talon mukaan toimintaan - Koko henkilöstö haastettaisiin osallistumaan - Positiivinen ja aktiivinen asenne toimintaa kotaan 	<p>Asukkaiden ostoksilla käynnin mahdollistaminen (9)</p> <p>Asukkaiden osallisuus toiminnassa (8)</p>	
	<ul style="list-style-type: none"> - Kysyen, muiden kotien toiveita myyntituotteisiin - Palvelut esille asukkaan tervetuloa-oppaaseen - Auki useammin - Kioskikärry - kodeilla myynti - Kioski mukaan erilaisiin tilaisuuksiin - Oma Verkkokauppa Herkulle - Herkku kesällä pihalle - Tarjouksia 	<p>Toimintaan liittyvät ehdotukset (8)</p> <p>Tiedottaminen (8)</p> <p>Resurssit (4)</p> <p>Myyntiteemat ja omat tuotteet (3)</p>	
	<ul style="list-style-type: none"> - Toimintaan korvamerkittäisiä resursseja - Enemmän suunnittelua - Enemmän aikaa - Enemmän resursseja 	<p>Kahvilatyypinen toiminta (1)</p>	
	<ul style="list-style-type: none"> - Antaa asukkaille mahdollisuus mainostaa toimintaa - Kaikki asukkaat mukaan kioskille - Kaikilla asukkailla olisi mahdollisuus tulla kioskille - Kannustaa toimintaan monia asukkaita - Enemmän vuorovaikutusta - Asukkaat mukaan miettimään toiminnan markkinointia - Miten kioski tavoittaisi ne, jotka eivät pääse paikalle - Mahdollistaa vuoteessa oleville ostaminen 		

	- Kahvilatyypistä toimintaa lisäämällä		
	- Tiedotusta lisää - Mainontaa lisää - Kioski näkyvämmäksi panostamalla tiedottamiseen - Muistutusta joka viikko toiminnasta - Muistutusta joka viikko aukioloajoista - Lisää mainontaa - Aktiivista markkinointia lisää		

* () olevat numerot kertovat äänten lukumäärän

5.1.3 Kyselyn analysointi

Sisällönanalyysin tuloksena syntyi Kioski Herkku -toiminnan sisällönanalyysi (Taulukko 12) joka toimii toiminnan kehityssuunnitelmarunkona. Taulukko sisältää analyysissa kautta syntyneen tuloksen: numeraalisen tuloksen, ryhmien kehitystoiveet, yhteiset kehitystoiveet ja ajatuspilven. Ajatuspilvi on jäänyt tässä vaiheessa tarkoituksettisesti avoimeksi. Lopullinen kehityssuunnitelma tullaan toteuttamaan kehitysryhmän kanssa yhdessä. Taulukon tavoite on kuvata tulosta yksinkertaisesti ja selkeästi.

Taulukko 12. Kioski Herkku-toiminnan sisällönanalyysi

KIOSKI HERKKU-TOIMINNAN SISÄLLÖNANALYYSI			
OSALLISUUS	LAATU	TOIMINTAYMPÄRISTÖ	TOIMINTAKULTTUURI
	ryhmien kehitystoiveet, alaluokka	yhteiset kehitystoive, alaluokka	kehityssuunnitelma → toteutus työyhteisössä
kehitys-suunnitelma ruonko	Asukas (n=5): tiedottaminen (3) kahvilatyypinen toiminta (2) Hoitaja (n=8): myynti teemat, omat tuotteet 10 asukkaiden osallisuus toiminnassa (10) resurssit (10) Yhteisö (n=15) Asukkaiden ostoksilla käynnin mahdollistaminen (9)	asukkaiden osallisuus toiminnassa (19) tiedottaminen (18) asukkaiden ostoksilla käynnin mahdollistaminen (16) myynti teemat, omat tuotteet (14) resurssit (11) toimintaan liittyvät odotukset (9) kahvilatyypinen toiminta (3)	
OSALLISUUS			
	toiminta on lisännyt osallisuutta	toiminta ei ole lisännyt osallisuutta	
osallisuus (n28)	98 %	2 %	
LAATU			
	toiminta on lisännyt tehdyn työn laatua	toiminta ei ole lisännyt tehdyn työn laatua	
laatu (n28)	100 %	0 %	
TOIMINTAYMPÄRISTÖ			
	toiminta on tuonut toimintaympäristöön hyvinvointia	toiminta ei ole tuonut toimintaympäristöön hyvinvointia	
toimintaympäristö (n28)	93 %	7 %	
TOIMINTAKULTTUURI			
	toiminta on tuonut toimintakulttuuriin hyvinvointia	toiminta ei ole tuonut toimintakulttuuriin hyvinvointia	
toimintakulttuuri (n28)	96 %	4 %	

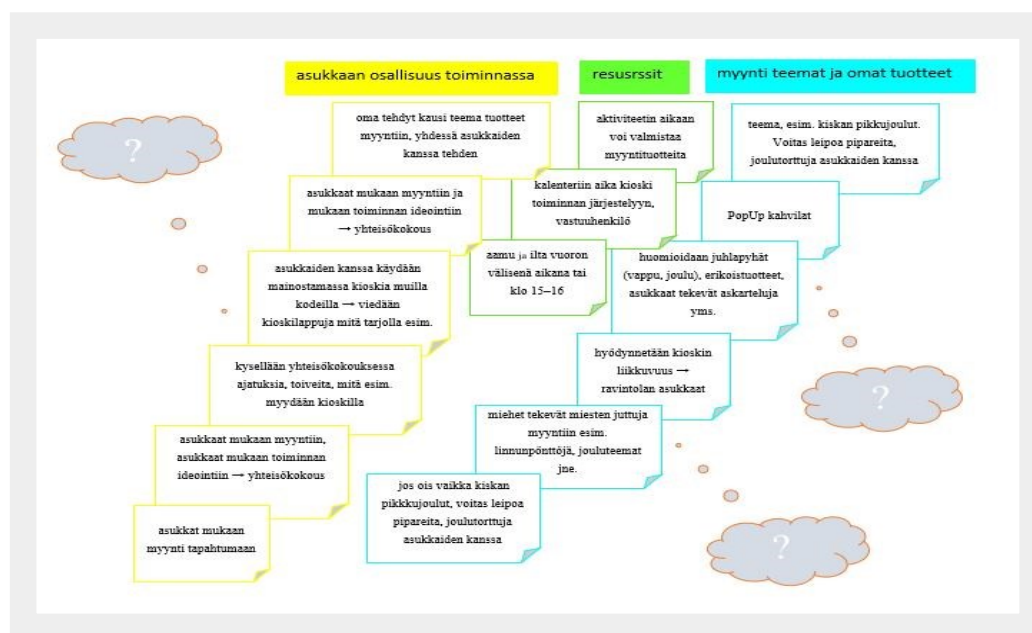
* () olevat numerot kertovat äänten lukumäärän *(n) ilmaisee vastaajien määrän

Analyysin edetessä on ohjaava ajatus noussut työn teoreettisesta viitekehyksestä. Päätelyn logiikka on siis abduktiivinen ja ajatteluprosessia ohjaavat sekä aineistolähtöisyys että teorian tieto (Puusa & Juuti 2020, 151). Miles ja Huberman kuvaavat aineistolähtöisen induktiivisen aineiston analyysin kolmivaiheiseksi prosessiksi: aineiston redusointi eli pelkistäminen, aineiston klusterointi eli ryhmittely ja aineiston abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108).

5.2 Tulosten käsittely työyhteisössä

Tulokset esiteltiin kehittäjäryhmälle 25.11.2020 Ainolan kotikokouksessa. Kotikokous on organisaatiossa se foorumi, jossa Ainolan työyhteisön jäsenet voivat keskustella toimintaan liittyvistä asioista. Kokouksen vetäjänä toimi tutkija. Tilaisuuteen osallistui seitsemän Ainolan hoitajaa eli kehittäjäryhmän jäsentä. Aineiston esitystapana oli Microsoft Sway-esitys.

Kehittäjäryhmä analysoi tuloksia, keskusteltiin ja pohdittiin toiminnan kehitykselle suuntaa. Tilaisuudessa päätettiin, mitkä toiveet tullaan nostamaan kehityksen kärkeen. Tämän jälkeen pohdittiin niitä konkreettisia keinoja, joilla asetettuja tavoitteita kohti lähdetään yhteistuumin kulkemaan. Keinot kerättiin talteen postlappujen avulla. Kokouksen lopuksi tutkija keräsi ryhmältä nämä postlaput ja kokosi ne yhteen (Kuvio 7).

Kuvio 7. Postlaput

Perustelu sille miksi hoitajaryhmän jäsenet valikoituivat kehityssuunnitelman tekijäryhmäksi, on ilmeinen. Tämä ryhmä on toiminnan kehittäjäryhmä, he ovat toiminnan toteuttajia ja he ovat niitä henkilöitä, jotka ohjaavat asukkaat mukaan toimintaan.

Tuloksia käydään tulevaisuudessa asukkaiden kanssa yhdessä läpi. Yhteisökokous on asukkaiden foorumi, jossa tuloksia käsitellään asukkaille ymmärrettävällä tavalla. Näin he pääsevät mukaan toiminnan kehittämiseen.

Tuloksia tullaan tulevaisuudessa käymään myös vastaavienpalaverissa läpi. Vastavienpalaveri on organisaation vastuuhenkilöiden foorumi, jossa tuloksista voidaan tiedottaa ja näin tieto pääsee leviämään yhteisöön.

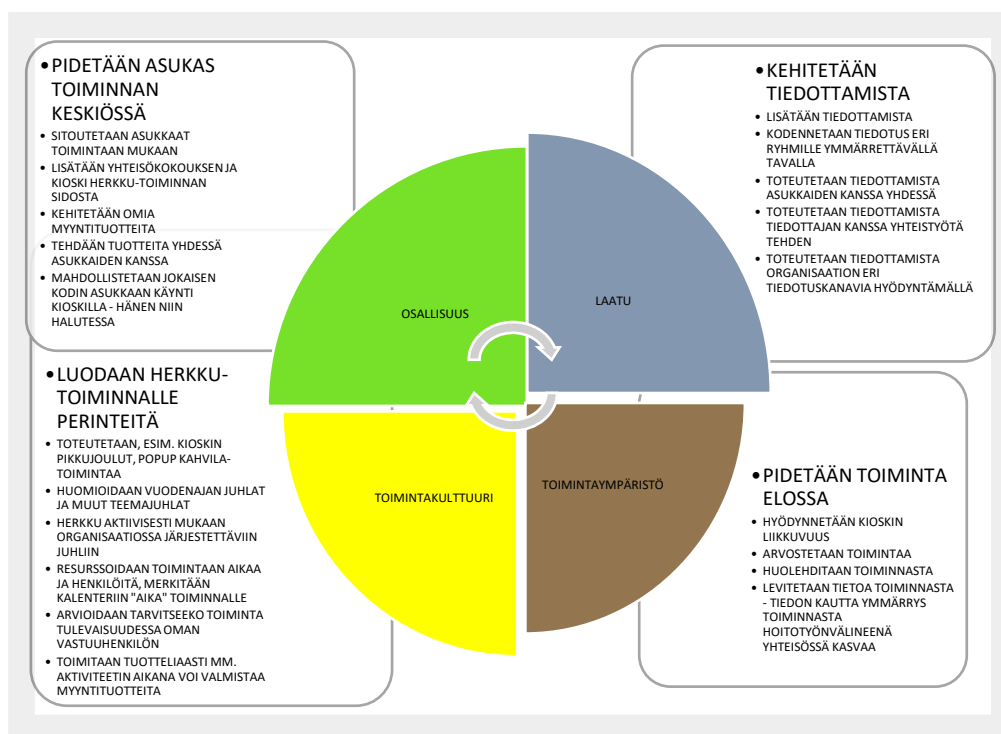
5.3 Tulosten pohjalta toiminnan kehittäminen

Kehittämistyön tulosten ja kehitysryhmän keskustelujen pohjalta syntyi Kioski Herkku -toiminnan kehityssuunnitelma ja -huoneentaulu. Tutkija on toteuttanut niiden visuaalisen toteutuksen. Kehityssuunnitelmassa on huomioitu hoitajaryhmän-, asukasryhmän- sekä yhteisöryhmän tuloksista nousseet kehitystoiveet. Perustelu toteutustavalle on se, että aika on kaikkialla rajallinen. Näin toimimalla, kehityssuunnitelma syntyi ajallisesti tarkoituksenmukaisesti, eikä siihen tarvinnut resursoida tarpeettomasti aikaa hoitotyöstä. Huomioitava asia on myös se, että toteutustavalle oli ryhmän hyväksyntä. Sekä se, että kehittäjäryhmä yhteisesti on sitoutunut työskentelemään kehittymissuunnitelman mukaisesti. Kioski Herkku -toiminta jatkaa tulevaisuudessa elämänsä tavalliseen tapaan. Toiminnan kehittämisen apuvälineenä toimii kehittämistyön kautta syntynyt Kioski Herkku -toiminnan kehityssuunnitelma ja huoneentaulu.

Toimintatutkimukseen kytkeytyy aina uuden oppiminen, toiminnanprosessin kehittyminen ja teoreettisen ymmärryksen lisääntyminen (Puusa & Juuti 2020, 267–268), näin on käynyt myös tässä tutkimuksessa. Opinnäytetyön kautta ymmärrys toiminnan merkityksellisyydestä on lisääntynyt ja tehty työ on noussut esille, asukkaan asema toiminnassa kirkastui ja asukas nousee tulevaisuudessa enenevässä määrin toiminnan keskiöön. Tämä tarkoittaa arjen tasolla sitä, että työyhteisössä suunnitellaan erilaisia

tuotteita, joita aikanaan myydään kioskillä. Tuotteita suunniteltaessa on keskiössä asukas, tuotteet ovat sellaisia, että niitä on asukkaan helppo tehdä ja tuotteiden tekemiseen on hoitajien helppo sitouttaa useita YhteisöKodin asukkaita. Tuotesuunnitelma käydään asukkaiden kanssa läpi yhteisökokouksessa asukkaille ymmärrettävällä tavalla. Tuotteet tehdään tämän jälkeen asukkaiden kanssa yhdessä. Näin toimimalla, yhteisöön syntyy fyysistä sekä sosiaalista toimintaa, joka on lähtöisin ryhmän sisältä.

Kioski Herkku -toiminnan huoneentaulu (Liite 5) ja kehityssuunnitelma (Kuvio 8) ovat Jyllin Kodilla sähköisessä järjestelmässä vapaasti nähtävillä. Ainolassa ne ovat fyysisesti esillä kehystettyinä, kodin seinällä. Taulujen tavoitteena on pitää aihe esillä ja levittää Kioski Herkku -toiminnasta tietoa.

Kuvio 8. Kioski Herkku -toiminnan kehityssuunnitelma

6 SYNTEESI PROSESSISTA

Kehittämistyön tutkimustehtävänä oli selvittää, onko Kioski Herkku -toiminta luonut Jyllin Kodin yhteisöön osallisuutta, kohentanut hoitotyön laatua, luonut toimintaympäristöön - ja toimintakulttuuriin hyvinvointia. Etsin vastuksia tutkimuskysymyksiini kyselylomakkeen avulla. Valitsin tutkimukseeni mukaan organisaatiosta kolme asiantuntijaryhmää. Näkemykseni mukaan ryhmien jäsenet olivat niitä henkilöitä, joiden arvelin osaavan tarjota tutkimuskysymyksiini mahdollisimman monipuolisen kuvan. Valinta oli mielestäni onnistunut, tällä tavalla sain kerättyä organisaatiosta monipuolisen näkemyksen. Tämä näkemys koostuu monesta näkökulmasta ja valinta valottaa toimintaa monipuolisesti.

Tutkimukseni osoitti, Kioski Herkku -toiminta on luonut yhteisöön osallisuutta, kohentanut hoitotyön laatua, luonut toimintaympäristöön ja toimintakulttuuriin hyvinvointia. Perustana voidaan pitää, vastaajista 98 % koki toiminnan lisänneen osallisuutta, 100 % koki toiminnan kohentaneen hoitotyön laatua, 93 % koki toiminnan luoneen toimintaympäristöön hyvinvointia ja 96 % koki toiminnan luoneen toimintakulttuuriin hyvinvointia.

Vastausten perusteella voidaan sanoa, että kaikki kolme asiantuntijaryhmää kokivat toiminnan tärkeäksi. Toiminnasta oltiin tietoisia ja siihen oli oltu osallisina monella tavalla. Eroavaisuuksia vastauksissa ilmeni toimintaan kohdentuvissa odotuksissa ja toiveissa. Asukkaat toivoivan lisää tiedottamista ja enemmän kahvilatyypistä toimintaa toiminnalta. Hoitajaryhmän toiveet kohdentuivat ammatillisiin tavoitteisiin, tahdottiin mahdollisuuksia, joilla asukkaiden osallisuutta toiminnassa kyettäisiin lisäämään ja lisää resursseja toimintaan. Yhteisöryhmän toiveet kohdentuivat kaikkien asukkaiden ostoksilla käynnin mahdollistamiseen ja palveluun yleisesti mm. erilaisiin tapoihin tuottaa toimintaa, tuotevalikoimaan, aukioloaikoihin.

Tutkimustuloksen pohjalta voidaan sanoa toiminnan luoneen toimintaympäristöön hyvän elämän elementtejä sekä erilaisia aineellisia mahdollisuuksia (Isola, Kaartinen ym. 2017, 3). Asukasryhmän kohdalla tämä tarkoittaa sitä, että toiminta on luonut osalli-

suutta, on kyetty hankkimaan harrastusvälineitä ja järjestetty erilaisia virkistys tapahtumia, jotka ovat rikastuttaneet asukkaiden arkea. Hoitajaryhmän kohdalla tämä tarkoittaa sitä, että on syntynyt keino, jonka avulla kyetään tekemään sosiaalisesti kestävämpää hoitotyötä. Tutkimukset ovat osoittaneet, että sosiokulttuuristen menetelmien käyttö hoitotyössä lisää henkilökunnan motivaatiota ja auttaa hoitajan optimistista asennoitumista työhön, tämä on näkynyt myös Kioski Herkku -toiminnassa. Yhteisöryhmän näkökulmasta katsottuna tämä tarkoittaa, kioskipalvelua ja yhteistä paikkaa, jossa yhteisön jäsenet voivat kokoontua yhteen.

Toiminnan kehityksen keskiöön nousi: 1) Pidetään asukas toiminnan keskiössä: sitoutetaan asukkaat toimintaan mukaan, lisätään yhteisökokouksen ja toiminnan keskinäistä sidosta, kehitetään omia myyntituotteita, tehdään myyntituotteita yhdessä asukkaiden kanssa, mahdollistetaan jokaisen kodin asukkaan käynti kioskillä – hänen niin halutessaan; 2) Kehitetään tiedottamista: lisätään toiminnasta tiedottamista, kohdennetaan tiedotus eri ryhmille ymmärrettävällä tavalla, toteutetaan tiedottamista asukkaiden kanssa yhdessä, toteutetaan tiedottamista tiedottajan kanssa yhteistyötä tehden, toteutetaan tiedottamista organisaation eri tiedotuskanavia hyödyntämällä; 3) Luodaan Herkku -toiminnalle perinteitä: toteutetaan esim. kioskin pikkujoulut, luodaan PopUp kahvilatoimintaa, huomioidaan vuodenajan juhlat ja muut teemajuhlat, mennään aktiivisesti mukaan organisaatiossa järjestettäviin juhliin, resursoidaan toimintaan aikaa ja henkilöitä, merkitään kalenteriin aika toiminnalle, arvioidaan, tarvitseeko toiminta tulevaisuudessa oman vastuuhenkilön, toimitaan tuotteliaasti mm. aktiviteetin aikana voi valmistaa myyntituotteita; 4) Pidetään toiminta elossa: hyödynnetään kioskin liikkuvuus, arvostetaan toimintaa, huolehditaan toiminnasta, levitetään tietoa toiminnasta - tiedon kautta ymmärrys toiminnasta hoitotyönvälineenä kasvaa.

Palvelumuotoilu on osoittautunut toimivaksi menetelmäksi kehittää Kioski Herkku -toiminnan palvelupolku. Menetelmän avulla toiminnalle on syntynyt selkeät raamit, joiden puitteissa kehitysryhmän on ollut jouheva tehdä kehitystyötä. Menetelmä on ollut käytännönläheinen ja tämän ominaisuuksien vuoksi sopinut hyvin hoitotyön kehittämisen välineeksi. Menetelmän avulla toiminta pysyy kuin varkain kehityksen pyörässä ja kehitystyö on kyennyt etenemään tarvepohjaisesti, huomioiden sekä asukkaat, että hoitajat.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan kiteyttää kolmen käsitteen avulla, uskottavuus, luotettavuus ja eettisyys. Työn luotettavuus on varmistettu kuvaamalla tutkimisen kohdetta ja tutkimusprosessia läpi prosessin. Pätevyyttä voidaan arvioida myös sillä, miten tutkimuksessa on saavutettu se mitä lähdettiin tutkimaan. (Hirsijärvi, Remes & Saajavaara 2013, 231–232.) Laadullisen tutkimuksen luotettavuuskriteerit perustuvat aina itse tutkijaan ja hänen rehellisyyteensä. Tutkimustekstissä näkyvät työssä tehdyt teot, ratkaisut ja niitä on arvioitu. (Vilka 2013, 197.) Tutkimuksen luotettavuutta tutkija on arvioinut prosessin jokaisessa vaiheessa. (Eskola & Suoranta 2008, 210). Lähteiden käytössä on huomioitu lähdekritiikki. Lähteet ovat monipuolisia ja luotettavia, myös kansainvälisiä tutkimuksia on kehittämistyössä hyödynnetty. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2013, 113.)

Työn eettisyys on varmistettu perehtymällä ja noudattamalla työssään tutkimuseettisiä ohjeita (Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisu 2019:3). Tutkimus on suunniteltu, toteutettu ja sen raportointi on tehty yksityiskohtaisesti ja tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten mukaisesti (Tuomi & Sarajärvi 2009, 133). Tutkimuksen eettisyyteen liittyy aina kiinteänä osana tutkittavien suojaaminen. Tutkija on selvittänyt osallistujille selkeästi tutkimuksen tavoitteet ja menetelmät, ryhmille ymmärrettävällä tavalla. Tutkimukseen osallistuminen on ollut vapaaehtoista ja osallistumisen on voinut keskeyttää kesken tutkimuksen, niin halutessa. Kaikki tutkimuksessa kerätty tieto on käsitelty luottamuksellisesti. Työn toteutuksessa on kunnioitettu henkilöiden ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta sekä huomioitu se, että tutkimus ei aiheuta tutkittaville ihmisille tai yhteisölle vahinkoa. (Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisu 2019:3, 7.)

Tulevaisuudessa, saatuja tuloksia tullaan hyödyntämään toiminnan mahdollisissa jatkokehitys prosesseissa mm. Ainolan hoitotyönprosessissa ja organisaation vanhustyön kehittämisprosessissa. Tuloksia käydään yhteisesti läpi organisaation eri foorumeissa, joita ovat mm. yhteisökokous, vastaavienpalaveri ja erilaiset koulutustilaisuudet.

Tulevaisuuden jatkotutkimusaiheeksi nousee se, miten toiminnan kehittämisessä on onnistuttu. Kehittämistyön myötä, tutkijan mielenkiinnon kohteeksi nousi kaksi tutkimusaihetta, joilla on tiiviisti yhteys kehittämistyöhön: 1) Mitkä ovat tekijät, jotka ovat työntäneet työyhteisöä toteuttamaan Kioski Herkku -toimintaa, itseohjautuvasti,

pitkäjänteisesti, sitoutuneesti, yhdessä. Tutkimuksen tavoitteena olisi saada tietoa ja ymmärrystä siitä, miten tulosta voisi tulevaisuudessa hyödyntää hoitotyössä; 2) Hoitotyön ja osallisuuden liitto, miten toiminta vaikuttaa asiakkaaseen, millainen osallisuus toiminnassa on vaikuttavaa. Tutkimuksen tavoitteena olisi saada tietoa ja ymmärrystä siitä, miten tulosta voisi hyödyntää hoitotyössä.

7 EETTINEN POHDINTA

7.1 Asiakasnäkökulma

Vanhuksiin kohdistuva kaltoinkohtelu on luottamuksellisessa suhteessa tapahtuvaa tekoa tai tekemättä jättämistä, millä vaarannetaan ikääntyneen hyvinvointi, turvallisuus tai terveys. Kaltoinkohtelu on vahva sana ja ymmärretään usein fyysisenä väkivaltana, hoidon ja avun laiminlyöntinä, oikeuksien loukkaamisena ja ihmisarvoa alentavana kohteluna. Kaltoinkohtelua on myös sosiaalinen kaltoinkohtelu, joka ilmenee asiakkaan toiveiden ja tahdon huomiotta jättämisenä, eristämisenä ja yksin jättämisenä sekä vähättelynä ja mitätöintinä. (Sosiaali- ja terveysalan lupa ja valvontaviraston selvityksiä 2016:1, 6).

Valviran 2016 tekemän selvitys ”vanhusten kaltoinkohtelu sosiaalihuollon ympärivuorokautisissa asumispalveluyksiköissä” tulokset kertovat sen, että vanhustyön kentällä kaikki ei ole kunnossa. Tutkimus on toteutettu kyselylomakkeen avulla ja kyselyyn on vastannut 7406 työntekijää ympäri Suomea. Saadun aineiston perusteella asukkaiden oikeus hyvään kohteluun ei toteutunut kaikissa yksiköissä. Yleisimmin havaittuja kaltoinkohtelun muotoja olivat ulkoilun laiminlyönti, karkea, epäasiallinen kielenkäyttö ja moittiminen. Useimmiten kaltoinkohtelijaksi nimettiin toinen työntekijä tai asukas. Kaltoinkohtelun riskiä koettiin lisäävän kiire, henkilöstöressurssien puute ja yksikön suuri koko. (Sosiaali- ja terveysalan lupa ja valvontaviraston selvityksiä 2016:1, 5.)

Sosiaalisen kaltoinkohtelun syitä voivat olla kyvyttömyys tunnistaa sosiaalisen tuen merkitystä, kulttuurilliset tavat toteuttaa hoitotyötä sekä asennoituminen sosiaalisen

hyvinvoinnin tukemiseen. Ainolan työyhteisön tunnistaessa sosiaalisen tuen vähäisyyden käärittiin hihat ja lähdettiin kehittämään Kioski Herkku -toimintaa. Henkilökunta koki eettiseksi velvollisuudeksi toimia asiakkaan parhaaksi ja kehittää toimintaa niin, että se vastaisi asiakkaan tarpeeseen. Kokeileva kehittäminen ei ole aina helppoa. Kioski Herkku -toiminnan kulmakiviksi nousivat mm. aikaresurssit, henkilöstöresurssit, sopivan mallin löytäminen, kyvykkyys muovata kehittyvää mallia sopivaksi, toiminnan juurruttaminen hoitotyöhön sopivaksi, kaikkien yhteisön jäsenten sitouttaminen toimintaan, yhteisten pelisääntöjen löytäminen sekä sovitun noudattaminen läpi yhteisön. Vastustuksista huolimatta pikkuhiljaa yhdessä töitä tekemällä on toiminta kehittynyt nykyiselleen. Toimien nykyisin suunnitelmallisesti, tavoitteellisesti ja asiakaslähtöisesti.

Onko toteutettu kioskitoiminta ollut menetelmä, joka on kyennyt luomaan vanhustyön kentälle hyvinvointia? Toiminta on vastannut sille asetettuihin tavoitteisiin ja tuonut vanhustyön kentälle monenlaista hyvää. Perusteluna käytän asukkaiden avoimia vastauksia, joista ilmenee miten merkityksellisestä toiminnasta, on kyse. Oletko osallistunut toimintaan? Olen ollut, ”rakentamassa”, ”asiakkaana ja myyjänä”, ”asiakkaana käyn, mutta en osallistu toimintaan”. Miten toiminta palvelisi sinua tulevaisuudessa parhaiten? Haluan ”aukioloajat pidemmiksi”, toivon ”mainontaa lisää”, toivon, että ”kioskilla kävisi muilta kodeilta asukkaita enemmän”, toivon, että ”kahvia ja vohveleita olisi tarjolle useammin”, kioskilla olisi ”istuskelua enemmän ja aukioloajat selvemmin esille niin, että minäkin tiedän koska kioski on auki”. Entäpä, kokemus kioskitoiminnasta, kokemus, jonka haluat jakaa? ”Yhdessäolo on parasta” sekä ”tee ja vohvelit”, kioskilla ”ei tönitä toisia jonossa” ja se, että ”saa tehdä rauhassa ostoksia”.

7.2 Työyhteisön näkökulma

Sosiaalihuollossa työntekijöiden eettinen velvollisuus on toimia aina asiakkaan parhaaksi. Tämä edellyttää henkilökunnalta sitoutumista, kykyä oppia virheistä sekä taitoa elää muutoksessa. Näin toimimalla laadukkaat palvelut voivat toteutua toimintayksiköiden jokapäiväisessä arjessa. Koko työyhteisön asia on tunnistaa asiakastyön epäkohdat ja kehittää toimintaa. Näin toimimalla toimintayksiköissä kyetään turvaamaan haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden hyvä hoito ja edistämään hyvinvointia.

Keskeinen asia epäkohtien tunnistamisessa ja niihin puuttumisessa on yhteisössä valitseva avoin ja luottamuksellinen ilmapiiri. Näin asioista on helppo puhua ja ongelma-kohtia kyetään kehittämään. (Sosiaali- ja terveysalan lupa ja valvontaviraston selvityksiä 2016:1, 27.)

Työyhteisönä Kioski Herkku -toiminnan kehittäjäryhmä on ollut tuottelias. On omattu kyvykkyyttä kehittää ja tuottaa palvelua olemassa olevien resurssien puitteissa. On omattu sitoutumista, ammattieettistä pohdintaa ja osaamista, kykyä elää muutoksessa ja mennä eteenpäin. Työyhteisössä on vallinnut mentaliteetti, mikäli työyhteisössä tunnistetaan epäkohta, käärii se hihat ylös ja ryhtyy töihin. Saksalainen filosofi Immanuel Kant on luonut tukevan järjen kivijalan, joka on ytimeltään yksinkertainen. Ensin tulee kysyä: mitä voin tehdä? Sen jälkeen tulee selvittää: mitä minun tulee tehdä? Tämä järjen kivijalka ja toivo repussa on työyhteisössä Kioski herkku -toimintaa sitkeästi kehitetty. Mitä se toivo sitten on? Kant pitää toivomista taipumuksena, joka ei liity ensisijaisesti tunteisiin. Toivo on pikemminkin järkiperaistä toimintaa, joka kykenee arvioimaan moraalien taipumuksia. (Saarinen 2020, 26–27.)

Onko toteutettu kioskitominta ollut menetelmä, joka on kyennyt luomaan vanhustyön kentälle hyvinvointia? Kyllä, toiminta on luonut työyhteisöön hyvinvointia ja auttanut hoitohenkilökuntaa kehittämään hoitotyötä. Perustan sanomani otteella laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi 2020–2023 sanoihin: ”Voidakseen hyvin, iäkkäiden henkilöiden parissa työskentelevä henkilökunta tarvitsee henkilöstöä osallistavaa johtamistapaa ja henkilöstöllä on oltava mahdollisuus oman työnsä kehittämiseen. Henkilöstön hyvinvointia tuetaan, luomalla mahdollisuuksilla osallistua oman työn suunnitteluun, toteuttamiseen ja seurantaan”. (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2020:29, 56.)

7.3 Oman oppimiseni ja ammatillisuuteni kehittyminen

Opinnäytetyön kautta minulle tarjoutui mahdollisuus tutustua sosiokulttuuriseen toimintaan laajasti. Samalla sain ainutlaatuisen tilaisuuden syventää ymmärrystäni toiminnasta sekä siitä, mistä Kioski Herkku -toiminnassa on oikein kyse. Mielenkiintoni aihepiiriä kohtaan kasvoi kehittämistyön aikana. On mahdollista, että jatkan aiheen

työstämistä tulevaisuudessa jatko-opintojen parissa. Tutkimuskohteina voivat olla hoitotyöntekijän näkökulma tai asiakkaan näkökulma.

Opinnäytetyön tekeminen kehitti ammatillisuuttani monella tavalla. Työn tekeminen toimi eräänlaisena välineenä löytää tie tiedon lähteille. Työn tekeminen lisäsi ymmärrystä siitä mihin oma työ vanhustyön kentällä sijoittuu. Tieto lisäsi ammatillista osaamista ja antoi vahvaa pohjaa vanhustyön kehittämiseen. Näitä oppeja tarvitsen, toimiessani vanhustyön kentällä, asiakkaita parhaiten palvellen.

8 LOPUKSI

Kun vanhustyön työpaikoilla innostus pääsee irti, arjen työt sujuvat ja tilaa jää luovuu-
delle ja uusille ideoille. Työn arki rakentuu yhteisöissä toimivaksi, kun tiedetään mitä
tehdään ja miksi tehdään. Tällöin tilaa jää kehittäväälle ja tutkivalle työotteelle ja kye-
tään tuottamaan asiakkaiden alati muuttuviin tarpeisiin palveluita ja jopa uusia sosiaa-
lisia innovaatioita. (Jaakkola 2019, 34.)

Rohkenen tutkimustulokseen nojaten sanoa Kioski Herkku -toiminnan olevan uusi so-
siaalinen innovaatio. Tulevaisuuden Kioski Herkku -toiminnassa asiakas voi olla yhä
enenevässä määrin aidosti läsnä ja hänen mielipiteensä kuuluu kirkkaana palvelun to-
teutuksessa. Palvelun tähtäimessä on asiakkaan sosiaalisen toimintakyvyn ylläpitämi-
nen ja menetelmä toimii hoitajille mielekkäänä hoitotyön menetelmänä. (Sosiaali- ja
terveysministeriön julkaisuja 2020:29, 43.)

Työn eettisyys on varmennettu laadukkaalla tutkimussuunnitelmalla, hyvällä doku-
mentaatiolla, tehtyjen ratkaisujen hyvällä perustelulla sekä kerätyn tutkimusaineiston
säilyttämisellä. Työn luotettavuus on varmennettu, tutkimuksen saavutettua sen mitä
se lähti tutkimaan. Tutkimustulosta on hyödynnetty sosiaalisen innovaation kehittämi-
sessä. Kehittämisen toteuttamista on ohjannut asiakaslähtöinen ajattelu ja tulevaisuu-
den kioskitoiminta palvelu on asiakkaidensa tarpeisiin vastaava, helpokäyttöinen, lä-

hellä oleva ja palvelusuhdetta tukeva. Palvelun toteuttamisen näkökulmasta kehittymisen periaatteita ovat yksilöllisyys, jatkuvuus, luottamus ja kohtaaminen. (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:29, 43.)

Opinnäytetyössä käytetty menetelmä sopi hyvin opinnäytetyön metodologiaksi. Menetelmä integroitui sopivasti opinnäytetyöprosessin selkärangaksi. Metodien avulla tuloksista on syntynyt selkeä yhtenäinen kuva. Käytännön työssä käytetty palvelumuotoilu menetelmä on sopinut hyvin kioskitoiminnan selkärangaksi. Menetelmä on ollut käytännönläheinen ja toimiva tapa kehittää hoitotyötä. Se mitä opinnäytetyössä olisi voitu tehdä toisin liittyy asukasryhmälle kohdennettuun kyselylomakkeeseen. Kyselylomakkeen kysymykset olisi tullut laatia selkokielemmin. Lomakkeiden sisältö osoittautui osalle vastaajista vaikeaselkoiseksi. Asia ei vaarantanut tutkimustulosta, sillä vastaajilla oli mahdollisuus olla vastaamatta niin halutessaan. Tutkimuksen haasteellisin osuus tutkijalle oli ymmärtää laadullisen tutkimuksen tieteenfilosofiset ja metodologiset lähtökohdat. Aihealueeseen perehtyminen auttoi ymmärtämään asian, ja näin lopputuloksesta syntyi selkeä tieteellisesti pätevä tuotos, joka on rakenteen osalta validi. (Kananen 2019, 6.)

Vertauskuvallisesti voidaan sanoa Jyllin Kodin olevan metsä ja Kioski Herkku -toiminnan olevan metsän vanha puu. Kioskitoiminta toimii organisaation tietoverkossa eräänlaisena serverinä, jonka kautta syntyy toimintaympäristöön merkityksellisiä yhteyksiä. Tutkimukset ovat osoittaneet, että kokonainen metsä toimii älykkäänä yhdessä. Metsän puut ovat yhteydessä toisiinsa ilmaitse ja pitävät yhteyttä myös juurten kautta. Puiden juuriin kiinnittynyt sienirihma luo metsiin maanalaisen tietoverkoston, jonka avulla puut kommunikoivat keskenään. (Wohlleben 2016, 24–27.) Vanhoilla puilla on enemmän yhteyksiä kuin muilla, ne ovat kuin servereitä, joiden kautta tieto kulkee. Vanhat puut ovat metsän verkoston kannalta erityisen tärkeitä. Jos ne katoavat, puiden välinen verkosto ei ole enää entisensä ja jos kaikki metsän vanhat puut katoavat metsä kuolee. (Ylen www-sivut 2020.)

LÄHTEET

- Aalto, E. 2013. Hyvinvoinnin uusi järjestys. Helsinki: Gaudeamus Oy.
- Aaltonen, M. 2019. Huomisen yhteiskunta – olosuhteet hyvinvoinnille. Liettua: BALTO print.
- Ahonen, T. 2017. Palvelumuotoilu Sotessa. 2. p. Nummela: Painokiila Oy.
- Anttila, P. 2014. Tutkimisen taito ja tiedon hankinta. Metodix: <https://metodix.fi/2014/05/17/anttila-pirkko-tutkimisen-taito-ja-tiedon-hankinta/#top>
- Anttila, P. 2000. Tutkimisen taito ja tiedon hankinta. 3.p. Hamina: Akatiimi Oy.
- Asumista ja kuntoutusta. Mielenterveyskuntoutujien asumista koskeva kehittämissuositus. 20017. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen julkaisuja 2007:13. Viitattu 12.10.2020. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/69970/Julka200713.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Bister, T. 2019. Tietojenkäsittelyn opinnäytetyö viittoja ja karttoja tutkimisen ja kehittämisen teille. Jyväskylä: Punamusta Oy.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8. p. Tampere: Vastapaino.
- Haarakangas, K. 2011. Voimistava läsnäolo. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hartikainen, S & Lönnroos, E. 2008. Geriatria arvioinnista kuntoutukseen. Helsinki: Edita Prima.
- Heikkinen, E. Jyrkämä, J & Rantanen, T. 2016. Gerontologia. 3.–4. p. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.
- Heikkinen L.T., H., Rovio, E. & Kiilakoski, T. Toimintatutkimus prosessina. Teoksessa Heikkinen L.T., H., Rovio, E. & Syrjälä, L. 2006. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. 1. painos. Helsinki: kansanvalistusseura.
- Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. 15.–17. p. Helsinki: Tammi.
- Huovinen, T. & Rovio, E. 2006. Toimintatutkimus kentällä. Teoksessa L.T. Heikkinen, H., Rovio, E. & Syrjälä, L. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. 1. painos. Helsinki: kansanvalistusseura.
- Isola, A-M., Kartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & KettoTokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen julkaisuja 2017:13. Viitattu 12.10.2020. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/69970/Julka201713.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. 2019. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisu 2019:3. Viitattu 9.12.2020. https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf

Jaakkola, H. 2019. Valitse innostus. Keuruu: PS-kustannus.

Jehkonen, M., Saunamäki, T., Paavola, L & Vilkki, J. 2015. Kliininen neuropsykologia, Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.

Jyllin Kodin Ainolan porukka kävi kalassa. Aamulehti 18.7.2019, Moro, 22.

Jyllin Kodin www-sivut 2020. Viitattu 14.3.2020. <http://www.jyllinkodit.fi/>

Jäppinen, A. 2012. Onnistu yhdessä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kananen, J. 2011. Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Kananen, J. 2014. Toimintatutkimus kehittämistutkimuksen muotona. Miten kirjoitan toimintatutkimuksen opinnäytetyönä? Jyväskylän ammattikorkeakoulu: Juvenes Print.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylä: Juvenes Print.

Kananen, J. & Jyväskylän ammattikorkeakoulu. 2019. Opinnäytetyön ja pro gradun pikaopas avain opinnäytetyön ja pro gradun kirjoittamiseen. Jyväskylä: PunaMusta OY.

Kaltoinkohtelu ympärivuorokautisissa vanhustenhuollon yksiköissä työntekijöiden havainnoimana. Sosiaali- ja terveysalan lupa ja valvontaviraston selvityksiä 2016:1.

Kansallisen mielenterveys- ja päihdesuunnitelman toimeenpanon ohjausryhmä 2009–2015. 2016. Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma 2009–2015. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2016:3. Viitattu 14.10.2020. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74820/1004164MIELENTERVEYS__JA_P_IHDESUUNNI1487308985.pdf?sequence=1

Kaverikoirat ilahduttivat ikäihmisiä. Aamulehti 16.1.2020, Moro, 17.

Kauppakeskusreissu oli mukava. Aamulehti 27.2.2020, Moro, 23.

Kioskin tuotoilla käydään teatterissa. Aamulehti 9.1.2020, Moro, 21.

Kurki, L. 2008. Innostava vanhuus. 2.p. Helsinki: Oy FINN LECTURA Ab.

Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017–2019. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2017:6.

Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020-2023. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:29. Viitattu 10.10.2020.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162455/STM_2020_29_J.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista. 2000. L 2000/812 muutoksineen.

Laki yksityisistä sosiaalipalveluista. 2011. L 2011/922 muutoksineen.

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista. 2012. L 28.12.2012/980 muutoksineen.

Lindberg, M., Louheranta, O., Mustonen, K., Salo, O & Stenius, J. 2015. Psykoterapeuttinen hoitosuhde. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.

Lönnqvist, J., Henriksson, M., Marttunen, M & Partonen, T. 2017. Psykiatria. 17.p. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.

Manfred A, M-N. 1991. Human scale development. New York and London: The Apex Press. Viitattu 24.9.2020. https://web.archive.org/web/20130319153338/http://www.max-neef.cl/download/Max-neef_Human_Scale_development.pdf

Metsämuuronen, J. 2000. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: International Methelp Ky.

Mielikäinen, L. & Kuronen, R. 2019. Kotihoito ja sosiaalihuollon laitos- ja asumispalvelut 2018-tilasto. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tilastoraportti 41/2019. Viitattu 7.10.2020. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138808/Tr41_19.pdf?sequence=5&isAllowed=y

Mielenterveys- ja päihdehuollon ympärivuorokautiset asumispalvelut sekä päihdehuollon laitoshoidon, valtakunnallinen valvontaohjelma 2012–2014. 2012. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto 5:2012.

Mielenterveyslaki. 1990. L 14.12.1990/1116 muutoksineen.

Mäkinen, E. Kruus-Niemelä, M & Roivas, M. 2009. Ikäihmisen hyvä elämä ympäristön merkitys vanhuskeskuksessa. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Mäki-Petäjä-Leinonen, A. & Karvonen-Kälkälä, A. 2017. Vanhuusoikeuden perusteet. Helsinki: Alma Talent.

Nivala, E & Ryyänen, S. 2013. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. Sosiaalipedagoginen aikakausikirja, vuosikirja 2013, vol. 14. Viitattu 22.10.2020. https://www3.uef.fi/documents/364780/1847612/Nivala_%26_Ryyan%C3%A4nen_Kohti_sosiaalipedagogista_osallisuuden_ideaalia.pdf/82a018a3-5f0a-4c44-8937-7fd4ac2a3879

Nussbaum, M. & Amartya, S. 1993. The quality of life. Yhdysvallat: Oxford University Press. Viitattu 24.9.2020. file:///C:/Users/kauhi/Downloads/The%20Quality%20of%20Life%20by%20Martha%20Nussbaum,%20Amartya%20Sen%20(z-lib.org).pdf

Pohjola, A., Kairala, M., Niskala, A., Lyly, H. & Ahola, M. 2017. Asiakkaasta kehittäjäksi ja vaikuttajaksi: Asiakkaiden osallisuuden muutos sosiaali- ja terveystalveissa. Tampere: Vastapaino.

Puusa, A. & Juuti, P. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Talinna: Gaudeamus Oy.

Puusa, A. & Juuti, P. 2011. Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen lähestymistavan valintaan. Vantaa: Hansaprint.

Päihdepalvelujen laatusuositukset. 2002. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2002:3. Viitattu 12.10.2020. https://stm.fi/documents/1271139/1406271/P%C3%A4ihdepalvelujen_laatusuositukset.pdf/f9a3a5fe-4f5d-41b6-94fc-94201fcb4e8/P%C3%A4ihdepalvelujen_laatusuositukset.pdf

Päihdehuoltolaki. 1968. L 17.1.1986/41 muutoksineen.

Retkirahoilla tuodaan kotiin kukkaloistoa. Aamulehti 30.7.2020, Moro, 23.

Rytilä, M. 2011. Tietoperustainen johtaminen palvelutoiminnan suunnittelussa julkisella terveydenhuoltoalalla. Väitöskirja. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Saarinen, R. 2020. Oppi toivosta. Helsinki: Gaudeamus Oy.

Salunen, E. 2019. Raihmainen Suomi. Helsinki: Duodecim Oy.

Seniorien uusi kioski valmistui käyttöön. Aamulehti 6.2.2020, Moro, 21.

Seniorita Sirpa esiintyi Eloriehassa. Aamulehti 18.10.2018, Moro, 35.

Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut. 2020. Viitattu 22.10.2020. <https://stm.fi>

Sokran tutkimusviesti. 2020. Osallisuus ja hyvinvointi. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 24.9.2020. https://thl.fi/documents/966696/3698292/Sokran+tutkimusviesti+2_2020.pdf/4ba3cc73-953c-9a4d-4049-2f67940249a9?t=1582704142673

Sosiaalihuoltolaki. 2014. L 30.12.2014/1301 muutoksineen.

Sosiaalihuoltoasetus. 1986. L 29.6.1983/607 muutoksineen.

Suomi, A & Hakonen, S. 2008. Kuluerästä voimavaraksi. Jyväskylä: PS-kustannus.

Sosiaalisen osallisuuden edistämisen kordinaatiohanke-Sokran www-sivut. 2020. Viitattu 11.12.2020. <https://innokyla.fi>

Sosiaalihuollon laitos- ja asumispalvelut 2019. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen tilastoraportti 2020:45. Viitattu 10.1.2021. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140657/Tr45_20.pdf?sequence=5&isAllowed=y

Tapaninen, A., Kauppinen, T., Kivinen, K., Kotilainen, H., Kurenniemi, M. & Pajukoski, M. 2002. Ympäristö ja hyvinvointi, Porvoo: WS Bookwell Oy.

Terveyden- hyvinvoinninlaitoksen dokumentti. Edistääkö toiminta osallisuutta? 24 apukysymystä. 2020. Helsinki: Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 15.11.2020. <https://thl.fi/documents/966696/3775955/Osallisuuden+osa-alueiden+24+apukysymyst%C3%A4+-+Osallisuuden+palaset+-+p%C3%A4ivitetty+helmikuussa+2020.pdf/0a64fc89-0710-4448-e209-0b4ae828e918?t=1580829201912>.

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. 2020. Viitattu 22.10.2020. <https://www.thl.fi>

Tuoleja maalattiin kevään väreillä. Aamulehti 4.6.2020, Moro, 23.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. p. Jyväskylä: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa: Hansaprint.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Teoksen esipainos 2002, jonka uudistettu laitos tämä on. Painettu EU:ssa: Tammi.

Vilka, H. 2013. Tutki ja kehitä. 4., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Wohlleben, P. 2016. Puiden salattu elämä. Helsinki: Gummerus Kustannus Oy.

Ylen www-sivut 2020. Mennään metsään-kanpanja. Viitattu 15.12.2020. <https://yle.fi/aihe/mennaan-metsaan>.

Yksityisten päihdehoitoyksiköiden toimintaedellytykset asiakasturvallisuuden varmistamiseksi. 2020. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston ohje: Dnro V/31813/2020. Viitattu 7.10.2020. https://www.valvira.fi/documents/14444/326610/Ohje_yksityisten_paihdehoitoyksikoiden_toimintaedellytykset.pdf/1d35fc55-dc14-214d-8387-673ed05f7fa4?t=1600345610273.

Kuva 1. Muisto Ainolan asukkaiden ja hoitajien yhdessä järjestämistä Elorieha-juhlasta (Senorita Sirpa esiintyi Eloriehassa 2018, 35.)

Kuva 2. Muisto yhdessä suunnitellusta, kustannetusta ja toteutetusta matkasta Saarijärven virkistyskalastuspaikalle. (Jyllin Kodin Ainolan porukka kävi kalassa 2019, 22.)

Kuva 3. Muisto kaverikoirien käynnistä. (Kaverikoirat ilahduttivat ikäihmisiä 2020, 17.)

Kuva 4. Muisto Jyllin Kodin asukkaiden yhteisestä ostosmatkasta Kauppakeskus Eloon Ylöjärvellä (Kauppakeskusreissu oli mukava 2020, 23.)

Kuva 5. Muisto Kioski Herkku-myyntikojun rakennusprojektista (Kioskin tuotoilla käydään teatterissa 2020, 21.)

Kuva 6. Muisto Kioski Herkku-toiminnan siirtymisestä Ainolaan ja toiminnan uudesta avajaisista. (Seniorien uusi kioski valmistui käyttöön 2020, 21.)

Kuva 7. Muisto kioskin uudet tuolit. (Tuoleja maalattiin kevään väreillä 2020, 23.)

Kuva 8. Muisto koronavuodesta, jolloin päätettiin sijoittaa talvella Kioski Herkuu -toiminnalla hankitut retkirahat tänä kesänä puutarhaan. (Retkirahoilla tuodaan kotiin kukkaloistoa, 2020, 23.)

KIOSKI HERKKU-TOIMINNAN ASUKASNÄKÖKULMA-KYSELY

SAATEKIRJE 6.8.2020

Hei,

Opiskelen Satakunnan ammattikorkeakoulussa vanhustyön alaa, geronomin tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Teen opinnäytetyön "kokemuksia sosiokulttuurisesta toiminnasta". Opinnäytetyön tarkoitus on kerätä kokemuksia Kioski Herkku-toiminnasta. Saatua tietoa tullaan käyttämään Kioski Herkku-toiminnan kehittämiseen.

Kutsun sinut osallistumaan tähän kyselytutkimukseen. Osallistuminen merkitsee tämän kyselylomakkeen täyttämistä. Avustava henkilö auttaa sinua tarvittaessa lomakkeen täyttämässä. Osallistuminen kyselyyn on vapaaehtoista ja luottamuksellista.

Tutkimuksen tekemiseen on saatu asianmukainen lupa. Vastaukset käsitellään nimettöminä ja ehdottoman luottamuksellisinä. Kenenkään vastaajan tiedot eivät paljastu tuloksissa. Kyselyn vastaamiseen menee aikaa noin 15 minuuttia. Vastausaika päättyy 16.8.2020.

Mikäli sinulla on kysyttävää kyselyyn liittyen, vastaan mielelläni.

Opinnäytetyön ohjaajana toimii Päivi-Maria Hautala Satakunnan ammattikorkeakoulusta, paivi-maria.hautala@samk.fi. Opinnäytetyö tullaan julkaisemaan Internetissä osoitteessa www.theseus.fi.

Ystävällisin terveisin

Teija Salomaa
teijatuulikkisalomaa@gmail.com
p. 0405192303

Kiitos kyselyyn osallistumisesta!

Taustatiedot

Rastita kysymyksistä sopiva vaihtoehto

1. Ikä

- Alle 60 vuotta
- 60-70 v.
- 71-80 v.
- Yli 80 vuotta

2. Kuinka kauan olet asunut Jyllin Kodeilla?

- 0-2 vuotta
- 3-5 v.
- 6-10 v.
- Yli 10 vuotta

3. Tiedätkö Kioski Herkku-roiminnan?

- Kyllä
- En
- Muu: _____

4. Oletko osallistunut (asiakkaana, myyjänä tai jotenkin muutoin) Kioski Herkku-roimintaan?

- Kyllä
- En
- Muu: _____

Kioski Herkku-toiminta ja osallisuus

Alla on erilaisia väittämiä. Rastira asteikolta kohta joka vastaa mielipidettäsi parhaiten.

1. täysin eri mieltä / 2. jokseenkin eri mieltä / 3. jokseenkin samaa mieltä / 4. täysin samaa mieltä

5. Mitä mieltä olet? Voit vaikuttaa Kioski Herkku-toimintaan.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

6. Mitä mieltä olet? Kioskilla voit tavata muita ihmisiä.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

7. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta on luonut arkeesi tapahtumia ja toimintaa.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

8. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toimintaan osallistuminen tuottaa iloa arkeesi.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

9. Mitä mieltä olet? Voit haluessasi osallistua Kioski-toimintaan - sivustakatsojana.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

10. Mitä mieltä olet? Kodilla on tehty yhdessä Kioski-toimintaan liittyviä toimia mm. maalattu tuoleja, tehty myyntikoju, käyty ostamassa tuotteita, juteltu myyntituotteista ja haaveiltu siitä mihin hankittuja rahoja käytetään.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

Kioski Herkku-toiminta ja laatu

11. Mitä mieltä olet? Saat itse päättää miten osallistut Kioski Herkku-toimintaan.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

12. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta tuo arkeesi positiivista vaihtelua.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

13. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta on sinusta mielekästä toimintaa.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

14. Mitä mieltä olet? Saat hoitajilta tukea Kioski Herkku-toimintaan osallistumisessa.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

15. Mitä mieltä olet? Saat itse ostaa tai olla osamarta tuotteita kioskilta.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

16. Mitä mieltä olet? Kioski-toiminnasta keskustellaan yhteisökokouksessa.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

Kioski Herkku-toiminta ja toimintaympäristö

17. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku on Ainin Kodin yhteinen juttu - juttu joka yhdistää.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

18. Mitä mieltä olet? Koet kuuluyasi Ainin Kioski Herkku ryhmään mm. asiakkaana, myyjänä.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

19. Mitä mieltä olet? Olet ollut mukana Kioski Herkku-myyntikojun rakentamisessa (tekijänä, suunnittelijana, keskustelijana, katselijana)

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

20. Mitä mieltä olet? Kioskilla voit tavata muita ihmisiä:

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

Kioski Herkku-toiminta ja toimintakulttuuri

21. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta lisää yhteisöllisyyttä.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

22. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta lisää ME-henkisyyttä.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

23. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta luo yhteistä hyvää.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

Kioski Herkku-toiminta ja avoimet vastaukset

Kirjoita vastaus alla olevaan tilaan

Miten haluaisit Kioski Herkku-toimintaa kehitettävän? Miten toiminta palvelisi sinua parhaiten?

Oma vastauksesi _____

Haluatko jakaa jonkun kokemuksen Kioski-toiminnasta?

Oma vastauksesi _____

24. Haluatko Kioski Herkku-toiminnan jatkuvat?

Kyllä

En

Muu: _____

Kiitos vastauksestasi!

KIOSKI HERKKU-TOIMINNAN HOITAJANÄKÖKULMA-KYSELY

SAATEKIRJE 7.7.2020

Hei,

Opiskelen Satakunnan ammattikorkeakoulussa vanhustyön alaa, geronomin tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Teen opinnäytetyön "kokemuksia sosiokulttuurisesta toiminnasta". Opinnäytetyön fokuksessa on se, miten osallisuutta lisäävänä Ainolassa toteutettava Kioski Herkku-toiminta koetaan ja millaisia toimintaympäristö ja -kulttuuri vaikutteita toiminnalla koetaan olevan ja myös se, miten toimintaa tulisi tulevaisuudessa kehittää. Saatuja tuloksia tullaan käyttämään toiminnan kehittämisessä.

Opinnäytetyö toteutetaan kyselytutkimuksena. Kutsun sinut osallistumaan kyselytutkimukseen. Osallistuminen merkitsee tämän kyselylomakkeen täyttämistä. Osallistuminen kyselyyn on vapaaehtoista ja luottamuksellista. Kyselyt on kohdennettu kolmelle ryhmälle: asukas, hoitaja ja yhteisö. Tarkoituksena on saada kattava kuva koetusta. Hoitajanäkökulma-kysely on kohdennettu hoitajalle, joka toteuttaa, suunnittelee ja organisoii Kioski-Herkku toimintaa yhdessä muiden hoitajien kanssa sekä tukee asukkaan aktiivista osallistumista toimintaan. Kysely koostuu taustatietokysymyksistä ja osa-alueiden kysymyksistä. Kyselyn lopussa on mahdollisuus avoimeen vastaukseen.

Tutkimuksen tekemiseen on saatu asianmukainen lupa. Vastaukset käsitellään nimettöminä ja ehdottoman luottamuksellisina. Kenenkään vastaajan tiedot eivät paljastu tuloksissa. Kyselyn vastaamiseen menee aikaa noin 15 minuuttia. Vastausaika päättyy 7.8.2020.

Mikäli sinulla on kysyttävää kyselyyn liittyen, vastaan mielelläni.

Opinnäytetyöni ohjaajana toimii Päivi-Maria Hautala Satakunnan ammattikorkeakoulusta, paivi-maria.hautala@samk.fi. Opinnäytetyö tullaan julkaisemaan Internetissä osoitteessa www.theseus.fi.

Ystävällisin terveisin

Teija Salomaa
teijatuulikkisalomaa@gmail.com
p. 0405192303

Kiitos kyselyyn osallistumisesta!

1. Ikä

- Alle 30 vuotta
- 31-40 v.
- 41-51 v.
- 51-64 v.
- Yli 64 vuotta

2. Koulutus

- Lähihoitaja
- Lähihoitaja + sote-alan ammattitutkinto ja/tai jokin muu sote-alan lisäkoulutus
- Sairaanhoitaja
- Sairaanhoitaja + sote-alan ammattitutkinto ja/tai jokin muu sote-alan lisäkoulutus
- Jokin muu koulutus

3. Palveluvuotesi jyllin Kodeilla

- 0-4 vuotta
- 5-10 v.
- 11-20 v.
- Yli 20 vuotta

4. Oletko osallistunut Kioski Herkku-toimintaan?

- Kyllä
- En
- Muu: _____

5. Tiedätkö Kioski Herkku-toiminnalle luodut tavoitteet?

Kyllä

Osittain

En

Muu: _____

Kioski Herkku-toiminta ja osallisuus.

Osallisuus on kuulumista ja kuuluksi tulemistä ja mahdollisuutta vaikuttaa joihinkin yhteisiin asioihin. (Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2020.) Osallisuus omaan elämään on ihmisen perustarve ja edellytys hyvälle elämälle. Tarpeeseen kuuluu halu olla mukana, halu kuulua yhteisöön ja olla tarpeellinen. Osallisena olo omassa elämässä on mahdollisuutta vaikuttaa oman elämän kuluun ja olla mukana rakentavasti yhteisössä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää heikommassa asemassa olevien ihmisryhmien, kuten ikääntyneiden osallisuuteen ja tukea sitä. (Niinisalo 2019, 6-7.)

Rastita asteikolta kohta, joka vastaa mielipidettäsi parhaiten.

1. täysin eri mieltä / 2. joksinkin eri mieltä / 3. joksinkin samaa mieltä / 4. täysin samaa mieltä

6. Mitä mieltä olet? Voit hoitajana vaikuttaa Kioski Herkku-toimintaan.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

7. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta tukee asukkaan osallisuutta.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

a) Miten osallisuuden kokemusta voisi lisätä?

Oma vastauksesi _____

8. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta tukee asakkaan toiminnallisuutta.

täysin eri mieltä   1   2   3   4   täysin samaa mieltä

a) Miten toiminnallisuutta voisi lisätä?

Oma vastauksesi _____

Kioski Herkku-toiminta ja laatu

Vanhustyön tulee olla laadukasta, suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa. Iäkkäille ihmisille on lästä ja toimintakyvystä riippumatta annettava mahdollisuus elää omanlaistaan hyvää elämää. Hyvä elämänlaatu ei ole pelkästään hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä tai eriaikaisesta hoidon ja huolenpidon tarpeen arviointia ja siihen vastaamista. Kyse on laajasti hyvän elämän edistämisestä eli hyvän elämänlaadun, itsemääräämisoikeuden ja toimivan arjen turvaamisesta. (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2017:6, 17-18)

9. Mitä mieltä olet? Asukkaat hyötyvät Kioski Herkku-toiminnasta.

täysin eri mieltä   1   2   3   4   täysin samaa mieltä

10. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminnalla kerättyjen varojen myötä asukkaat ovat päässeet kodin ulkopuolelle mm. elokuviin ja retkille. Toteutuneiden retkien ja hankintojen myötä asukkaiden arki on rikastunut.

täysin eri mieltä   1   2   3   4   täysin samaa mieltä

11. Mitä mieltä olet? Asukkaiden ääni kuuluu Kioski Herkku-toiminnassa. Hoitotyön arjessa ja yhteisökokouksessa keskustellaan Kioski-toiminnasta. Asukkaiden mielipidettä kysytään mm. mitä tuotteita kioskillä myydään? Mihin tehdään retki?

täysin eri mieltä   1   2   3   4   täysin samaa mieltä

12. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta on Ainolassa kiinteä osa asukkaan mielensterveyden hoitoa ja psyykkisen hyvinvoinnin edistämistä.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

Kioski Herkku-toiminta ja toimintaympäristö

Hyvä ympäristö helpottaa sosiaalista kanssakäymistä ja houkuttelee osallistumaan. Ympäristö kehittyy yhteisöön palvelevaksi, kun siitä välitetään ja sitä aktiivisesti kehitetään. Hyvinvointia edistävä ympäristö syntyy vähitellen, suunnittelun ja kehittämisen tekemisen prosesseissa. Sosiaalisesti toimiva ympäristö on aina keskeneräinen, ja sitä voidaan kehittää sosiaalisen ja kulttuurisen tarpeen mukaisesti. Ympäristö toimii sosiaalisesti ja edistää terveyttä, kun erilaiset ihmiset ja eri ammattilaiset voivat yhdessä suunnitella, kehittää- ja toteuttaa toimintaa. (Tapaninen, Kauppinen, Kivinen, Kotilainen, Kurenniemi & Pajukoski 2002, 106-107.)

13. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta lisää asukkaiden ja hoitajien välille sosiaalista vuorovaikutusta.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

14. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku luo Ainolaan paikan ja tilaisuuden yhteisön jäsenten kohtaamiselle.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

15. Mitä mieltä olet? Kioski Herkkulle on Ainolaan tehty oma myyntikoju. Myyntikoju on ollut asukkaiden ja hoitajien yhteinen projekti. Myyntikoju on Ainolan toimintaympäristöä muovattu Kioski-toimintaa paremmin palvelevaksi.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

a) Koetko kioskien toimintaympäristön toimivaksi?

Oma vastauksesi

---

b) Koetko että kioskien toimintaa on kehitetty oikeaan suuntaan?

Oma vastauksesi

Kioski Herkku-toiminta ja toimintakulttuuri

Organisaation toimintakulttuuriin vaikuttavat monet tekijät. Toimintaympäristöt muuttuvat nopeasti ja kyky uudistua ja tuottaa aitoja innovaatioita on tärkeää. Innovatiivisuus tarkoittaa organisaatiossa yhteisöllistä ominalispiirrettä, henkilöstön innokkuutta ja energisyyttä. Etenkin sosiaali- ja terveysalalla tulisi satsata uusiin innovaatioihin ja kehittää toimintaa niin että niistä tulisi inhimillisempiä ja laadukkaampia ja näiden myötä myös taloudellisesti kestävämpiä. (Ahonen 2017, 31.)

Sosiaalinen pääoma tarkoittaa ryhmälle ominaista yhteisöllisyyttä. Ryhmässä yleinen sosiaalinen luottamus auttaa osallistumaan ja toimimaan organisaatiossa valitsemissa löysissä yhteisöverkostoissa. Terveystutkijat ovat kiinnittäneet huomiota sosiaalisen pääoman myönteisiin terveysvaikutuksiin. On tehty päätelmiä, että sosiaalinen pääoma kasautuu yhteisöihin, joissa me-henkeä ylläpidetään ja tunnetta vaalitaan. (Heikkinen, Jyrkämä & Rantanen 2016, 101.)

Me-henkisyys voi kuulua luonnollisena osana organisaation toimintakulttuuriin. Organisaatioilla, jossa peruskulttuuri suosii me-henkeä, on hyvät edellytykset kasvattaa sosiaalista pääomaa ja sosiaalista osallistumista ja toteuttaa harrastustoimintaa. (Heikkinen, Jyrkämä & Rantanen 2016, 101.)

16. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta on lisännyt yhteisöllisyyttä - yhdessä (hoitajat+asukkaat) tekemistä ja olemista Ainolassa.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

17. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta on Ainolan yhteinen (hoitajat+asukkaat) juttu - ja lisännyt näin ME-henkisyyttä.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

18. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta on luonut Ainolaan yhteistä hyvää - josta ovat saaneet olla osallisina sekä asukkaat että hoitajat. (esim. retket, yhteinen tekeminen, tulevan suunnittelu, haaveilu ja hassuttelu)

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

Kioski Herkku-toiminta ja avoin vastaus

Kirjoita vastaus alla olevaan tilaan

Olisitko kiinnostunut kehittämään kioski toimintaa? Kokemus jonka haluat jakaa? Kehitys-idea? Tai jotain muuta?

Oma vastauksesi _____

Kiitos vastauksestasi!

KIOSKI HERKKU-TOIMINNAN YHTEISÖNÄKÖKULMA-KYSELY

SAATEKIRJE 17.8.2020

Hei,

Opiskelen Satakunnan ammattikorkeakoulussa vanhustyön alaa, geronomin tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Teen opinnäytetyön ”kokemuksia sosiokulttuurisesta toiminnasta”, fokuksessa on se, miten osallisuutta lisäävänä Ainolassa toteutettava Kioski Herkku-toiminta koetaan ja millaisia toimintaympäristö ja -kulttuuri vaikutteita toiminnalla koetaan olevan ja myös se, miten toimintaa tulisi tulevaisuudessa kehittää.

Opinnäytetyö toteutetaan kyselytutkimuksena. Kyselyt on kohdennettu kolmelle eri ryhmälle: asukas, hoitaja ja yhteisö. Tarkoituksena on saada kattava kuva koetusta. Tuloksia tullaan käyttämään toiminnan kehittämisessä.

Yhteisönäkökulma-kysely on kohdennettu kaikille niille henkilöille jotka ovat työsuhteessa Jyllin Koteihin. Ryhmään kuuluu eri ammattikuntien edustajia, tutkimuksen, hoidon, kuntoutuksen, puhtaanapidon, talouden, ravintolan ja kiinteistöhuollon eri ammattilaisia ja asiantuntijoita sekä henkilöstöhallinnon ja liiketoiminta johtamisen henkilöitä. Kysely koostuu taustatietokysymyksistä ja osa-alueiden kysymyksistä. Kyselyn lopussa on mahdollisuus avoimeen vastaukseen.

Kutsun teidät kaikki osallistumaan kyselytutkimukseen. Osallistuminen merkitsee tämän kyselylomakkeen täyttämistä. Osallistuminen kyselyyn on vapaaehtoista ja luottamuksellista.

Tutkimuksen tekemiseen on saatu asianmukainen lupa. Vastaukset käsitellään nimettöminä ja ehdottoman luottamuksellisina. Kenenkään vastaajan tiedot eivät paljastu tuloksissa. Kyselyn vastaamiseen menee aikaa noin 15 minuuttia. Vastausaika päättyy 31.8.2020.

Mikäli sinulla on kysyttävää kyselyyn liittyen - vastaan mielelläni.

Opinnäytetyöni ohjaajana toimii Päivi-Maria Hautala Satakunnan ammattikorkeakoulusta, paivi-maria.hautala@samk.fi. Opinnäytetyö tullaan julkaisemaan Internetissä osoitteessa www.theseus.fi.

Ystävällisin terveisin

Teija Salomaa
teijatuulikkisalomaa@gmail.com
p. 0405192303

Kiitos kyselyyn osallistumisesta!

Taustatiedot

Rastita kysymyksistä sopiva vaihtoehto

1. Ikä

- Alle 30 vuotta
- 31-40 v.
- 41-51 v.
- 51-64 v.
- Yli 64 vuotta

2. Palvelu - jossa työskentelet Jyllin Kodeilla?

- Palveluasuminen (tehostettu palveluasuminen, Ainolan asumispalvelut)
- Kuntoutus (gerontologinen kuntoutus, muistikuntoutus, päiväkuntoutus)
- Hallinto (johto, taloudenhoito, viestintä)
- Kotikoivun Hyvinvointipalvelut (kotihoito- ja kuntoutuspalvelut)
- Puhtaanapito
- Ravintola Sofia
- Muu: _____

3. Palveluvuotesi Jyllin Kodeilla?

- 0-4 vuotta
- 5-10 v.
- 11-20 v.
- Yli 20 vuotta

4. Tiedätkö Kioski Herkku-toiminnan?

Kyllä

En

Muu: _____

5. Oletko osallistunut Kioski Herkku-toimintaan?

Kyllä

En

Muu: _____

a) Miten olet osallistunut toimintaan?

Oma vastauksesi _____

Kioski Herkku-toiminta ja osallisuus

Osallisuus on kuulumista ja kuulluksi tulemistä ja mahdollisuutta vaikuttaa joihinkin yhteisiin asioihin. (Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2020.) Osallisuus omaan elämään on ihmisen perustarve ja edellytys hyvälle elämälle. Tarpeeseen kuuluu halu olla mukana, halu kuulua yhteisöön ja olla tarpeellinen. Osallisena olo omassa elämässä on mahdollisuutta vaikuttaa oman elämän kulkuun ja olla mukana rakentavasti yhteisössä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää heikommassa asemassa olevien ihmisryhmien, kuten ikääntyneiden osallisuuteen ja tukea sitä. (Niinisalo 2019, 6-7.)

Rastita asteikolta kohta, joka vastaa mielipidettäsi parhaiten.

1. täysin eri mieltä / 2. joksseenkin eri mieltä / 3. joksseenkin samaa mieltä / 4. täysin samaa mieltä

6. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta luo osallisuutta yhteisöön.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

7. Mitä mieltä olet? Asukkaat ovat mukana Kioksi Herkku-toiminnassa.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

8. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta tukee asukkaan osallisuutta.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

a) Miten osallisuuden kokemusta voisi lisätä?

Oma vastauksesi _____

9. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta tukee asukkaan toiminnallisuutta.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

a) Miten toiminnallisuutta voisi lisätä?

Oma vastauksesi _____

Kioski Herkku-toiminta ja laatu

Vanhustyön tulee olla laadukasta, suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa. Iäkkäille ihmisille on lästä ja toimintakyvystä riippumatta annettava mahdollisuus elää omanlaistaan hyvää elämää. Hyvä elämänlaatu ei ole pelkästään hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä tai eriasteista hoidon ja huolenpidon tarpeen arviointia ja siihen vastaamista. Kyse on laajasti hyvän elämän edistämisestä eli hyvän elämänlaadun, itsemääräämisoikeuden ja toimivan arjen turvaamisesta. (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2017:6, 17-18)

10. Mitä mieltä olet? Asukkaat hyötyvät Kioski Herkku-toiminnasta.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

11. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta on suunniteltua toimintaa.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

12. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta on tavoitteellista toimintaa.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

Kioski Herkku-toiminta ja toimintaympäristö

Hyvä ympäristö helpottaa sosiaalista kanssakäymistä ja houkuttelee osallistumaan. Ympäristö kehittyy yhteisöön palvelevaksi, kun siitä välitetään ja sitä aktiivisesti kehitetään. Hyvinvointia edistävä ympäristö syntyy vähitellen, suunnittelun ja kehittämisen tekemisen prosesseissa. Sosiaalisesti toimiva ympäristö on aina keskeneräinen, ja sitä voidaan kehittää sosiaalisen ja kulttuurisen tarpeen mukaisesti. Ympäristö toimii sosiaalisesti ja edistää terveyttä, kun erilaiset ihmiset ja eri ammattilaiset voivat yhdessä suunnitella, kehittää- ja toteuttaa toimintaa. (Tapaninen, Kauppinen, Kivinen, Kotilainen, Kurenniemi & Pajukoski 2002, 106-107.)

13. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta lisää asukkaiden ja hoitajien välille sosiaalista vuorovaikutusta.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

14. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku luo Ainolaan paikan ja tilaisuuden yhteisön jäsenten kohtaamiselle.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

15. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta palvelee kaikkia yhteisön asukkaita.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

a) Miten palvelua voisi kehittää?

Oma vastauksesi

Kioski Herkku-toiminta ja toimintakulttuuri

Organisaation toimintakulttuuriin vaikuttavat monet tekijät. Toimintaympäristöt muuttuvat nopeasti ja kyky uudistua ja tuottaa aitoja innovaatioita on tärkeää. Innovatiivisuus tarkoittaa organisaatiossa yhteisöllistä ominaispiirrettä, henkilöstön innokkuutta ja energisyyttä. Etenkin sosiaali- ja terveysalalla tulisi satsata uusiin innovaatioihin ja kehittää toimintaa niin että niistä tulisi inhimillisempiä ja laadukkaampia ja näiden myötä myös taloudellisesti kestävämpiä. (Ahonen 2017, 31.)

Sosiaalinen pääoma tarkoittaa ryhmälle ominaista yhteisöllisyyttä. Ryhmässä yleinen sosiaalinen luottamus auttaa osallistumaan ja toimimaan organisaatiossa valitsemissa löyissä yhteisöverkostoissa. Terveystutkijat ovat kiinnittäneet huomiota sosiaalisen pääoman myönteisiin terveysvaikutuksiin. On tehty päätelmiä, että sosiaalinen pääoma kasautuu yhteisöihin, joissa me-henkeä ylläpidetään ja tunnetta vaalitaan. (Heikkinen, Jyrkämä & Rantanen 2016, 101.)

Me-henkisyys voi kuulua luonnollisena osana organisaation toimintakulttuuriin. Organisaatioilla, jossa peruskulttuuri suosii me-henkeä, on hyvät edellytykset kasvattaa sosiaalista pääomaa ja sosiaalista osallistumista ja toteuttaa harrastustoimintaa. (Heikkinen, Jyrkämä & Rantanen 2016, 101.)

16. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta lisää yhteisöllisyyttä.

	1	2	3	4	
täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	täysin samaa mieltä

Taulukko 1. Asukasnäkökulma-kyselyn vastaukset

Kysymys	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	Vastaajamäärä (n)
5. Mitä mieltä olet? Voit vaikuttaa Kioski Herkku-toimintaan.	0 %	0 %	60 %	40 %	5
6. Mitä mieltä olet? Kioskilla voit tavat muita ihmisiä.	0 %	0 %	20 %	80 %	5
7. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta on luonut arkeesi tapahtumia ja toimintaa.	0 %	0 %	60 %	40 %	5
8. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toimintaan osallistuminen tuottaa iloa arkeesi.	0 %	0 %	25 %	75 %	5
9. Mitä mieltä olet? Voit halutessasi osallistua Kioski-toimintaan - sivustakatsojana.	0 %	0 %	0 %	100 %	4
10. Mitä mieltä olet? Kodilla on tehty yhdessä Kioski-toimintaan liittyviä toimia mm. maalattu tuoleja, tehty myyntikoju, käyty ostamassa tuotteita, juteltu myyntituotteista ja haaveiltu siitä mihin hankittuja rahoja käytetään.	0 %	0 %	25 %	75 %	4
11. Mitä mieltä olet? Saat itse päättää miten, osallistut Kioski Herkku-toimintaan.	0 %	0 %	25 %	75 %	4
12. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta tuo arkeesi positiivista vaihtelua.	0 %	0 %	0 %	100 %	4
13. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta on sinusta mielekästä toimintaa.	0 %	0 %	0 %	100 %	4
14. Mitä mieltä olet? Saat hoitajilta tukea Kioski Herkku-toimintaan osallistumisessa.	0 %	0 %	33,3 %	66,7 %	3
15. Mitä mieltä olet? Saat itse ostaa tai olla ostamatta tuotteita kioskilta.	0 %	0 %	0 %	100 %	4
16. Mitä mieltä olet? Kioski-toiminnasta keskustellaan yhteisökokouksessa.	0 %	0 %	50 %	50 %	4
17. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku on Ainin Kodin yhteinen juttu - juttu, joka yhdistää.	0 %	0 %	0 %	100 %	4
18. Mitä mieltä olet? Koet kuuluvasi Ainin Kioski Herkku ryhmään mm. asiakkaana, myyjänä.	0 %	0 %	0 %	100 %	4
19. Mitä mieltä olet? Olet ollut mukana Kioski Herkku-myyntikojuun rakentamisessa (tekijänä, suunnittelijana, keskustelijana, katselijana)	0 %	0 %	0 %	100 %	4
20. Mitä mieltä olet? Kioskilla voit tavata muita ihmisiä.	0 %	0 %	0 %	100 %	5
21. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta lisää yhteisöllisyyttä.	0 %	0 %	20 %	80 %	5
22. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta lisää Me-henkisyyttä.	0 %	0 %	20 %	80 %	5
23. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta luo yhteistä hyvää.	0 %	0 %	20 %	80 %	5

Taulukko 2. Asukasnäkökulma-kyselyn avoimet vastaukset

Kysymys	Avoin vastaus
4. Oletko osallistunut (asiakkaana, myyjänä tai jotenkin muutoin) Kioski Herkku-toimintaan?	rakentamassa asiakkaana ja myyjänä asiakkaana ja rakentajana asiakkaana käyn / en osallistu toimintaan
Kioski Herkku-toiminta ja avoin vastaus. Miten haluaisit Kioski Herkku-toimintaa kehitettävän? Miten toiminta palvelisi sinua parhaiten?	aukioloajat pidemmiksi, myyntiin seksipalvelut mainontaa lisää / kävisi muilta kodilta asukkaita / kahvia & vohveleita useammin / kahvilassa (kioskilla) istuskelua lisää aukioloaika selvemmin esille - niin että minäkin tiedän koska kioski on auki / tiedotusta lisää
Haluatko jakaa jonkun kokemuksen Kioski-toiminnasta?	Yhdessäolo Tee ja vohvelit

	Siellä ei tönitä toisia jonossa / Saa olla ostoksilla rauhassa ostoksilla
--	---

Taulukko 3. Asukasnäkökulma-kyselyn yleiset vastaukset

Kysymys	Kyllä	En	Muu	Vastaajamäärä (n)
3. Tiedätkö Kioski Herkku-toiminnan?	100 %	0 %	0 %	5
4. Oletko osallistunut (asiakkaana, myyjänä tai jotenkin muutoin) Kioski Herkku-toimintaan?	100 %	0 %	0 %	5
24. Haluatko Kioski Herkku-toiminnan jatkuvat?	100 %	0 %	0 %	5

Taulukko 4. Hoitajanäkökulma-kyselyn vastaukset

Kysymys	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	Vastaajamäärä (n)
6. Mitä mieltä olet? Voit hoitajana vaikuttaa Kioski Herkku-toimintaan.	0 %	0 %	12,5 %	87,5 %	8
7. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta tukee asukkaan osallisuutta.	0 %	0 %	12,5 %	87,5 %	8
8. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta tukee asukkaan toiminnallisuutta.	0 %	0 %	25 %	75 %	8
9. Mitä mieltä olet? Asukkaat hyötyvät Kioski Herkku-toiminnasta.	0 %	0 %	25 %	75 %	8
10. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminnalla kerättyjen varojen myötä asukkaat ovat päässeet kodin ulkopuolelle mm. elokuihin ja retkille. Toteutuneiden retkien ja hankintojen myötä asukkaiden arki on rikastunut.	0 %	0 %	12,5 %	87,5 %	8
11. Mitä mieltä olet? Asukkaiden ääni kuuluu Kioski Herkku-toiminnassa. Hoitotyön arjessa ja yhteisökokouksessa keskustellaan Kioski-toiminnasta. Asukkaiden miellipidettä kysytään mm. mitä tuotteita kioskilli myydään? Mihin tehdään retki?	0 %	0 %	12,5 %	87,5 %	8
12. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta on Ainolassa kiinteä osa asukkaan mielenterveyden hoitoa ja psyykkisen hyvinvoinnin edistämistä.	0 %	0 %	12,5 %	87,5 %	8
13. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta lisää asukkaiden ja hoitajien välillä sosiaalista vuorovaikutusta.	0 %	0 %	25 %	75 %	8
14. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku luo Ainolaan paikan ja tilaisuuden yhteisön jäsenten kohtaamiselle.	0 %	0 %	12,5 %	87,5 %	8
15. Mitä mieltä olet? Kioski Herkulle on Ainolaan tehty oma myyntikoju. Myyntikoju on ollut asukkaiden ja hoitajien yhteinen projekti. Myyntikojulla on Ainolan toimintaympäristöä muovattu Kioski-toimintaa paremmin palvelevaksi.	0 %	25 %	0 %	75 %	8
16. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta on lisännyt yhteisöllisyyttä - yhdessä (hoitajat asukkaat) tekemistä ja olemista Ainolassa.	0 %	0 %	25 %	75 %	8
17. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta on Ainolan yhteinen (hoitajat asukkaat) juttu - ja lisännyt näin Me-henkisyyttä.	0 %	0 %	28,6 %	71,4 %	7
18. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta on luonut Ainolaan yhteistä hyvää - josta ovat saaneet olla osallisina sekä asukkaat että hoitajat. (esim. retket, yhteinen tekeminen, tulevan suunnittelu, haaveilu ja hassuttelu)	0 %	12,5 %	0 %	87,5 %	8

Taulukko 5. Hoitajanäkökulma-kyselyn avoimet vastaukset

Kysymys	Avoim vastaus
7. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta tukee asukkaan osallisuutta. a) Miten osallisuuden kokemusta voisi lisätä?	<p>Tekemällä mukavan henkilökohtaisen hetken asukkaan kanssa sekä ostotilanteessa että "apumyyjälle".</p> <p>Muiden kotien asukkaat tulisivat tai hoitajat toisivat heitä useimmin kioski Herkulle ostoksille. Teema tuotteita myyntiin kuten joulu, juhannus ym. viikko tiedote jokaiseen kotiin. Tiedote kioskin aukiolo ajasta ja tuotteista mahdollisista teema tuotteista jokaiseen kotiin erillisenä infona ei muun infon yhteydessä.</p> <p>Toiminnalle kohdennettaisiin resursseja / toiminta sitoutettaisiin "tärkeäksi" osaksi hoitotyötä</p> <p>Saamalla motivoitua vaihtelevampaa joukkoa asukkaita kioskin toimintaan mukaan.</p> <p>Teemoilla, asukkaiden omia suunnitelmia toimintaa kohtaan. Teemoja kausittain, suunnittelua asukkaiden toiveiden mukaan.</p>
8. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta tukee asukkaan toiminnallisuutta. a) Miten toiminnallisuutta voisi lisätä?	<p>Huomioimalla, että kaikki pääsevät osallistumaan mahdollisuuksien mukaan. Myös liikuntarajoitteiset huomioiden.</p> <p>Mahdollisimman moni asukas mukaan myymään tuotteita.</p> <p>Toimintaan kohdennettaisiin resursseja - suunnitelmallisuutta lisättäisiin.</p> <p>Kioskilla voisi olla teemoja, joiden mukaan siinä olisi välillä muutakin puuhaa, kun vain myynti.</p> <p>Vastuun jakaminen asukkaiden ja hoitajien kanssa, kykenemisen rajoissa, kassan laskeminen ja toiminnan suunnittelu alusta loppuun. Ottaa asukkaita mukaan enemmän kioskin toiminnan alkamiseen, myytävien tuotteiden tekeminen, esim. Ainolan omat tuotteet?</p>
15. Mitä mieltä olet? Kioski Herkulle on Ainolaan tehty oma myyntikoju. Myyntikoju on ollut asukkaiden ja hoitajien yhteinen projekti. Myyntikojualla on Ainolan toimintaympäristöä muovattu Kioski-toimintaa paremmin palvelevaksi. a) Koetko kioskin toimintaympäristön toimivaksi?	<p>Uusi kioski on sekä kaunis elementti kodilla, ja toimii tarkoitukseen oivallisesti. Toiminta ympäristö on toimiva ja ihana. Asukkaat pääsevät hyvin apuvälineiden kanssa tulemaan kioskille ja herkkua voi ostamisen jälkeen jäädä nauttimaan kioskin lähellä olevaan olohuoneeseen. Siinä voi seurata myynti tapahtumaa ja seurustella kioski asukkaiden ja hoitajien kanssa.</p> <p>En, mielestäni oli parempi, kun kioski oli kodin ulkopuolella. Tuolloin kioskille oikein mentiin, jo se oli tapahtuma, tuntuma oikeasta kioskista. Nyt kioski on osa Ainon kodin sisustusta tavallaan. Ei eroa arjesta niin selkeästi. Sosiaalista kanssakäymistä myyjänä toimivan asukkaan + asiakkaiden kanssa oli myös tätä kautta ennen enemmän. Asukkaiden osallisuus myyjänä on vähentynyt uuden toimintaympäristön kautta 😊</p> <p>Koen toimivaksi.</p> <p>Kyllä, mutta jumahtamista tiettyyn yksikköön esti osaltaan kioski toiminnan järjestäminen muualla.</p> <p>Ehdottomasti koen. Toimintaa on hienosti kehitetty ja uskon että jatkossakin sitä kehitetään.</p> <p>Kyllä.</p>
15. Mitä mieltä olet? Kioski Herkulle on Ainolaan tehty oma myyntikoju. Myyntikoju on ollut asukkaiden ja hoitajien yhteinen projekti. Myyntikojualla on Ainolan toimintaympäristöä muovattu Kioski-toimintaa paremmin palvelevaksi. b) Koetko että kioskin toimintaa on kehitetty oikeaan suuntaan?	<p>Ideoita on ilmassa myös uusiin tapahtumiin yms., rohkeaa toteuttamista!</p> <p>Aina parempaan suuntaan kehitetty. Tärkeä osa mielenterveys asukkaiden arkea. Odotettu päivä kun pääsee ostoksille.</p> <p>Koen - toimintaan tulisi kohdentaa enemmän resursseja - aikaa tapatumista tiedottamiseen, toimintaan itsessään, hoidolliseen vaikuttavuuteen.</p> <p>Kyllä. Kioski toiminta on asukkaille tärkeä osa arkea.</p> <p>Kyllä.</p> <p>Kyllä.</p> <p>Kyllä.</p>
Kioski Herkku-toiminta ja avoin vastaus. Olisitko kiinnostunut kehittämään kioski toimintaa? Kokemus, jonka haluat jakaa? Kehitys idea? Tai jotain muuta?	<p>Erillisiä myyntitapahtumia teemoilla myös kodin/kotien sekä ulkopuolisille ihmisille. Hinnastot joka kodille. Mainostaminen oman talon sisällä.</p> <p>Kausi/ teema tuotteita myyntiin, jos mahdollista ja aika antaa myöden. Asukkaat saavat ostaa sitä mitä he haluavat kioskilta, kun tuotteet ovat näkyvillä. Mielestäni se on tärkeä asukkaille he saavat itse ostaa ja valita tuotteita. Ettei me hoitajat aina tuoda heille. Ainahan se ei ole mahdollista, kun asukkaiden kunto ei ole sellainen. Mutta mielestäni oli tärkeää, että mahdollisimman moni pääsisi itse ostoksille, vaikka se olisi pieni suklaa patukka muuta se on tärkeä heille. He ovat itse ostaneet ja valinneet omalla rahallaan. Ja että asukkailla olisi raha millä ostavat tuotteita.</p> <p>Olen kiinnostunut kehittämään toimintaa. Kokemus 1. asukas, johon on vaikea saada mitään hoidollista yhteyttä, ilmaisee viikoittain "toiminnan" tärkeyden hänelle. Tärkeys ilmenee puheissa (hän ei muutoin juurikaan ota positiivista kontaktia hoitajaan) - onko kioski auki? kioski on hänelle tärkeä asia, esittävä toiveita mitä haluaa kioskille myyntiin, tulee itsenäisesti kioskille, ostaa itse tuotteet kioskilta, oleilee hetken muiden seurassa odottaessaan kioskille pääsyä, olemukseltaan koen hänen olevan tuolloin toiveikas. Koen että havainnot, joita olen tehnyt kyseisen asukkaan kohdalla ovat hänen elämänsä kannalta - merkityksellisiä. Kokemus 2. JK on iso talo, yhteisiä kohtaamisia on suhteellisen vähän. Kioski on</p>

	<p>luonut yhteisöön paikan, jossa voi "asukas-hoitaja-muut" kohdata tasavertaisina tavallisina kioski asiakkaina. Tapaamiset luovat tilan ja mahdollisuuden erilaisille sosiaalisille kohtaamisille. Koen että toiminta on tärkeä juttu!</p> <p>Kioski toiminta ja siinä mukana oleminen on ollut mielenkiintoista. Parasta uuden kioskin rakentamisessa oli nähdä asukkaiden ilo sen rakentamisesta, siitä tuli itsekkin hyvälle tuulelle. Kiitos kun sai olla mukana. Kehitys ideana teemat kausittain ja omien tuotteiden ideoiminen, esim. kortit kausittain?</p> <p>Kyllä, mielellään olisin mukana omien voimavarojen mukaan kehittämässä kioskin toimintaa.</p>
--	--

Taulukko 6. Hoitajanäkökulma-kyselyn yleiset vastaukset

Kysymys	Kyllä	En	Muu
4. Oletko osallistunut Kioski Herkku-toimintaan?	100 %	0 %	0 %
5. Tiedätkö Kioski Herkku-toiminnalle luodut tavoitteet?	100 %	0 %	0 %

Taulukko 7. Yhteisönäkökulma-kyselyn vastaukset

Kysymys	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	Vastaajamäärä (n)
6. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta luo osallisuutta yhteisöön.	0 %	0 %	0 %	100 %	15
7. Mitä mieltä olet? Asukkaat ovat mukana Kioski Herkku-toiminnassa.	0 %	6,7 %	20 %	73,3 %	15
8. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta tukee asukkaan osallisuutta.	0 %	0 %	0 %	100 %	15
9. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta tukee asukkaan toiminnallisuutta.	0 %	0 %	13,3 %	86,7 %	15
10. Mitä mieltä olet? Asukkaat hyötyvät Kioski Herkku-toiminnasta.	0 %	0 %	20 %	80 %	15
11. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta on suunniteltua toimintaa.	0 %	0 %	13,3 %	86,7 %	15
12. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta on tavoitteellista toimintaa.	0 %	0 %	21,4 %	78,6 %	14
13. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta lisää asukkaiden ja hoitajien välille sosiaalista vuorovaikutusta.	0 %	0 %	6,7 %	93,3 %	15
14. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku luo Ainolaan paikan ja tilaisuuden yhteisön jäsenten kohtaamiselle.	0 %	6,7 %	13,3 %	80 %	15
15. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta palvelee kaikkia yhteisön asukkaita.	0 %	13,3 %	53,3 %	33,3 %	15
16. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta lisää yhteisöllisyyttä.	0 %	0 %	14,3 %	85,7 %	14
17. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta lisää yhteisössä Me-henkisyyttä.	0 %	0 %	6,7 %	93,3 %	15
18. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta luo yhteisöön yhteistä hyvää.	0 %	0 %	6,7 %	93,3 %	15

Taulukko 8. Yhteisönäkökulma-kyselyn avoimet vastaukset

Kysymys	Avoin vastaus
4. Oletko osallistunut Kioski Herkku-toimintaan? a) Miten olet osallistunut toimintaan?	<p>Asiakkaana.</p> <p>Asiakkaana sekä osallistuessani Jyllin..</p> <p>Muistelen että kioskin perustamisen aikaan.</p> <p>Asiakkaana kehitystyöstä tietoisena.</p> <p>Asukkaan kanssa ostoksilla tai tehden omia ostoksia.</p> <p>Kioskilla asiakkaana.</p> <p>Asukkaan kanssa/ avustamassa häntä ostamaan.</p> <p>Ostoksilla asiakkaana.</p>
8. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta tukee asukkaan osallisuutta. a) Miten osallisuuden kokemusta voisi lisätä?	<p>Kysellä muidenkin kotien toiveita mitä kioskista saa tai tarvitsee.</p> <p>hoitajien tulisi todella aktiivisesti puhua, muistuttaa ja kuljettaa asukkaita kioskille niin että jossakin vaiheessa kioskireissusta tulisi iloinen "rutiini".</p> <p>Ehkä antamalla asukkaiden mainostaa Kioski Herkkua.</p> <p>Kaikki asukkaat mahdollisuuksien mukaan kioskille.</p>

	<p>Kaikilta kodeilta kävisi asukkaita kioskillä - toimintaan korvamerkittäisiä resursseja.</p> <p>Koronan mentyä toiset asukkaat voisivat myös käydä asiakkaina kioskillä, mikä lisäisi kaikille asukkaille oman YhteisöKodin ulkopuolisia sosiaalisia kontakteja.</p> <p>Kannustamalla toimintaan mahdollisimman monta asukasta.</p>
9. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta tukee asukkaan toiminnallisuutta. a) Miten toiminnallisuutta voisi lisätä?	<p>Itsetehtyjen juttujen myynti. Esim. joulun alla; askarteluja, puutöitä, tauluja yms. Askartelemalla/neulomalla jne. tuotteita myyntiin.</p> <p>Enemmän vuorovaikutusta.</p> <p>Toiminnan suunnitteluun aikaa ja resursseja - kaikki läpi talon mukaan toimintaan</p> <p>En tiedä ohjaus menetelmistä ja konkreettisen tuen antamisesta tästä tarpeeksi, jotta pystyisin vastaamaan tähän selkeästi: toiminta tukee sekä fyysisiä, sosiaalisia että kognitiivisia taitoja yhdistäen näitä samanaikaisesti suorituksiksi -kunakin osallistujan yksilöllisten voimavarojen mukaisesti.</p> <p>Voisivatko asukkaat olla mukana miettimässä toiminnan markkinointia?</p>
15. Mitä mieltä olet? Kioski Herkku-toiminta palvelee kaikkia yhteisön asukkaita. a) Miten palvelua voisi kehittää?	<p>Ilmoittaa/ maisostaa.</p> <p>Koko henkilöstöä voitaisiin haastaa osallistumaan ja osallistamaan muiden kotien työntekijöitä ja asukkaita.</p> <p>Palvelut esille "asukkaan tervetuloa"- oppaaseen.</p> <p>Miten kioski voisi tavoittaa myös ne, jotka eivät kykene paikalle tulemaan.</p> <p>Auki useammin? Tai joskus "kioskikärry", joka käy muilla kodeilla. Mahdollistaa myös vuoteessa olevien ostot.</p> <p>Koko talon henkilökunnan positiivisella asenteella ja aktiivisuudella.</p> <p>Kioski näkyvämmäksi toiminnaksi (tosin nyt korona rajoittaa) panostamalla tiedottamiseen, kahvilatyypillisellä toiminnalla.</p> <p>Esim. kioski voisi osallistua enenevässä määrin erilaisiin tilaisuuksiin. Osallistumisia on jo jonkin verran ollutkin.</p> <p>Voisiko Herkku toimia verkkokauppaperiaatteellakin? esim. sisäisessä fb:ssä tms.</p>
Kioski Herkku-toiminta ja avoin vastaus. Kokemus, jonka haluat Kioski-toiminnasta jakaa? Tai jotain muuta?	<p>Asukas ja hänen omaisensa kahvittelivat iloisesti Herkun tiloissa. Onko se kaffe kuitenkin meidän suomalaisten houkuttelija.</p> <p>Se into ja riemu, joka herkkujen ostajilla päästessä ostoksille.</p> <p>Kioski Herkku on ollut oiva keksintö kaikkeen asukkaiden yhteisöllisyydestä uusiin sosiaalisiin tapaamisiin muiden kotien asukkaiden ja talon muun henkilökunnan kanssa. On ilo olla asiakkaananne.</p> <p>Kioski-toiminta on upea lisä Ainolan muutenkin aktiiviseen yhteisöön.</p> <p>Ihanaa kun myyjä muistaa asiakkaat!</p> <p>Kioski on sen pyörittäjille tärkeä asia ja siihen suhtaudutaan sitoutuneesti ja pitkäjänteisesti.</p> <p>Tärkeää toimintaa koko yhteisölle ja palvelee koko taloa. Hienoa työtä!</p> <p>Muistan erään innokkaan kioskiasiakkaan, joka laski päiviä kioskin aukeamiseen ja kuinka hän innolla odotti, että pääsee valitsemaan omat iltaherkut.</p>
Kehitys idea?	<p>Voisiko Herkku toimia kesällä pihassa (sään salliessa).</p> <p>Omien askartelujen/tekemien juttujen myynti. Esim. ne heijastimet olivat huippu ehkä työntekijät kaipaavat joka viikkoiset muistutukset kioskin toiminnasta ja aukioloajoista.</p> <p>Mainoksia, tarjouksia,</p> <p>Aktiivista markkinointia lisää, jotta asiakaskunta laajenee:)</p>

Taulukko 9. Yhteisönäkökulma-kyselyn yleiset vastaukset

Kysymys	Kyllä	En	Muu
3. Tiedätkö Kioski Herkku-toiminnan?	100 %	0 %	0 %
4. Oletko osallistunut Kioski Herkku-toimintaan?	73,3 %	20 %	6,7 %

